

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DO DEPARTAMENTO DE FILOSOFÍA

CURSO
2021 – 2022

ÍNDICE

<u>1</u>	<u>INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN.....</u>	<u>4</u>
1.1	Centro : IES CHAN DO MONTE.....	4
1.2	Alumnado.....	4
1.3	Departamento.....	5
<u>2</u>	<u>CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE.....</u>	<u>6</u>
<u>3</u>	<u>OBJECTIVOS POR CURSO.....</u>	<u>7</u>
3.1	Objectivos Xerais da ESO.....	7
3.2	Objectivos para 1º ESO.....	9
3.3	Objectivos para 2º ESO.....	9
3.4	Objectivos para 3º ESO.....	9
3.5	Objectivos para 4º ESO.....	10
3.6	Objectivos Xerais do Bacharelato.....	10
3.7	Objectivos para 1º BACHARELATO.....	11
3.8	Objectivos para 2º BACHARELATO.....	12
<u>4</u>	<u>TEMPORALIZACIÓN, GRAO MÍNIMO DE CONSECUCCIÓN, PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN PARA CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE.....</u>	<u>13</u>
4.1	Relación de Aspectos Curriculares Para Cada Unidade Didáctica Para XX ESO.....	13
4.2	Relación de Aspectos Curriculares Para Cada Unidade Didáctica Para xx BAC.....	18
<u>5</u>	<u>METODOLOXÍA.....</u>	<u>22</u>
5.1	Aspectos Xerais.....	22
5.2	Estratexias Metodolóxicas.....	22
<u>6</u>	<u>MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS.....</u>	<u>22</u>
<u>7</u>	<u>CRITERIOS SOBRA A AVALIACIÓN, A CUALIFICACIÓN E A PROMOCIÓN DO ALUMNADO.....</u>	<u>23</u>
7.1	Avaliación Continua.....	23
7.2	Avaliación Final.....	23
7.3	Avaliación Extraordinaria.....	23
<u>8</u>	<u>INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DE ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE.....</u>	<u>24</u>
<u>9</u>	<u>ORGANIZACIÓN DAS ACTIVIDADES E SEGUIMIENTO, RECUERACIÓN E AVALIACIÓN DAS MATERIAS PENDENTES.....</u>	<u>27</u>
<u>10</u>	<u>ORGANIZACIÓN DOS PROCEDEMENTOS QUE LLE PERMITAN AO ALUMNADO ACREDITAR OS COÑECEMENTOS NECESARIOS EN DETERMINADAS MATERIAS EN BACHARELATO.....</u>	<u>27</u>
<u>11</u>	<u>DESEÑO DA AVALIACIÓN INICIAL E MEDIDAS INDIVIDUAIS OU COLECTIVAS QUE SE POIDAN ADOPTAR COMO CONSECUCENCIA DOS SEUS RESULTADOS.....</u>	<u>27</u>
<u>12</u>	<u>MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE.....</u>	<u>28</u>
<u>13</u>	<u>ELEMENTOS TRANSVERSAIS.....</u>	<u>28</u>

<u>14ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES.....</u>	<u>28</u>
<u>15MECANISMOS DE REVISIÓN, DE AVALIACIÓN E DE MODIFICACIÓN DA PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA EN RELACIÓN COS RESULTADOS ACADÉMICOS E PROCESOS DE MELLORA.....</u>	<u>28</u>
<u>16PUBLICIDADE DA PROGRAMACIÓN.....</u>	<u>30</u>

1. INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN

1.1 Centro : IES CHAN DO MONTE

Situación

Chan do Monte, 23, MOGOR

Ensinanzas que oferta o centro

ESO

Bacharelato de Ciencias e Tecnoloxía e Humanidades.

ESA

FP BÁSICA I e II

Ciclos Formativos das familias de

- Administración e Xestión
- Comercio e Marketing
- Informática e Comunicaci3ns
- Instalaci3ns e Mantemento

1.2 Alumnado

A maior parte do alumnado procede do medio rural, dun grupo de parroquias pertencentes ao concello de Marín e situadas na costa.

O nivel socioecon3mico dos nosos alumnos sitúase nun tramo medio.

A actividade cultural da zona centralízase sobre todo en Marín, vila máis importante e centro urbano ao que están máis vinculados os alumnos.

1.3 Departamento

Materia	Curso	Grupos	Profesor/a
VALORES ÉTICOS	1º ESO	A	JUAN CARLOS SIMÓN CASAL
VALORES ÉTICOS	2º ESO	A	JUAN CARLOS SIMÓN CASAL
VALORES ÉTICOS	3º ESO	A	JUAN CARLOS SIMÓN CASAL
VALORES ÉTICOS	4º ESO	A	JUAN CARLOS SIMÓN CASAL
FILOSOFÍA I	1º BACHARELATO	A , B	JUAN CARLOS SIMÓN CASAL
HISTORIA DA FILOSOFÍA	2º BACHARELATO	A	JUAN CARLOS SIMÓN CASAL
PSICOLOXÍA	2º BACHARELATO	A	JUAN CARLOS SIMÓN CASAL

2. CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE

Descrición do modelo competencial

Na descrición do modelo competencial inclúese o marco de descritores competenciais, no que aparecen os contidos reconfigurados desde un enfoque de aplicación que facilita o adestramento das competencias; lembremos que estas non se estudan, nin se ensinan: adéstranse. Para iso, é necesaria a xeración de tarefas de aprendizaxe que permita ao alumnado a aplicación do coñecemento mediante metodoloxías de aula activas.

As **competencias clave** representan un grupo de coñecementos, habilidades e actitudes, valores éticos e emocións, transferibles e multifuncionais. Son competencias que toda persoa necesita para o seu desenvolvemento persoal.

- Competencia en comunicación lingüística. (CL)
- Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía. (CMCT)
- Competencia dixital. (CD)
- Competencia para aprender a aprender. (CAA)
- Competencias sociais e cívicas. (CSC)
- Sentido de iniciativa e espírito emprendedor. (SIEE)
- Conciencia e expresións culturais. (CEC)

Contribución da materia para a adquisición das competencias clave:

A área de **Valores Éticos** contribúe a desenvolver as competencias relativas ao **pensamento crítico** e a **resolución de problemas** desde o momento en que incide na necesidade de analizar, expor, argumentar e dar solucións fundamentadas aos problemas éticos, sendo precisamente este o eixo sobre o que vira todo o currículo básico e o carácter específico do saber ético.

A competencia **social e cívica**, a de conciencia e expresión cultural, así como o traballo colaborativo, incrementáanse cando se reflexiona sobre o fundamento ético da sociedade e tómase conciencia da importancia dos seus valores culturais. Ademais, a solución de conflitos interpersoais de forma non violenta promove no alumnado o interese por desenvolver actitudes de tolerancia, solidariedade, compromiso e respecto á pluralidade cultural, política, relixiosa ou de calquera outra natureza.

A competencia de **aprender a aprender** promóvese mediante o exercicio dos procesos cognitivos que se realizan no desenvolvemento do currículo básico, tales como analizar, sintetizar, relacionar, comparar, aplicar, avaliar, argumentar, etc., e favorecendo nos alumnos e alumnas o gusto e a satisfacción que produce o descubrimento da verdade.

Por último, a presentación de dilemas éticos e filosóficos e o debate das súas posibles solucións contribúen ao desenvolvemento da competencia en **comunicación lingüística**, porque esixe exercitarse na escoita, a exposición de ideas e a comunicación de sentimentos, utilizando tanto a linguaxe oral como outros sistemas de representación.

No currículo básico de **Valores Éticos** poden distinguirse **dous partes** claramente diferenciadas:

1. A primeira iníciase co estudo da **dignidade da persoa**, como fundamento dos valores éticos e a capacidade que esta posúe para elixir as súas accións e modelar a súa propia personalidade, asumindo a responsabilidade de ser libre. Seguidamente, expóñense as **relacións interpersoais** co fin de entendelas a partir do respecto e a igualdade, resaltando a natureza social do ser humano, a necesidade de desenvolver a capacidade de relación coa comunidade, a importancia das influencias sociais no individuo e os límites que supoñen para a práctica da súa liberdade, tomando como criterio normativo desta relación o respecto á dignidade e os dereitos humanos. Continúase realizando a **reflexión ética** acerca dos valores e a súa relación coa autorrealización humana, o seu desenvolvemento moral e a análise dalgunhas teorías éticas realizadas por pensadores especialmente significativos.
2. A segunda parte conduce á **aplicación dos valores éticos** nalgúns ámbitos da acción humana. Propón a análise da actividade **política** no mundo actual, o papel da democracia, a súa vinculación co estado de dereito e a división de poderes, facendo posible unha sociedade que garanta o exercicio dos **dereitos humanos**. Continúa coa reflexión sobre os valores éticos que sinala a Constitución Española e as relacións que esta establece entre o Estado e o cidadán, así como, co feito histórico da súa integración na Unión Europea. Insístese no papel da Declaración Universal dos Dereitos Humanos como criterio internacional para unha xustificación ética do Dereito.

Finalmente, valórase a necesidade dunha reflexión seria acerca da función que debe desempeñar a Ética no relativo á **investigación científica e tecnolóxica**, co fin de asegurar que os avances nestes ámbitos e a súa aplicación non violen o respecto á dignidade e os dereitos humanos, nin á protección e conservación do medio ambiente.

A materia **Filosofía en 1º de Bacharelato** ten como **meta** que o alumnado sexa capaz de pensar e comprender, abstraéndose racionalmente do campo concreto estudado en cada unha das outras materias, para centrarse naquilo que caracteriza especificamente á Filosofía, isto é, reflexionar, razoar, criticar e argumentar, utilizando o modo de preguntar radical e último que lle é propio, sobre os problemas referidos á totalidade da vivencia humana, e iso sen deixar de lado a súa capacidade de transformación e cambio tanto do individuo como da sociedade.

A Filosofía é un modo especial de preguntar e de saber, unha maneira de entender e de enfrontarse á realidade que nos rodea, ás circunstancias nas que vivimos e que, en gran medida, fannos ser e comprender como somos. Por iso, a materia Filosofía persegue como **obxectivo principal** a comprensión por parte do alumnado de si mesmo e do seu mundo, dotándolle para iso de ferramentas cognitivas tanto teóricas como prácticas.

No plano teórico o alumnado coñecerá os grandes interrogantes, os conceptos especializados e as teorías que tentan dar resposta ás grandes cuestións. Na súa dimensión práctica, a materia dota de ferramentas como a actitude crítica e reflexiva que ensina aos alumnos e alumnas a non admitir ideas que non foron rigorosamente analizadas e evidenciadas, o saber pensar, razoar e argumentar con fundamento, coherencia e de forma autónoma, a habilidade discursiva para dialogar e convencer evitando o pensamento único e dogmático, a capacidade para discernir entre o evidente e o arbitrario, o substancial e o accidental, a xestión creativa das súas capacidades estéticas ou o razoamento moral e político autónomo, coherente e cimentado e, en definitiva, a valorar a capacidade da Filosofía como instrumento de innovación e transformación desde hai máis de 2.500 anos; todo iso resúmese na súa vocación orixinaria, o amor ao saber e

iso filosofando, idea clave que se debe transmitir ao alumnado desde esta materia e que constitúe o punto de partida.

Tendo en conta o anterior e polo seu carácter transversal, teórico e práctico, que permite integrar nunha visión de conxunto a gran diversidade de saberes, capacidades e valores, a materia Filosofía posibilita traballar e lograr a maioría das expectativas sinaladas nas competencias craves para a aprendizaxe permanente, propostas no marco educativo europeo, sirvan de exemplo a continuación algunhas **competencias** desenvolvidas pola materia, en todos os seus niveis, etapas, e mediante a estruturación dos contidos en bloques.

A través da filosofía da linguaxe, a lóxica, a retórica e a argumentación, edúcase a expresión e interpretación do pensamento e dos sentimentos, utilizando a linguaxe para regular a propia conduta e as relacións sociais, empregando o razoamento lóxico e os procesos propios de pensamento (análise, síntese, relación, asociación, etc.) para propiciar a resolución de problemas e o coñecemento de diferentes linguaxes comunicativos, desenvolvendo así a capacidade crítica que discirne o nuclear do accesorio.

Así mesmo, a metafísica, a teoría do coñecemento e a filosofía da ciencia e da natureza, permiten profundar no coñecemento de si mesmo e na comprensión da contorna, posibilitando a competencia para interpretar sucesos, analizando as súas causas, predicindo consecuencias e analizando criticamente os factores capaces de transformar a realidade.

No ámbito práctico, o estudo da ética e a filosofía política desenvolve a comprensión da realidade individual, cultural e social da man da capacidade normativa e transformadora da filosofía, permitindo realizar razoamentos críticos e dialogantes e fomentando o respecto polos valores universais e a participación activa na vida democrática. Desde os estudos de estética alcánzanse competencias culturais, como o respecto á liberdade de expresión e á diversidade cultural.

Finalmente, a materia debe motivar ao alumnado para aprender a aprender, competencia que está na base do amor ao saber, por saber, finalidade que encarna a Filosofía como en ningunha outra materia e que constitúe o punto de apoio para experimentar e xerar iniciativas persoais, enfrontándose á vida e, en definitiva, crecendo como persoas.

A materia de **Historia da Filosofía en 2º de Bacharelato** retoma a reflexión iniciada polo alumnado coa Filosofía de 1º, dotándoa dun carácter sistemático e diacrónico.

A estreita relación entre estas materias do bacharelato debe manifestarse, tanto na organización docente dos contidos como na actividade reflexiva desenvolvida por cada estudante, que deberá retomar os conceptos e procedementos iniciados no curso anterior e afondar neles.

O que a Historia da Filosofía lle achega ao alumnado é unha construción diacrónica dos principais momentos e autores do pensamento filosófico que servirá, por unha banda, como exemplo de solución a problemas filosóficos e, pola outra, como condicionantes pasados de conceptos e problemas vixentes no día de hoxe.

Hai certos problemas constantes ao longo da historia da filosofía, como a relación entre realidade e aparencia, coñecemento e opinión, o individuo e a sociedade, o problema da liberdade e autorrealización humana, a orixe dos valores morais, a lexitimidade do poder político ou o dominio técnico da natureza.

A reflexión filosófica segue abordando eses problemas na actualidade baixo formulacións como o papel dos medios de comunicación na sociedade, o estatuto da realidade virtual, a relación entre mente e cerebro, entre ciencia e interese, a confrontación entre felicidade e xustiza,

positivismo e iusnaturalismo, multiculturalismo e interculturalismo, liberalismo e comunitarismo, a desigualdade de xénero, a nova organización do traballo, a bioética, etc.

A Historia da Filosofía formúlase como un retorno da presentación actual deses problemas, xa anticipados en Filosofía de 1º Bach. , ás formulacións máis relevantes que adquiriron no pasado e que lles serven de punto de partida. Esta materia faille patente ao alumnado, polo tanto, o carácter aberto e progresivo da investigación filosófica.

A **Psicoloxía** é unha rama do saber cuxa finalidade esencial é tanto a comprensión da propia individualidade como das condutas sociais e a súa interrelación. Desde uns antecedentes históricos moi ligados ao desenvolvemento do saber filosófico, a psicoloxía evolucionou cun certo cariz bifronte. Por unha banda, ten unha indubidable filiación humanística; por outra parte, a súa temática busca regularidades e explicacións científicas. Con estas características, polo seu obxecto de estudo e a súa metodoloxía, a psicoloxía pode considerarse unha disciplina moi interesante para o alumnado de segundo de bacharelato, cunha indubidable vertente práctica, na medida en que lle axudará a coñecerse mellor como individuo e a desenvolverse como persoa e, ao tempo, a afrontar os diversos problemas e retos que a convivencia suscita.

A propia complexidade, inscrita de seu no propio ser humano, faise visible na súa capacidade de relación con outros saberes, sinaladamente coa bioloxía, a socioloxía, a química e, desde logo, a filosofía. O significativo carácter dual da psicoloxía pode axudar a desenvolver e adquirir as seguintes competencias clave: comunicación lingüística; competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía; competencia dixital; aprender a aprender; competencias sociais e cívicas; ecoconciencia e expresións culturais. Trátase, xa que logo, dunha materia que, dada a súa riqueza de contidos e amplitude de horizontes, pode converterse en paradigmática para a adquisición da maior parte das competencias clave.

Esta adquisición das competencias clave, coa súa vertente de logro dos obxectivos da etapa en que se sitúa, debe desenvolverse preferentemente desde un punto de vista eminentemente disciplinar e transversal. Esta metodoloxía pasa pola xeración de tarefas ou situacións-problema, suscitadas cun obxectivo concreto, que o alumnado debe resolver facendo un uso axeitado de distintos tipos de coñecementos, destrezas, actitudes e valores, sen deixar de pensar no respecto polos diversos ritmos e estilos de aprendizaxe, mediante prácticas de traballo individual e cooperativo. Agora ben, esta metodoloxía require, pola parte docente, unha reflexión e unha revisión permanentes da súa tarefa e a procura, tamén decidida, de criterios comúns e consensuados que permitan, finalmente, abordar un tratamento integrado das competencias, facendo unha realidade palpable a construción colaborativa do coñecemento.

A materia organízase en seis bloques: "A psicoloxía como ciencia", "Fundamentos biolóxicos da conduta", "Os procesos cognitivos básicos: percepción, atención e memoria", "Procesos cognitivos superiores: aprendizaxe, intelixencia e pensamento", "A construción do ser humano. Motivación, personalidade e afectividade" e "Psicoloxía social e das organizacións". Daquela, desde a consideración da disciplina como ciencia, analízanse os fundamentos biolóxicos da conduta, as capacidades cognitivas como a percepción, a memoria e a intelixencia, afondando na aprendizaxe e na construción da nosa personalidade individual e social. En suma, a materia de Psicoloxía, desde a dobre vertente humanística e científica, pode colaborar dun xeito representativo e versátil a fomentar o espírito científico aplicado ao seu raio de acción, pero tamén nunha vertente práctica: como disciplina que pode cooperar na mellora xenérica das condicións de vida das persoas e, ao mesmo tempo, patrocinar, desde o autoconhecimento, o xenuíno desenvolvemento persoal.

Indicadores e descritores competenciais

O obxectivo principal da programación ha de ser conseguir que o alumnado adquira as **competencias clave**. Para iso, en cada unha das **unidades** didácticas nas que están distribuídos os contidos da área de Valores Éticos e Filosofía, concretamos os **criterios de avaliación** (formulados en infinitivo) e os **estándares de aprendizaxe** (en termos de desempeño competencial, formulados en 3ª persoa do singular), que son aqueles aspectos da competencia que podemos avaliar de forma explícita e obxectiva.

Análise das competencias clave (indicadores e descritores competenciais):

Competencia en comunicación lingüística (CL)

Para desenvolver esta competencia é fundamental o fomento da lectura, así como a análise e comentario dos fragmentos e textos sobre valores éticos e textos filosóficos incluídos en cada unha das unidades didácticas do curso.

Outro dos obxectivos asociados a esta competencia son, por unha banda, mellorar a comunicación e, por outro, a transmisión de valores mediante a exposición e resolución de dilemas morais e problemas filosóficos. Estes requiren o exercicio de habilidades sociais e comunicativas, como a expresión de ideas e sentimentos, escoita activa e a empatía.

Indicadores

- Comprensión e expresión oral e escrita.
- Normas básicas de comunicación.
- A importancia da lectura.

Descritores

- Ser respectuoso coas normas básicas de comunicación.
- Comprender o sentido de textos orais e escritos.
- Expresarse con corrección, utilizando un vocabulario adecuado.
- Elaborar textos escritos de diversa natureza e complexidade.
- Manter unha actitude positiva cara á lectura.

Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT)

Esta competencia ofrécenos a posibilidade de realizar argumentacións, expor e realizar xuízos morais, así como aplicar estratexias para a resolución de problemas filosóficos e dilemas morais.

Indicadores

- Coidado do medio ambiente e desenvolvemento sustentable.
- Ciencia e tecnoloxía na actualidade.
- O método científico e a súa aplicación na vida cotiá.
- A importancia dunha vida saudable.

Descritores

- Alcanzar os coñecementos necesarios sobre ciencia e tecnoloxía para entender o que sucede ao noso redor.

- Desenvolver criterios que fomenten un coidado saudable do noso corpo, fronte aos estereotipos de beleza dominantes.
- Usar de forma responsable os recursos naturais.
- Promover accións que favorezan un desenvolvemento sustentable.
- Concienciarse dos efectos da acción humana na natureza e as súas repercusións na nosa vida e na das novas xeracións.
- Aplicar a reflexión, o razoamento e as estratexias de resolución de problemas características do método científico para abordar os problemas éticos relacionados coa vida cotiá e co ámbito científico-tecnolóxico.

Competencia dixital (CD)

A competencia dixital está ligada ao uso de dispositivos informáticos que permitan ao alumnado entender a relación que existe entre a tecnoloxía e os valores éticos e facilitar o acceso ao coñecemento de feitos sociais e documentos históricos que mostren a contribución da reflexión filosófica e dos valores éticos á sociedade.

Indicadores

- Uso das tecnoloxías da información e a comunicación.
- A información na rede.
- Utilización de aplicacións e ferramentas 2.0.

Descritores

- Usar as novas tecnoloxías de forma responsable.
- Elaborar contidos derivados da información obtida utilizando os medios informáticos.
- Usar aplicacións informáticas e ferramentas 2.0 para a construción do coñecemento.
- Utilizar fontes diversas para a procura de información e desenvolver criterios para seleccionar o uso das mesmas.

Competencia para aprender a aprender (CAA)

Aprender a aprender implica recoñecer as necesidades educativas e exercitar procesos cognitivos tales como a análise, a argumentación, a comparación, etc., que caracterizan calquera proceso de aprendizaxe.

Indicadores

- Actitudes favorables ao estudo e o traballo en grupo.
- Recursos para desenvolver o pensamento crítico.
- Organización, planificación e avaliación da aprendizaxe.

Descritores

- Organizar os recursos e materiais necesarios para desenvolver con éxito o proceso de aprendizaxe.
- Mostrar unha actitude favorable cara ao estudo e o descubrimento da verdade.
- Mellorar o pensamento crítico, a intelixencia emocional e, sobre todo, a empatía e a cooperación.

- Utilizar técnicas para reforzar a comprensión dos contidos tratados en cada unha das unidades.
- Identificar os diferentes estilos e ritmos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, etc.
- Avaliar e ser consciente dos logros alcanzados como resultado da aprendizaxe.
- Utilizar estratexias de aprendizaxe adecuadas para utilizar en distintos contextos, tanto na aula como fóra dela.

Competencias sociais e cívicas (CSC)

As competencias sociais e cívicas son, sen dúbida, as que están relacionadas dunha forma máis directa coa área de Valores Éticos e a Filosofía. As habilidades sociais e as actitudes cívicas potencianse cando se reconece a importancia que teñen os valores éticos na sociedade na que vivimos. Así mesmo, axuda a fortalecer a identidade persoal, facilitando a resolución de conflitos interpersoais, á vez que desenvolve valores tan importantes como son a tolerancia, a solidariedade e o respecto á diversidade cultural, relixiosa, etc.

Indicadores

- Coñecemento dos dereitos e deberes.
- Habilidades para a interacción social.
- Desenvolvemento de actitudes solidarias e tolerantes.

Descritores

- Coñecer os valores superiores que fundamentan e inspiran a Constitución Española.
- Mostrar actitudes solidarias cos grupos sociais máis desfavorecidos e implicarse naquelas accións cuxo fin sexa mellorar as condicións de vida dos demais.
- Desenvolver unha escala persoal de principios e valores morais e actuar de acordo con eles.
- Valorar o diálogo como instrumento idóneo para mellorar a convivencia e resolver conflitos.
- Entender as implicacións que leva vivir nun Estado social e democrático de dereito.
- Valorar a diversidade de opinións, de ideas e de crenzas como elemento de enriquecemento persoal e social.
- Desenvolver unha actitude favorable á participación activa nos asuntos de interese común.
- Recoñecer e aplicar os dereitos e deberes no contexto da aula.
- Mellorar o comportamento a partir do coñecemento dos valores morais.

Sentido de iniciativa e espírito emprendedor (SIEE)

A autonomía, a iniciativa persoal, o espírito emprendedor e a creatividade son aspectos da personalidade que benefician notablemente á sociedade. Para adestrar e desenvolver estas habilidades é recomendable ofrecer ao alumnado unha serie de actividades e supostos prácticos relacionados coa vida cotiá que lle permitan expor as súas propias ideas e ofrecer solucións orixinais e creativas.

Indicadores

- Desenvolvemento da autonomía e iniciativa persoal.
- A importancia da toma de decisións.
- Xestión e coordinación de recursos materiais e humanos.

Descritores

- Recoñecer e potenciar as calidades persoais.
- Asumir a responsabilidade que leva a toma de decisións.
- Desenvolver a superación como actitude básica fronte ás dificultades.
- Demostrar habilidades de xestión e cooperación para o traballo en grupo.
- Potenciar a iniciativa persoal para propor ou promover novas accións e tarefas.
- Xestionar adecuadamente os recursos materiais e persoais.

Conciencia e expresións culturais (CEC)

A área de Valores Éticos e Filosofía permite o desenvolvemento de pautas persoais, sociais e interculturais que fomentan a participación activa en calquera sociedade democrática, respectando os dereitos e os valores éticos socialmente recoñecidos.

Indicadores

- Respecto polas creacións culturais.
- Expresión cultural e artística.
- A importancia da estética na nosa sociedade.

Descritores

- Valorar a beleza das obras de arte, así como de calquera outra manifestación de creatividade.
- Apreciar a interculturalidade como unha oportunidade para o enriquecemento persoal e social.
- Compoñer traballos individuais e en grupo seguindo criterios estéticos.
- Ser capaz de expresar e interpretar sentimentos e emocións a partir das creacións artísticas propias ou alleas.
- Desenvolver e fomentar o gusto pola estética.

3. OBXECTIVOS POR CURSO

Obxectivos específicos da área de Valores Éticos:

1. Valorar a dignidade humana e entender a especificidade do humano.
2. Identificar as características ou trazos psicolóxicos propios da personalidade.
3. Comprender a importancia do desenvolvemento da autonomía na construción da identidade persoal durante a adolescencia.

4. Comprender a relación entre liberdade persoal e responsabilidade.
5. Distinguir entre autonomía e heteronomía moral.
6. Comprender o concepto de intelixencia emocional e valorar a importancia das habilidades sociais e emocionais na vida do adolescente.
7. Desenvolver actitudes e habilidades para potenciar a autoestima.
8. Coñecer as diferenzas entre os conceptos de ética e moral.
9. Identificar a liberdade e a sociabilidade como bases da moralidade.
10. Valorar a función que desempeñan os valores morais, como orientadores do comportamento humano, na vida persoal e social.
11. Entender o concepto de norma moral e valorar a súa influencia no comportamento humano.
12. Entender a relación existente entre ética, política e xustiza.
13. Coñecer algunhas das teorías éticas máis importantes ao longo da historia: eudemonismo aristotélico, hedonismo de Epicuro, a ética utilitarista e a ética formal kantiana.
14. Descubrir como se creou a ONU e as circunstancias históricas que motivaron a redacción da Declaración Universal de Dereitos Humanos.
15. Identificar os valores e os principios éticos que sustentan a Declaración Universal de Dereitos Humanos.
16. Coñecer o contido da Declaración Universal de Dereitos Humanos.
17. Identificar as situacións que supoñen unha violación dos dereitos da muller e da infancia.
18. Analizar a problemática á que se enfrenta, hoxe día, a aplicación da Declaración Universal de Dereitos Humanos.
19. Descubrir os valores nos que se fundamenta a Constitución Española, e os dereitos e deberes fundamentais dos cidadáns.
20. Familiarizarse co contido da Constitución Española.
21. Valorar a importancia da participación cidadá na vida política e coñecer algunhas das formas máis comúns de exercer esa participación.
22. Pescudar que é a Unión Europea e cales son os seus obxectivos principais.
23. Reflexionar sobre os avances tecnolóxicos e científicos para considerar a posibilidade de fixar uns límites éticos e xurídicos, sobre a base do respecto á dignidade humana e os dereitos recoñecidos na Declaración Universal de Dereitos Humanos.
24. Coñecer as causas e os síntomas da tecnoddependencia.
25. Entender o concepto de conciencia ecolóxica e valorar a necesidade de apostar por un desenvolvemento sustentable.

Obxectivos para Filosofía de 1º BACHARELATO

O carácter integrador e totalizador do coñecemento filosófico obriga a que se insista na necesidade de que a filosofía integre diferentes niveis de coñecemento, así como os intereses dos distintos alumnos e alumnas, e que teña como horizonte un necesario carácter interdisciplinar. Este marco afectará á ensinanza da materia e servirá como elemento de conexión entre as disciplinas que os alumnos e as alumnas estudan no primeiro curso do Bacharelato. Valorarase a necesidade do exercicio crítico da racionalidade, aplicado a diversas situacións da vida cotiá, o que permite o exercicio da racionalidade filosófica para a construción dunha cidadanía responsable, que é un dos obxectivos da materia.

Os alumnos e as alumnas deberán adquirir as seguintes capacidades:

1. Comprender os problemas filosóficos e reflexionar sobre eles empregando con propiedade e rigor os conceptos, analizando as súas relacións e integrando as posibles respostas.
2. Propiciar unha actitude reflexiva e crítica e adquirir o hábito de non aceptar ningunha idea, feito ou valor se non é a partir dunha análise rigorosa.
3. Argumentar de modo coherente o propio pensamento e desenvolver un estilo persoal de pensar e unha capacidade de expresión clara e coherente de forma oral e por escrito.
4. Practicar e valorar o diálogo filosófico como un modo de enriquecer, clarificar ou poñer a proba os puntos de vista propios e como proceso de encontro racional e busca colectiva da verdade.
5. Analizar breves textos filosóficos e literarios, aforismos e outros materiais visuais identificando os problemas que presentan e valorando criticamente os supostos dos que parten e as solucións que propoñen.
6. Utilizar procedementos básicos para o traballo intelectual: busca e selección de información, e contraste, análise, síntese e avaliación crítica da dita información, promovendo o rigor intelectual e integrando a diversidade de coñecementos, crenzas e valores nunha reflexión filosófica de conxunto.
7. Adoptar unha actitude crítica ante todo intento de xustificación das desigualdades sociais e ante toda discriminación, xa sexa por razón de sexo, etnia, cultura, crenzas ou outras características individuais e sociais.
8. Coñecer e valorar a capacidade da razón como reguladora e transformadora da acción humana desde os puntos de vista ético, técnico, social e artístico, contribuíndo así a construír unha sociedade máis xusta, democrática e solidaria.
9. Apreciar os intentos por construír unha sociedade mundial baseada no respecto aos dereitos humanos, na convivencia pacífica e na defensa da natureza.
10. Consolidar a competencia social e cidadá fundamentando teoricamente o seu sentido, o seu valor e a súa necesidade para exercer unha cidadanía democrática.
11. Desenvolver unha conciencia cívica, crítica e autónoma, inspirada en criterios universais de xustiza e respectuosa coa diversidade dos pobos e culturas.
12. Advertir as vantaxes e inconvenientes do actual proceso de globalización, así como do uso das técnicas de comunicación e información, e capacitarse para unha comprensión obxectiva da época actual.

Obxectivos para Historia da Filosofía de 2º BACHARELATO

O ensino da historia da filosofía no bacharelato ten como finalidade o desenvolvemento das seguintes capacidades no alumnado:

1. Coñecer os períodos da historia da filosofía e os seus representantes fundamentais.
2. Recoñecer as cuestións que ocuparon permanentemente a filosofía ao longo da súa historia e relacionalas con temas traballados en filosofía e cidadanía, utilizando con propiedade os conceptos adquiridos.
3. Comprender a vinculación entre o pensamento dos distintos autores e outras manifestacións da actividade humana do seu contexto histórico: socioeconómicas, políticas, científicas e artísticas.
4. Elaborar exposicións orais e composicións escritas acerca de temas determinados con claridade, corrección, plenitude e autonomía, exercitando na medida do posible unha reflexión persoal.
5. Comentar textos filosóficos analizando con rigor os seus conceptos e teses e comparándoos coa postura defendida noutros textos de diferente autoría acerca dos mesmos temas.
6. Desenvolver o hábito de ponderar con criterio opinións contrapostas a partir do contraste entre teorías e correntes filosóficas que se sucederon na historia.
7. Constatar a posición de cada representante dunha corrente filosófica sobre a diferenza de xénero e valorala á luz das crenzas e prácticas do seu contexto histórico.
8. Debater temas de actualidade en relación cos contidos da materia, fundamentando racionalmente a propia postura, recoñecendo as achegas doutras persoas e illando os prexuízos infundados.
9. Valorar o coñecemento do pasado como unha achega continua de elementos que contribúen á comprensión do presente e á planificación do porvir.
10. Apreciar a lectura como medio de enriquecemento persoal e desenvolver un hábito inquisitivo e analítico en relación coa información recibida na vida cotiá.
11. Busca de información a partir de fontes diversas e integración desta seguindo criterios temáticos ou metodolóxicos.
12. Análise e comentario de textos filosóficos, identificando as súas ideas e relacionándoas coa teoría da persoa autora.
13. Exposicións orais e composicións escritas acerca do pensamento de distintas autorías, utilizando con propiedade o vocabulario técnico adquirido e incorporando as propias reflexións de xeito fundamentado.
14. Participación en debates, expoñendo razoadamente o pensamento propio.

4. TEMPORALIZACIÓN, GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN, PROCEDIMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN PARA CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE

Acrónimos

Instrumentos de avaliación

OB	Observación
PO	Proba oral
PE	Proba escrita
RU	Rúbrica
CC	Caderno de clase

Temas transversais

EM	Emprendemento
EC	Educación cívica
PV	Prevención violencia
CL	Comprensión lectora
EOE	Expresión oral e escrita
CA	Comunicación audiovisual
TIC	Tecnoloxías Información e Comunicaciós

Competencias clave

CCL	Comunicación lingüística
CMCCT	Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía
CD	Competencia dixital
CAA	Aprender a aprender
CSC	Competencias sociais e cívicas
CSIEE	Sentido de iniciativa e espírito emprendedor
CCEC	Conciencia e expresións culturais

4.1 Relación de Aspectos Curriculares Para Cada Unidade Didáctica Para Valores Éticos de 1º ESO

UNIDADES DIDÁCTICAS

UNIDADE 1: **A dignidade da persoa**
UNIDADE 2: **Comprensión, respecto e igualdade**
UNIDADE 3: **A reflexión ética**
UNIDADE 4: **Dereitos humanos**
.....

	UNIDADES DIDÁCTICAS / PROXECTOS / TEMAS		Temporalización	
	UD / Tema	Contido	Mes	Sesións
		BLOQUE		
1ª avaliación	1	1. Que é a personalidade?	Set. / Out.	8
		2. A identidade persoal		
		3. Adolescencia e personalidade		
		4. Liberdade e responsabilidade		
		5. A autoestima persoal		
		6. A dignidade humana		
		BLOQUE		
2	1. A dimensión social do ser humano	Nov. / Dec.	6	
	2. Convivencia e relacións sociais			
	3. O principio de respecto			

	UNIDADES DIDÁCTICAS / PROXECTOS / TEMAS		Temporalización	
	UD / Tema	Contido	Mes	Sesións
		BLOQUE		
2ª avaliación	2	4. A igualdade dos seres humanos	Xan. / Feb.	4
		5. Aprendendo a convivir		
		6. A intelixencia emocional		
		BLOQUE		
	3	1. As cuestións éticas	Feb. / Mar.	10
		2. Fundamentación da moral		
		3. Autonomía e heteronomía moral		
4. O desenvolvemento da conciencia moral				
5. Accións, valores e normas morais				
6. Principais teorías éticas				

	UNIDADES DIDÁCTICAS / PROXECTOS / TEMAS			Temporalización	
	UD / Tema.	Contido		Mes	Sesións
		BLOQUE			
3ª avaliación	4	1. Que son os dereitos humanos?		Abr. / Xuño	9
		2. Fundamentación dos dereitos humanos			
		3. A Declaración Universal de Dereitos Humanos			
		4. Evolución dos dereitos humanos			
		5. Protección dos dereitos humanos			
		6. A conquista dos dereitos da muller			

UNIDADE 1

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de avaliación	Competencias clave	Temporalización			Grao mínimo de consecución	Actividades	Instrumentos de avaliación					Cualificación	Temas transversais								
					1ª AV	2ª AV	3ª AV			OB	PE	PO	RU	CC		CL	EOE	CA	TIC	EMP	EC	PV	EV	
Bloque I																								
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1. O concepto problemático de persoa. Significado etimolóxico. ▪ B1.2. Características da persoa: independencia, racionalidade e liberdade. ▪ B1.3. Dignidade da persoa: a persoa como ser moral. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1. Construír un concepto de persoa, consciente de que esta é indefinible, valorando a dignidade que posúe polo feito de ser libre. 	<p>Sinala as dificultades para definir o concepto de persoa, analizando algunhas definicións achegadas por filósofos/as.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL 	X			Sinala as dificultades para definir o concepto de persoa, analizando algunhas definicións.	Comentario de textos sinxelos de varios autores sobre o concepto de persoa e elaboración de conclusións .					X	20,00%	X	X				X			
			<p>Explica a concepción kantiana do concepto de persoa, como suxeito autónomo capaz de ditar as súas propias normas morais.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCL 	X			Explica a concepción kantiana do concepto de persoa, como suxeito autónomo	Comentario de textos sinxelos de Kant (<i>Crítica de la razón práctica</i>)					X	20,00%	X	X				X			
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ d ▪ e ▪ g ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.4. Adolescencia: crise de identidade, formación de grupos e influencia do grupo no/na adolescente. ▪ B1.5. Desenvolvemento da autonomía persoal na adolescencia. Control da conduta e escolla de valores éticos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.2. Comprender a crise da identidade persoal que xorde na adolescencia e as súas causas, e 	<p>Comenta e valora a idea de Kant ao concibir a persoa como un fin en si en si</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CCL 	X			Comenta e valora a idea de Kant ao concibir a persoa como un fin en si mesma.	Comentario de textos sinxelos de Kant (<i>Fundamentación de la metafísica de las</i>					X	20,00%	X	X				X			

IES CHAN DO MONTE
DEPARTAMENTO DE FILOSOFÍA
PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DE FILOSOFÍA

CURSO 2021- 22

<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ h 	emocionais de Goleman e valores éticos que atinxen ás relación humanas.	Relacionar e valorar a importancia das habilidades da intelixencia emocional sinaladas por Goleman, en relación coa vida interpersonal, e establecer o seu vínculo cos valores éticos que enriquecen as relacións humanas.	Comprende a importancia que para Goleman ten a capacidade de recoñecer as emocións alleas e a de controlar as relacións interpersoais, e elabora un resumo esquemático sobre o tema.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL 				importancia que ten a capacidade de recoñecer as emocións alleas e a de controlar as relacións interpersoais.	dilemas éticos nos que se plantexan distintas alternativas de conducta.												
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ d ▪ g ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.9. Asertividade fronte a agresividade e a inhibición. ▪ B2.10. Asertividade e respecto á dignidade das outras persoas. ▪ B2.11. Asertividade e outras habilidades sociais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.5. Utilizar a conduta asertiva e as habilidades sociais, coa finalidade de incorporar á súa personalidade algúns valores e virtudes éticas necesarias no desenvolvemento dunha vida social máis xusta e enriquecedora. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ VEB2.5.1. Explica en que consiste a conduta asertiva, facendo unha comparación co comportamento agresivo ou inhibido, e adopta como principio moral fundamental, nas relacións interpersoais, o respecto á dignidade das persoas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSIEE 		X		Explica en que consiste a conduta asertiva, facendo unha comparación co comportamento agresivo ou inhibido.	Análise de dilemas éticos nos que se plantexan distintas alternativas de conducta.	X			X	15,00%							

IES CHAN DO MONTE
DEPARTAMENTO DE FILOSOFÍA
PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DE FILOSOFÍA

CURSO 2021- 22

	no desenvolvemento da intelixencia e a vontade, nomeadamente o papel da educación.	vontade teñen como factores que incrementan a capacidade de autodeterminación.	que teñen na liberdade persoal a intelixencia, que nos permite coñecer posibles opcións para elixir, e a vontade, que nos dá a fortaleza suficiente para facer o que temos decidido facer.						Mill, Sartre, etc.) e comentario das mesmas.													
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ d ▪ e ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.6. Valores. O seu papel na vida individual e colectiva. ▪ B3.7. Clases de valores. ▪ B3.8. Xerarquías de valores. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.4. Xustificar e apreciar o papel dos valores na vida persoal e social, resaltando as súas características, a súa clasificación e a súa xerarquía, coa finalidade de comprender a súa natureza e a súa importancia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ VEB3.4.1. Explica o que son os valores e as súas principais características, e aprecia a súa importancia na vida individual e colectiva das persoas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CD ▪ CSC 				Explica o que son os valores e as súas principais características. Realiza, en traballo en grupo, unha xerarquía de valores, explicando a súa fundamentación racional, mediante unha exposición usando medios informáticos.	Traballo en grupo sobre a xerarquía de valores, explicando a súa fundamentación racional, mediante unha exposición usando medios informáticos.	X		X	X	20,00%	X	X			X	X		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.9. Carácter distintivo dos valores éticos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.5. Resaltar a importancia dos valores éticos, as súas especificacións e a súa influencia na vida persoal e social do ser humano, destacando a necesidade de ser recoñecidos e respectados por 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ VEB3.5.1. Explica a diferenza entre os valores éticos e o resto dos valores, e valora a importancia para a persoa dos valores éticos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC 				Diferenza entre os valores éticos e o resto dos valores, e valora a importancia para a persoa dos valores éticos.	Define “valor” e “valores éticos” e confecciona unha xerarquía de valores individualmente para unha posterior posta en común e	X			X	15,00%	X	X				X		

internacionais e ONG.	institucións e ONG que traballan pola defensa dos dereitos humanos, auxiliando as persoas que por natureza os posúen, pero non teñen a oportunidade de exercelos.	sobre o traballo de institucións e voluntarios/as que, en todo o mundo, traballan polo cumprimento dos dereitos humanos, e elabora e expresa as súas conclusións.					sobre o traballo de institucións e voluntarios/as que, en todo o mundo, traballan polo cumprimento dos dereitos humanos.	institucións e voluntarios/as que traballan polo cumprimento dos dereitos humanos												
-----------------------	---	---	--	--	--	--	--	---	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

LEENDA COMPETENCIAS

- CCL Comunicación lingüística.
- CMCCT Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía.
- CD Competencia dixital.
- CAA Competencia aprender a aprender.
- CSC Competencias sociais e cívicas.
- CSIEE Sentido de iniciativa e espírito emprendedor.
- CCEC Conciencia e expresións culturais.

LEENDA TRANSVERSAIS

- CL Comprensión lectora.
- EOE Expresión oral e escrita.
- CA Comunicación audiovisual.
- TIC Tecnoloxías da información e da comunicación.
- EMP Emprendemento.
- EC Educación cívica.
- PV Prevención da violencia.
- EV Educación e seguridade viaria.

4.2 Relación de Aspectos Curriculares Para Cada Unidade Didáctica Para Valores Éticos de 2º ESO

UNIDADES DIDÁCTICAS

- UNIDADE 1: **A dignidade da persoa**
- UNIDADE 2: **Comprensión, respecto e igualdade nas relacións interpersoais**
- UNIDADE 3: **A reflexión ética**
- UNIDADE 4: **A xustiza e a política**
- UNIDADE 5: **Os valores éticos, o dereito, e a Declaración Universal dos Dereitos Humanos (DUDH).**
- UNIDADE 6: **Os valores éticos e a súa relación coa ciencia e a tecnoloxía**
-

	UNIDADES DIDÁCTICAS / PROXECTOS / TEMAS		Temporalización	
	UD / Tema / Prox.	Contido	Mes	Sesiões
1ª avaliación	1	1. Conceptos de persoa achegados pola filosofía	Set. / Out.	7
		2. Visión kantiana: a persoa como suxeito autónomo		
		3. Noción aristotélica de virtude		
		BLOQUE		
	2	1. Diferencias entre ética e dereito	Nov. / Dec.	7
	2. Posibles conflitos entre valores privados e públicos			

	UNIDADES DIDÁCTICAS / PROXECTOS / TEMAS		Temporalización	
	UD / Tema / Prox.	Contido	Mes	Sesiões
2ª avaliación	3	1. Diferenza entre ética e moral. Reflexión ética como guía racional de conduta	Xan. / Feb.	8
		2. Estrutura moral da persoa. Etapas do desenvolvemento moral en Piaget e Köhlberg: paso da heteronomía á autonomía moral.		
		3. Normas e valores éticos: relativismo e obxectivismo moral nos sofistas, Sócrates e Platón.		
		4. Clasificación das teorías éticas: éticas de fins e éticas procedimentais		
		5. Éticas de fins: epicureísmo, eudemonismo e utilitarismo		
		BLOQUE		
	4	1. Relación entre ética, política e xustiza	Feb. / Mar.	6
		2. Semellanzas, relacións e diferencias entre valores éticos e valores cívicos		
		3. A política e a xustiza no pensamento aristotélico		

	UNIDADES DIDÁCTICAS / PROXECTOS / TEMAS	Temporalización
--	---	-----------------

	UD / Tema / Prox.	Contido	Mes	Sesións
		BLOQUE		
3ª avaliación	5	1. Relacións entre ética e dereito.	Abr./ May.	4
		2. Os dereitos humanos como moral universal e modelo de ética pública.		
	BLOQUE			
	6	1. Dimensión moral da ciencia e da tecnoloxía polo seu impacto en todos os ámbitos da vida humana.	May/ Xuñ.	5
		2. Valores recollidos na DUDH como criterio para fixar límites á investigación científico-tecnolóxica.		
		3. Problemas da tecnodependencia.		
		4. Dilemas morais que presentan os avances en medicina e biotecnoloxía.		

UNIDADE 1

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de avaliación	Competencias clave	Temporalización			Grao mínimo de consecución	Actividades	Instrumentos de avaliación					Cualificación	Temas transversais										
					1ª AV	2ª AV	3ª AV			O B	PE	PO	RU	CC		CL	EOE	CA	TI C	EMP	E C	PV	EV			
Bloque I																										
▪ a ▪ d ▪ h ▪ l	B1.1. Conceptos de persoa achegados pola filosofía.	▪ B1.1. Construír un concepto de persoa, consciente de que esta é indefinible, valorando a dignidade que posúe polo feito de ser libre.	▪ VEB1.1.1. Sinala as dificultades para definir o concepto de persoa, analizando algunhas definicións achegadas por filósofos/as.	▪ CCL	X			Sinala as dificultades para definir o concepto de persoa, analizando algunhas definicións achegadas por filósofos/as.	Caderno-diario de clase: comentario de textos sinxelos de varios autores sobre o concepto de persoa e elaboración de conclusións.					X	30 %	X	X		X			X				
▪ a ▪ c ▪ d ▪ h ▪ l	▪ B1.2. Visión kantiana: a persoa como suxeito autónomo e como un fin en si mesma.	▪ B1.2. Identificar os conceptos de heteronomía e autonomía, mediante a concepción kantiana da persoa, coa finalidade de valorar a súa importancia e aplicala na realización da	VEB1.2.1. Explica a concepción kantiana do concepto de persoa, como suxeito autónomo capaz de ditar as súas propias normas morais, e como un fin en si mesma, rexeitando a	▪ CSC	X			Explica a concepción kantiana do concepto de persoa, como suxeito autónomo capaz de ditar as súas propias normas morais. Comenta e valora a idea	Caderno-diario de clase: comentario de textos sinxelos de Kant (<i>Crítica de la razón práctica e Fundamentación de la metafísica de las costumbres</i>)					X	30,00%	X	X		X			X				

IES CHAN DO MONTE
DEPARTAMENTO DE FILOSOFÍA
PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DE FILOSOFÍA

CURSO 2021- 22

▪ m		establecer límites éticos e xurídicos, coa finalidade de orientar a súa actividade con-sonante os valores defendidos pola DUDH.	vida humana (social, económico, político, ético e ecolóxico, etc.).				negativo que estas poden ter en todos os ámbitos da vida humana (social, económico, político, ético e ecolóxico, etc.).	recomendada...) e posta en común para a súa discusión												
			▪ VEB6.1.2. Achega argumentos que fundamenten a necesidade de pór límites éticos e xurídicos á investigación práctica, tanto científica como tecnolóxica, tomando a dignidade humana e os valores éticos recoñecidos na DUDH como criterio normativo.	▪ CCL ▪ CMCCT ▪ CSC			X Achega argumentos que fundamenten a necesidade de pór límites éticos e xurídicos á investigación práctica, tanto científica como tecnolóxica, tomando a dignidade humana e os valores éticos recoñecidos na DUDH como criterio normativo.	Comentario de artigos de prensa sobre os riscos das novas tecnoloxías (ex.: industria armamentística, enxeñería xenética, intelixencia artificial, redes sociais...)	X			X	20 %	X	X					X
			▪ VEB6.1.3. Recorre á súa iniciativa persoal para expor as súas conclusións sobre o tema tratado, utilizando medios informáticos e audiovisuais, de xeito argumentado e ordenado racionalmente.	▪ CD ▪ CSIEE			X Recorre á súa iniciativa persoal para expor as súas conclusións sobre o tema tratado, utilizando medios informáticos e audiovisuais, de xeito argumentado e ordenado racionalmente.	Elaboración de conclusións, oralmente e por escrito, sobre a dimensión moral da ciencia e a tecnoloxía.	X			X	20 %	X	X					X
▪ a ▪ d ▪ g ▪ m	▪ B6.3. Problemas da tecnodependencia.	▪ B6.2. Entender e valorar o problema da tecnodependencia e a alienación humana á que conduce.	▪ VEB6.2.1. Destaca o problema e o perigo que representa para o ser humano a tecnodependencia, sinalando os seus síntomas e as súas causas, e estimando as súas consecuencias negativas, como unha adición incontrolada aos dispositivos electrónicos, aos videoxogos e ás redes sociais, que conduce as persoas cara a unha progresiva deshumanización.	▪ CMCCT			X Destaca o problema e o perigo que representa para o ser humano a tecnodependencia, sinalando os seus síntomas e as súas causas, e estimando as súas consecuencias negativas, como unha adición incontrolada aos dispositivos electrónicos, aos	Debate sobre a tecnodependencia, especialmente entre os adolescentes.	X		X	X	20 %	X	X					X

UNIDADES DIDÁCTICAS

UNIDADE 1: **Xustiza e política**
UNIDADE 2: **Dereitos humanos**
UNIDADE 3: **Valores éticos, ciencia e tecnoloxía**
.....

	UNIDADES DIDÁCTICAS / PROXECTOS / TEMAS		Temporalización	
	UD / Tema / Prox.	Contido	Mes	Sesiós
		BLOQUE		
1ª avaliación	1	1. Ética e política	Set. / Dec..	14
		2. O Estado		
		3. Os valores superiores da Constitución Española		
		4. A democracia		
		5. A sociedade democrática		
		6. A Unión Europea		

	UNIDADES DIDÁCTICAS / PROXECTOS / TEMAS		Temporalización	
	UD / Tema / Prox.	Contido	Mes	Sesiós
		BLOQUE		
2ª avaliación	2	1. Que son os dereitos humanos?	Xan. / Abr..	14
		2. Fundamentación dos dereitos humanos		
		3. A Declaración Universal de Dereitos Humanos		
		4. Evolución dos dereitos humanos		
		5. Protección dos dereitos humanos		
		6. A conquista dos dereitos da muller		

	UNIDADES DIDÁCTICAS / PROXECTOS / TEMAS	Temporalización

UD / Tema / Prox.	Contido		Mes	Sesi3ns
	BLOQUE			
3ª avaliación	3	1. Ética, ciencia e tecnoloxía	Abr. / Xuño	9
		2. A revolución dixital		
		3. Conciencia ecolóxica e desenvolvemento sustentable		
		4. A bioética e a investigación científica		
		5. A tecnodependencia		
		6. Internet e as novas tecnoloxías		

UNIDADE 1

Obxec tivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de avaliación	Compe tencias clave	Temporalizació n			Grao mínimo de consecución	Actividades	Instrumentos de avaliación					Cualifi cación	Temas transversais										
					1ª AV	2ª AV	3ª AV			OB	P E	PO	RU	CC		CL	EOE	CA	TI C	EMP	E C	PV	EV			
Bloque I																										
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ d ▪ h ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1. A democracia como forma de goberno na que se plasman os principios éticos da DUDH. ▪ B4.2. O Estado de dereito. ▪ B4.3. Léxico da unidade: democracia, cidadán/cidadá, soberanía, autonomía persoal, igualdade, xustiza, representatividade, etc. ▪ B4.4. División de poderes. A proposta de Montesquieu e a súa función de control do Estado por parte da cidadanía. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1. Xustificar racionalmente a necesidade dos valores e principios éticos contidos na DUDH, como fundamento universal das democracias durante os séculos XX e XXI, destacando as súas características e a súa relación cos conceptos de "Estado de dereito" e "división de poderes". 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ VEB4.1.1. Fundamenta racionalmente e eticamente a elección da democracia como un sistema que está por riba doutras formas de goberno, polo feito de incorporar nos seus principios os valores éticos sinalados na DUDH. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC 	X			Argumenta a superioridade da democracia como un sistema que está por riba doutras formas de goberno, polo feito de incorporar nos seus principios os valores éticos sinalados na DUDH.	Comentario de textos de Pericles. Exercicios e actividades sobre as diferentes formas de goberno e sobre a toma democrática de decisións baseadas nas éticas dialóxicas.	X				X	20 %	X	X				X					
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ VEB4.1.2. Define o concepto de "Estado de dereito" e establece a súa relación coa defensa dos valores éticos e cívicos na sociedade democrática. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL 	X		Comprende a importancia que ten para a democracia e a xustiza, que os cidadáns e as cidadás	Discusión e elaboración en común dunha listaxe de actitudes democráticas e deberes cívicos	X				X	15 %	X	X				X						
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ VEB4.1.3. Describe o significado dos seguintes conceptos e establece a relación entre eles: 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL 																						

			restricións alfandegueiras, libre circulación de persoas e capitais, etc.), así como as obrigas adquiridas en diferentes ámbitos (económico, político, da seguridade e a paz, etc.).					estes supuxeron para a vida dos cidadáns e das cidadás.																
--	--	--	--	--	--	--	--	---	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

UNIDADE 2

Objec tivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de avaliación	Compe tencias clave	Temporalizació n			Grao mínimo de consecución	Actividades	Instrumentos de avaliación					Cualifi cación	Temas transversais								
					1ª AV	2ª AV	3ª AV			OB	PE	PO	RU	CC		CL	EOE	C A	TI C	EMP	E C	PV	EV	
Bloque II																								
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ e ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.1. Relación entre ética e dereito. ▪ B5.2. Relación entre legalidade e lexitimidade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.1. Sinalar a vinculación entre a ética, o dereito e a xustiza, a través do coñecemento das súas semellanzas, diferenzas e relacións, e analizar o significado dos termos de legalidade e lexitimidade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ VEB5.1.1. Busca e selecciona información en páxinas web, para identificar as diferenzas, semellanzas e vínculos existentes entre a Ética e o Dereito, e entre a legalidade e a lexitimidade, elaborando e presentando conclusións fundamentadas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CD 		X		Busca e selecciona información en páxinas web, para identificar as diferenzas, semellanzas e vínculos existentes entre Ética e Dereito, e entre legalidade e lexitimidade.	Elaboración en grupo dunha presentación en soporte dixital sobre as relacións entre ética e dereito e entre legalidade e lexitimidade.	X				X		15 %	X	X		X			X	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ e ▪ g ▪ h ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.3. Xustificación das normas xurídicas. ▪ B5.4. Convencionalismo dos sofistas ▪ B5.5. Iusnaturalismo. Iusnaturalismo de Locke. ▪ B5.6. Iuspositivismo de Kelsen. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.2. Explicar o problema da xustificación das normas xurídicas, a través da análise das teorías do dereito natural ou iusnaturalismo, o convencionalismo e o positivismo xurídico, identificando a súa aplicación no pensamento xurídico de determinados/as filósofos/as, coa finalidade de ir conformando unha opinión argumentada sobre a fundamentación ética das leis. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ VEB5.2.1. Elabora en grupo unha presentación con soporte dixital sobre a teoría iusnaturalista do dereito, o seu obxectivo e as súas características, identificando na teoría de Locke un exemplo desta no que se refire á orixe das leis xurídicas, a súa validez e as funcións que lle atribúe ao Estado. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CD ▪ CSC 		X		Elabora en grupo unha presentación con soporte dixital sobre a teoría iusnaturalista do dereito.	Elaboración en grupo dunha presentación en soporte dixital sobre o iusnaturalismo	X			X		15 %	X	X		X		X			

IES CHAN DO MONTE
DEPARTAMENTO DE FILOSOFÍA
PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DE FILOSOFÍA

CURSO 2021- 22

			<ul style="list-style-type: none"> • VEB5.2.2. Destaca e valora, no pensamento sofista, a distinción entre "physis" e "nomos", describindo a súa contribución ao convencionalismo xurídico, e elabora conclusións argumentadas arredor deste tema. 	• CCEC		X	Estudio da distinción entre "physis" e "nomos" nos sofistas (convencionalismo xurídico).	Comentario de textos dos sofistas sobre a contraposición entre normas sociais e naturais						X	10 %	X	X				X
			<ul style="list-style-type: none"> • VEB5.2.3. Analiza información sobre o positivismo xurídico de Kelsen, nomeadamente no relativo á validez das normas e dos criterios que utiliza, especialmente o de eficacia, e a relación que establece entre a ética e o dereito. 	• CCEC		X	Analiza información sobre o positivismo xurídico.	Comentario de textos sobre a interpretación iuspositivista do dereito, especialmente referidos á DUDH.						X	10 %	X	X				X
			<ul style="list-style-type: none"> • VEB5.2.4. Recorre ao espírito emprendedor e á iniciativa persoal para elaborar unha presentación con medios informáticos, en colaboración co grupo, comparando as tres teorías do dereito e explicando as súas conclusións. 	<ul style="list-style-type: none"> • CAA • CD • CSIEE 		X	Elaborar unha presentación con medios informáticos, en grupo, comparando as tres teorías do dereito (iusnaturalismo, convencionalismo e iuspositivismo)	Elaboración en grupo dunha presentación en soporte dixital sobre as tres teorías do dereito estudadas.	X		X	X	10 %	X	X		X	X	X		
<ul style="list-style-type: none"> • a • b • d • e • h • i 	<ul style="list-style-type: none"> • B5.7. Elaboración da DUDH e creación da ONU. Circunstancias históricas, obxectivos de ambos os acontecementos e papel da DUDH como código ético de conduta dos estados. 	<ul style="list-style-type: none"> • B5.3. Analizar o momento histórico e político que impulsou a elaboración da DUDH e a creación da ONU, coa finalidade de entendela como unha necesidade do seu tempo, cuxo valor continúa vixente como fundamento ético universal da lexitimidade do dereito e dos estados. 	<ul style="list-style-type: none"> • VEB5.3.1. Explica a función da DUDH como un código ético recoñecido polos países integrantes da ONU, coa finalidade de promover a xustiza, a igualdade e a paz en todo o mundo. • VEB5.3.3. Sinala os obxectivos da creación da ONU e a data en que se asinou a DUDH, e valora a importancia deste feito para a historia da humanidade. 	<ul style="list-style-type: none"> • CSC • CCEC 		X	Explica a función da DUDH como un código ético recoñecido polos países integrantes da ONU, coa finalidade de promover a xustiza, a igualdade e a paz en todo o mundo.	Actividades sobre textos de J.A.Marina en torno á idea dos dereitos humanos como "moral universal" e como modelo de "ética pública".						X	10 %	X	X				X

4.4 Relación de Aspectos Curriculares Para Cada Unidade Didáctica Para Valores Éticos de 4º ESO

UNIDADES DIDÁCTICAS

UNIDADE 1: **A dignidade da persoa**
 UNIDADE 2: **A comprensión, o respecto e a igualdade nas relacións interpersoais**
 UNIDADE 3: **A reflexión ética**
 UNIDADE 4: **A xustiza e a política**
 UNIDADE 5: **Os valores éticos, o dereito e a Declaración Universal dos Dereitos Humanos (DUDH).**
 UNIDADE 6: **Os valores éticos e a súa relación coa ciencia e a tecnoloxía**

		UNIDADES DIDÁCTICAS / PROXECTOS / TEMAS		Temporalización	
		UD / Tema / Prox.	Contido	Mes	Sesións
1ª avaliación	1	BLOQUE			
		1. A dignidade do ser humano como valor básico no que se asenta a DUDH		Set. / Out.	7
		2. Atributos esenciais do ser humano na DUDH: razón, conciencia e liberdade			
	3. Léxico do bloque: dignidade da persoa, fraternidade, liberdade humana, trato digno, xuízo xusto, trato inhumano ou degradante, detención arbitraria, presunción de inocencia, discriminación, violación de dereitos, etc.				
	2	BLOQUE			
		1. Dereitos e liberdades dos individuos establecidos na DUDH que o Estado debe respectar		Out./ Dec.	7
		2. Fenómeno da socialización global.			
		3. Perigos da socialización global á marxe dos valores éticos universais.			
4. Medios de comunicación de masas e socialización global. Conflito entre liberdade de expresión outros dereitos.					

		UNIDADES DIDÁCTICAS / PROXECTOS / TEMAS		Temporalización	
		UD /	Contido	Mes	Sesións

2ª avaliación	Tema / Prox.	BLOQUE		
	3		1. Importancia e valor da reflexión ética como defensa dos DDHH.	Xan. / Feb.
		2. Novos campos da ética aplicada: profesional, bioética, ambiente, economía, empresa, ciencia e tecnoloxía, etc.		
		3. Proxecto de vida persoal: límites e oportunidades que ofrecen as circunstancias persoais, e valores éticos que serven como guía.		
		4. Éticas formais e éticas materiais.		
		5. Ética kantiana: carácter formal. Autonomía da persoa como valor ético fundamental.		
		6. Ética do discurso, de Apel e Habermas, como ética formal. Relación coa ética de Kant.		
UD / Tema / Prox	BLOQUE			
4		1. Democracia e xustiza.	Mar./ Abr.	7
		2. Deberes cívicos como cumprimento de valores éticos e como defensa e difusión dos dereitos humanos.		
		3. Perigos dunha globalización sen valores éticos.		

3ª avaliación	UNIDADES DIDÁCTICAS / PROXECTOS / TEMAS		Temporalización	
	UD / Tema / Prox.	Contido	Mes	Sesións
		BLOQUE		
5		1. Dereito e leis: finalidade, características e xustificación ética. Conflitos entre principios éticos individuais e principios normativos sociais.	Abr. / Maio	5
		2. Teoría da xustiza de Rawls: posición orixinal e veo de ignorancia; criterio de imparcialidade; función dos dous principios de xustiza.		
		3. Os DDHH como ideais irrenunciabes. Deficiencias na aplicación dos DDHH referidos ao económico e ao social.		
		4. Organizacións que traballan pola defensa dos DDHH.		
		5. Dereito á seguridade e a paz. Compromiso coa paz e a		

CURSO 2021- 22

								xuízo xusto, trato inhumano ou degradante, detención arbitraria, presunción de inocencia, discriminación, violación de dereitos, etc.														

UNIDADE 2

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de avaliación	Competencias clave	Temporalización			Grao mínimo de consecución	Actividades	Instrumentos de avaliación					Cualificación	Temas transversais							
					1ª AV	2ª AV	3ª AV			OB	PE	PO	RU	CC		CL	EOE	CA	TIC	EMP	EC	PV	EV
Bloque II																							
<ul style="list-style-type: none"> • a • b • c • d • e • g • h 	• B2.1. Dereitos e liberdades dos individuos establecidos na DUDH que o Estado debe respectar.	• B2.1. Explicar, baseándose na DUDH, os principios que deben rexer as relacións entre a cidadanía e o Estado, co fin de favorecer o seu cumprimento na sociedade en que viven.	• VEB2.1.1. Comenta, segundo o establecido pola DUDH nos artigos do 12 ao 17, os dereitos do individuo que o Estado debe respectar e fomentar, nas relacións existentes entre ambos.	• CCL	X			Comenta, segundo o establecido pola DUDH nos artigos do 12 ao 17, os dereitos do individuo que o Estado debe respectar e fomentar, nas relacións existentes entre ambos.	Actividades sobre os artigos da DUDH referentes aos dereitos cívís e políticos (1ª Xeración de dereitos humanos): dereito á intimidade, libre circulación, asilo, nacionalidade, matrimonio e propiedade.					X	15,00%	X	X			X			
			• VEB2.1.2. Explica os límites do Estado que establece a DUDH nos artigos do 18 ao 21, ao determinar as liberdades dos cidadáns e das cidadás que este debe protexer e respectar.	• CCL	X			Explica os límites do Estado que establece a DUDH nos artigos do 18 ao 21, ao determinar as liberdades dos cidadáns e das cidadás que este debe protexer e respectar.	Actividades sobre os artigos da DUDH referentes aos dereitos cívís e políticos (1ª Xeración de dereitos humanos): liberdades de				X	15,00%	X	X							X

	dereitos humanos.	política, colaborando na defensa e na difusión dos dereitos humanos tanto na súa vida persoal como na social.	conservación de todos os bens e servizos públicos, participación na elección de representantes políticos/as, respecto e tolerancia á pluralidade de ideas e de crenzas, acatamento das leis e das sentenzas dos tribunais de xustiza, pagamento dos impostos establecidos, etc.).					coñezan e cumpran os seus deberes (defensa dos valores éticos e cívicos, coidado e conservación de todos os bens e servizos públicos, participación na elección de representantes políticos/as, respecto e tolerancia, etc.)	relación cos dereitos)													
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ d ▪ h ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.3. Perigos dunha globalización sen valores éticos. ▪ B4.4. Promoción dos DDHH por parte dos Estados: fomento e ensino dos valores éticos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.2. Reflexionar acerca do deber da cidadanía e dos Estados de promover o ensino e a difusión dos valores éticos como instrumentos indispensables para a defensa da dignidade e os dereitos humanos, ante o perigo que o fenómeno da globalización pode representar para a destrución do planeta e a deshumanización da persoa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ VEB4.2.1. Diserta e elabora conclusións, en grupo, acerca das terribles consecuencias que pode ter para o ser humano o fenómeno da globalización, se non se establece unha regulación ética e política (egoísmo, desigualdade, interdependencia, internacionalización dos conflitos armados, imposición de modelos culturais determinados por intereses económicos que promoven o consumismo e a perda de liberdade humana, etc.). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CSC 		X		Diserta e elabora conclusións, en grupo, acerca das terribles consecuencias que pode ter para o ser humano o fenómeno da globalización, se non se establece unha regulación ética e política (egoísmo, desigualdade, interdependencia, internacionalización dos conflitos armados, etc.)	Exposición escrita e posta en común sobre os efectos negativos da globalización e a necesidade de protexer os dereitos humanos das persoas fronte ós posibles abusos dos poderes, fundamentalmente os económicos.	X			X	30,00%	X	X				X		
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ VEB4.2.2. Comenta o deber ético e político que teñen todos os estados, ante os riscos da globalización, de tomar medidas de protección dos dereitos humanos, nomeadamente a obriga de fomentar o ensino dos valores éticos e a súa vixencia, e a necesidade de respectalos en todo o mundo (deber de contribuir na construción dunha sociedade xusta e solidaria, fomentando a tolerancia, o respecto aos dereitos das demais persoas; honestidade, lealdade, pacifismo, prudencia, e mutua comprensión 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC 		X	Comenta o deber ético e político que teñen todos os estados, ante os riscos da globalización, de tomar medidas de protección dos dereitos humanos, nomeadamente a obriga de fomentar o ensino dos valores éticos e a súa vixencia, e a necesidade de respectalos en todo o mundo (deber de contribuir na	Exposición escrita e posta en común sobre os efectos negativos da globalización e a necesidade de protexer os dereitos humanos das persoas fronte ós posibles abusos dos poderes, fundamentalmente os económicos.	X			X	30,00%	X	X				X			

CD Competencia dixital
CAA Aprender a aprender
CSC Competencias sociais e cívicas
CSIEE Sentido de iniciativa e espírito emprendedor
CCEC Conciencia e expresións culturais

UNIDADES DIDÁCTICAS

UNIDADE 1: **O SABER FILOSÓFICO**
 UNIDADE 2: **O COÑECEMENTO**
 UNIDADE 3: **A REALIDADE**
 UNIDADE 4: **O SER HUMANO DESDE A FILOSOFÍA**
 UNIDADE 5: **A RACIONALIDADE PRÁCTICA**

	UNIDADES DIDÁCTICAS / PROXECTOS / TEMAS		Temporalización	
	UD / Tema / Prox.	Contido	Mes	Sesións
		BLOQUE I		
1ª avaliación	1	A orixe vital da filosofía	Set. / Out.	18
		A orixe histórica da filosofía.		
BLOQUE II				
	2	Coñecemento e verdade.	Nov. / Dec.	12
		O saber científico e a Lóxica	Dec.	9

	UNIDADES DIDÁCTICAS / PROXECTOS / TEMAS		Temporalización	
	UD / Tema / Prox.	Contido	Mes	Sesións
		BLOQUE II		
2ª avaliación	2	O saber científico e a Lóxica	Xan. / Feb.	15
		BLOQUE III		
	3	A reflexión filosófica sobre a realidade.	Feb. / Mar.	18

	UNIDADES DIDÁCTICAS / PROXECTOS / TEMAS		Temporalización	
	UD /	Contido	Mes	Sesións

3ª avaliación	Tema / Prox.	BLOQUE IV		
	4	O ser humano: natureza e cultura	Mar. / Abr.	9
		A intelixencia humana.	Abr. / Maio	9
	UD / Tema / Prox	BLOQUE V		
	5	Os fundamentos da acción moral e a reflexión ética	Mai. / Xuño	9
		O poder político: formas e lexitimación.		9

UNIDADE 1

Objetivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de avaliación	Competencias clave	Temporalización			Grao mínimo de consecución	Actividades	Instrumentos de avaliación					Cualificación	Temas transversais								
					1ª AV	2ª AV	3ª AV			OB	PE	PO	RU	CC		CL	EO E	CA	TIC	EM P	EC	PV	EV	
Bloque I																								
<ul style="list-style-type: none"> • b • d • e • h 	<ul style="list-style-type: none"> • B2.1. Filosofía: sentido, necesidade e historia. • B2.2. Saber racional. <p>Explicación prerracional: mito e maxia. Explicación racional: razón e sentidos.</p> <ul style="list-style-type: none"> • B2.3. Funcións e vixencia da filosofía. 	<ul style="list-style-type: none"> • B2.1. Coñecer e comprender a especificidade e a importancia do saber racional en xeral e do filosófico en particular, en tanto que saber de comprensión e interpretación da realidade, valorando que a filosofía é, á vez, un saber e unha actitude que estimula a crítica, a autonomía, a creatividade e a innovación. 	<ul style="list-style-type: none"> • FIB2.1.1. Recoñece as preguntas e os problemas que veñen caracterizando a filosofía desde a súa orixe, comparando coa formulación doutros saberes, como o científico ou o teolóxico. • FIB2.1.2. Explica a orixe do saber filosófico diferenciándoo dos saberes prerracionais, como o mito ou a maxia. 	<ul style="list-style-type: none"> • CAA 	X			Recoñece as preguntas e os problemas que veñen caracterizando a filosofía desde a súa orixe	Descrición das características das preguntas filosóficas, ilustrándoas con exemplos.		X				X	15 %	X	X				X		
				<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CSC 	X			Explica a orixe do saber filosófico diferenciándoo dos saberes prerracionais, como o mito ou a maxia.	Explicación das circunstancias da aparición da explicación racional (logos) e distinción entre mito e logos.		X			X	15 %	X	X				X			
<ul style="list-style-type: none"> • d • e 	<ul style="list-style-type: none"> • B2.4. Disciplinas teórico-prácticas do saber filosófico. • B2.5. Racionalidade teórica e práctica. 	<ul style="list-style-type: none"> • B2.2. Identificar as dimensións teórica e práctica da filosofía, os seus obxectivos, as características, as disciplinas, os métodos e as funcións, relacionándoa paralelamente con outros saberes de comprensión da realidade. 	<ul style="list-style-type: none"> • FIB2.2.1. Identifica, relaciona e distingue as vertentes práctica e teórica do labor filosófico, así como as disciplinas que conforman a filosofía. 	<ul style="list-style-type: none"> • CAA • CSC 	X			Identifica, relaciona e distingue as vertentes práctica e teórica do labor filosófico, así como as disciplinas que conforman a filosofía.	<p>Caracterización da búsqueda do coñecemento teórico da natureza (physis) na corrente presocrática, e o xiro antropolóxico da filosofía cos sofistas e Sócrates.</p> <p>Explicación das diferentes ramas ou especialidades da filosofía.</p>		X			X	20 %	X	X				X			
<ul style="list-style-type: none"> • b • d • e • h 	<ul style="list-style-type: none"> • B2.6. O saber filosófico a través da súa historia. Características da filosofía. 	<ul style="list-style-type: none"> • B2.3. Contextualizar histórica e culturalmente as problemáticas analizadas e expresar por escrito as achegas máis importantes do pensamento filosófico desde a súa orixe, identificando os principais problemas formulados e as solucións achegadas, e argumentando as propias opinións ao respecto. 	<ul style="list-style-type: none"> • FIB2.3.1. Recoñece as principais problemáticas filosóficas características de cada etapa cultural europea. • FIB2.3.2. Expresa por escrito as teses fundamentais dalgunhas das correntes filosóficas máis importantes do pensamento occidental. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL 	X			<p>Recoñece as principais problemáticas filosóficas características de cada etapa cultural europea.</p> <p>Expresa por escrito as teses fundamentais dalgunhas das correntes filosóficas máis importantes do pensamento occidental.</p>	Elaboración dun cadro comparativo coas características, autores e correntes máis significativos da historia da filosofía occidental		X			X	20 %	X	X				X			
<ul style="list-style-type: none"> • b • e • g 	<ul style="list-style-type: none"> • B1.3. Uso dos procedementos de traballo intelectual (incluíndo os das tecnoloxías da información e da comunicación) 	<ul style="list-style-type: none"> • B2.4. Comprender e utilizar con precisión o vocabulario filosófico fundamental, realizando un glosario de termos de xeito colaborativo mediante as posibilidades 	<ul style="list-style-type: none"> • FIB2.4.1. Comprende e usa con rigor conceptos filosóficos como razón, sentidos, mito, logos, arché, necesidade, continxencia, causa, existencia, metafísica, existencia, metafísica, obxectividade, etc 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL 	X			Comprende e usa con rigor conceptos filosóficos como razón, sentidos, mito, logos, arché, necesidade, continxencia, causa, existencia, metafísica, lóxica, gnoseoloxía, obxectividade, etc	Definición de conceptos. Elaboración dun glosario de termos filosóficos.		X			X	15 %	X	X				X			

IES CHAN DO MONTE
DEPARTAMENTO DE FILOSOFÍA
PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DE FILOSOFÍA

CURSO 2019- 2020

	propiedade do entendemento: coherencia e adecuación. ▪ B3.7. Algúns modelos filosóficos de explicación do coñecemento e o acceso á verdade.	estudo.	consenso ou escepticismo, e contrasta semellanzas e diferenzas entre os conceptos clave que manexan. ▪ FIB3.2.2. Explica e contrasta criterios e teorías sobre a verdade, tanto no plano metafísico como no gnoseolóxico, usando con rigor termos como gnoseoloxía, razón, sentidos, abstracción, obxectividade, certeza, dúbida, evidencia, escepticismo, autoridade, probabilidade, prexuízo, coherencia, adecuación, consenso, incerteza, interese, irracional, etc., e construír un glosario de conceptos de xeito colaborativo, usando internet.	▪ CD ▪ CSC	X			Explica e contrasta criterios e teorías sobre a verdade, tanto no plano metafísico como no gnoseolóxico, usando con rigor termos como gnoseoloxía, razón, sentidos, abstracción, obxectividade, certeza, dúbida, evidencia, escepticismo, autoridade, probabilidade, prexuízo, coherencia, adecuación, etc.	Construír un glosario de conceptos de xeito colaborativo, usando internet. Definición de conceptos. Elaboración dun glosario de termos filosóficos.	X		X	10 %	X	X	X	X				
▪ b ▪ d ▪ e	▪ B1.1. Textos filosóficos e textos pertencentes a outras ramas do saber relacionadas coas temáticas filosóficas estudadas.	▪ B3.3. Analizar de forma crítica fragmentos de textos significativos sobre a análise filosófica do coñecemento humano, os seus elementos, as súas posibilidades e os seus límites, valorando os esforzos por alcanzar unha aproximación á verdade arredándose do dogmatismo, da arbitrariedade e dos prexuízos.	▪ FIB3.3.1. Analizar fragmentos de textos breves de Descartes, Hume, Kant, Nietzsche, Ortega y Gasset, Habermas, Popper, Kuhn ou Michel Serres, entre outros.	▪ CCL	X			Analizar fragmentos de textos breves de Descartes, Hume, Kant, Nietzsche, Ortega y Gasset, Habermas, Popper ou Kuhn.	Comentario de textos de diversos autores sobre cuestións epistemolóxicas.	X		X	5 %	X		X	X				
▪ d ▪ e ▪ h ▪ i ▪ l	▪ B3.8. Filosofía, ciencia e tecnoloxía. Filosofía da ciencia. ▪ B3.9. Obxectivos e instrumentos da ciencia. ▪ B3.10. Método hipotético-deductivo. ▪ B3.11. Investigación científica na modernidade e na época contemporánea: das matemáticas e a técnica como ferramentas de coñecemento e interpretación fundamentais á reformulación dos conceptos clásicos.	▪ B3.4. Coñecer e explicar a función da ciencia, os seus modelos de explicación, as súas características, os seus métodos e a tipoloxía do saber científico, expondo as diferenzas e as coincidencias do ideal e a investigación científica co saber filosófico, como pode ser a problemática da obxectividade ou a adecuación teoría realidade, argumentando as propias opinións de xeito razoado e coherente.	▪ FIB3.4.1. Explica os obxectivos, as funcións e os principais elementos da ciencia, manexando termos como feito, hipótese, lei, teoría ou modelo. ▪ FIB3.4.2. Constrúe unha hipótese científica, identifica os seus elementos e razo a orde lóxica do proceso de coñecemento. ▪ FIB3.4.3. Usa con rigor termos epistemolóxicos como indución, hipotético-deductivo, método, verificación, predición, realismo, causalidade, obxectividade, relatividade, caos e indeterminismo, entre outros.	▪ CMCCT ▪ CMCCT ▪ CMCCT	X X X			Explica os principais elementos da ciencia, manexando termos como feito, hipótese, lei e teoría. Constrúe unha hipótese científica e razo a orde lóxica do proceso de coñecemento. Usa con rigor termos epistemolóxicos como indución, hipotético-deductivo, método, verificación, predición, realismo, causalidade, obxectividade, relatividade, etc.	Elaboración dun esquema ou mapa conceptual sobre os principais paso do método hipotético-deductivo. Diferencia entre verificación e falsación dunha hipótese. Definición de conceptos. Elaboración dun glosario de termos filosóficos.	X X X		X X X	10 % 10 % 10 %	X X X	X X X	X X X	X X X				
▪ d ▪ e	▪ B3.12. Técnica e tecnoloxía: saber e praxe.	▪ B3.5. Relacionar e identificar as implicacións da tecnoloxía, en tanto	▪ FIB3.5.1. Extrae conclusións razoadas sobre a inxenuidade	▪ CMCCT ▪ CSC	X			Extrae conclusións razoadas sobre a inxenuidade humana por transformar e dominar a	Participa de debates acerca das implicacións da tecnoloxía na realidade social.	X	X	X	10 %	X	X	X	X				

IES CHAN DO MONTE
DEPARTAMENTO DE FILOSOFÍA
PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DE FILOSOFÍA

CURSO 2019- 2020

III																						
• d • e • h	• B4.1. A metafísica como explicación teórica da realidade.	• B4.1. Recoñecer e valorar a metafísica, disciplina que estuda a realidade en tanto que totalidade, distinguíndoa das ciencias, que versan sobre aspectos particulares desta.	• FIB4.1.1. Coñece o que é a metafísica e usa a abstracción para comprender os seus contidos e a súa actividade, razoando sobre eles.	• CAA																		
• d • e • h	• B4.2. Pregunta polo ser como punto de partida da Filosofía. Platón fronte a Aristóteles. • B4.3. Interrogación metafísica sobre a verdadeira realidade: problema da aparencia e a realidade. • B4.4. Pregunta pola orixe e a estrutura do real. • B4.5. Caracterización da realidade: cambio ou permanencia, substancialismo estático fronte ao devir. Esencialismo e existencialismo. • B4.6. Necesidade de categorizar racionalmente o real.	• B4.2. Coñecer e explicar, desde un enfoque metafísico, os principais problemas que presenta a realidade.	• FIB4.2.1. Describe as principais interpretacións metafísicas e os problemas que suscita o coñecemento metafísico da realidade. • FIB4.2.2. Comprende e utiliza con rigor conceptos metafísicos como ser, sistema metafísico, realidade, aparencia, materia e espírito, unidade, dualidade, multiplicidade, devir, necesidade, continxencia, transcendencia, categoría e abstracción, materialismo, espiritualismo, existencialismo ou esencialismo, entre outros. • FIB4.2.3. Realiza unha análise crítica ante teorías metafísicas diverxentes de interpretación da realidade. • FIB4.2.4. Analiza e comprende fragmentos de textos breves e significativos sobre as problemáticas metafísicas que presenta a realidade, de pensadores como Platón, Aristóteles, Tomé de Aquino, Descartes, Marx, Nietzsche, etc., comparando e establecendo semellanzas e diferenzas entre os enfoques, e disertando coherentemente sobre as posturas históricas.	• CCEC • CCL • CAA • CAA																		
• d • e • h • i • g • l	• B4.7. Cosmovisións científicas sobre o universo. A filosofía da natureza como admiración filosófica pola natureza. • B4.8. Paradigma cualitativo organicista: universo aristotélico. • B4.9. Universo máquina: visión	• B4.3. Coñecer e comparar as explicacións dadas desde as grandes cosmovisións sobre o universo.	• FIB4.3.1. Explica e compara dúas das grandes cosmovisións do Universo: o paradigma organicista aristotélico e o modelo mecanicista newtoniano. • FIB4.3.2. Describe os caracteres esenciais das interpretacións relativista e cuántica contemporáneas da realidade, explicando as implicacións	• CMCCT • CMCCT																		

IES CHAN DO MONTE
DEPARTAMENTO DE FILOSOFÍA
PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DE FILOSOFÍA

CURSO 2019- 2020

• h • n • p			ciencia e a ética.																			
• b • d • e • h • n • p	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.25. Sentimento, experiencia e xuízo estético. Beleza. Creación artística e sociedade. ▪ Abstracción artística e pensamento metafísico. A arte como xustificación ou como crítica da realidade. ▪ B6.26. Filosofía e arte. Filosofía e literatura. Filosofía e música. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.11. Analizar textos en que se comprenda o valor da arte, a literatura e a música como vehículos de transmisión do pensamento filosófico, utilizando con precisión o vocabulario específico propio da estética filosófica. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ FIB6.11.1. Coñece e describe algúns dos elementos fundamentais da reflexión estética sobre a arte, analizando textos significativos de filósofos como Platón, Schelling, Hume, Kant, Nietzsche, Walter Benjamin, Gadamer, Marcuse ou Adorno, entre outros, e aplica esas ideas ao estudo de diversas obras de arte. ▪ FIB6.11.2. Entende o valor filosófico da literatura, analizando textos breves de pensadores e literatos como Platón, Santo Agostiño, Calderón de la Barca, Pío Baroja, A. Machado, Voltaire, Goethe, Sartre, Unamuno, Borges ou Camus, entre outros. ▪ FIB6.11.3. Coñece a visión filosófica da música a través da análise de textos filosóficos sobre as visións dos pitagóricos, de Platón, Schopenhauer, Nietzsche ou Adorno, entre outros, así como mediante audicións significativas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC ▪ CCEC ▪ CCEC 			X						X	2 %	X	X		X			X	
						X							X	2 %	X	X		X			X	
						X							X	2 %	X	X		X			X	
• d • g • h • n	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.2. Composición escrita de argumentos de reflexión filosófica e de discursos orais, manexando as regras básicas da retórica e a argumentación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.12. Reflexionar por escrito sobre algunha das temáticas significativas estudadas, argumentando as propias posicións, e ampliar en internet a información aprendida. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ FIB6.12.1. Diserta de xeito claro e coherente sobre o valor das artes para transmitir ideas filosóficas, e procura e selecciona información en internet que amplíe o xa aprendido. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CD ▪ CSC 			X						X	5 %	X	X		X			X	
• b • d • e	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.27. Retórica, argumentación e lóxica: a comunicación desde a filosofía. ▪ B6.28. Importancia da comunicación e a súa relación coa linguaxe, a verdade e a realidade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.13. Entender a importancia da comunicación para o desenvolvemento do ser humano e as sociedades. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ FIB6.13.1. Coñece e manexa con rigor conceptos como símbolo, comunicación, linguaxe formal, lóxica, xuízo lóxico, razoamento, demostración, discurso, elocuencia, orador, retórica, exordio, inventio, dispositio, argumentación, elocutio, compositio, actio, falacia, debate, negociación, persuasión e concepto universal, entre outros. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL 			X						X	5 %	X	X		X			X	

LENDAS COMPETENCIAS

CCL	Comunicación lingüística.
CMCCT	Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía.
CD	Competencia dixital.
CAA	Competencia aprender a aprender.
CSC	Competencias sociais e cívicas.
CSIEE	Sentido de iniciativa e espírito emprendedor.
CCEC	Conciencia e expresións culturais.

LENDAS TRANSVERSAIS

CL	Comprensión lectora.
EOE	Expresión oral e escrita.
CA	Comunicación audiovisual.
TIC	Tecnoloxías da información e da comunicación.
EMP	Emprendemento.
EC	Educación cívica.
PV	Prevención da violencia.
EV	Educación e seguridade viaria.

4.6 Relación de Aspectos Curriculares Para Cada Unidade Didáctica Para Historia da Filosofía de 2º BAC

Acrónimos

Instrumentos de avaliación

OB	Observación
PO	Proba oral
PE	Proba escrita
RU	Rúbrica
CC	Caderno de clase

Temas transversais

EM	Emprendemento
EC	Educación cívica
PV	Prevención violencia
CL	Comprensión lectora
EOE	Expresión oral e escrita
CA	Comunicación audiovisual
TIC	Tecnoloxías Información e Comunicaci3ns

Competencias clave

CCL	Comunicaci3n lingüística
CMCCT	Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía
CD	Competencia dixital
CAA	Aprender a aprender
CSC	Competencias sociais e cívicas
CSIEE	Sentido de iniciativa e espírito emprendedor
CCEC	Conciencia e expresi3ns culturais

UNIDADES DIDÁCTICAS

UNIDADE 1: As orixes da filosofía.
 UNIDADE 2: Platón.
 UNIDADE 3: Aristóteles
 UNIDADE 4: Filosofía helenística e medieval.
 UNIDADE 5: O racionalismo: Descartes.
 UNIDADE 6: O empirismo: Locke e Hume.
 UNIDADE 7: A ilustración: o idealismo transcendental de Kant.
 UNIDADE 8: Marx: a crítica do capitalismo.
 UNIDADE 9: Nietzsche: a crise da razón ilustrada.

	UNIDADES DIDÁCTICAS / PROXECTOS / TEMAS		Temporalización	
	UD / Tema / Prox.	Contido	Mes	Sesións
		BLOQUE I: Filosofía antiga		
1ª avaliación	1	Os primeiros intentos de explicación racional: os presocráticos.	Set. / Out.	12
		A ilustración ateniense: os sofistas e Sócrates.		
	2	Realidade e coñecemento desde a teoría das ideas.	Out. / Nov.	20
		O ser humano e a sociedade.		
	3	A teoría da natureza.	Nov. / Dec.	20
		A ética e a política.		

	UNIDADES DIDÁCTICAS / PROXECTOS / TEMAS		Temporalización		
	UD / Tema / Prox.	Contido	Mes	Sesións	
		BLOQUE II: Filosofía medieval e renacentista			
2ª avaliación	4	O contacto entre filosofía e relixión cristiá: Santo Agostiño de Hipona e San Tomé de Aquino.	Xan.	10	
		A relación entre razón e fe.			
		A lei natural.			
		BLOQUE III: Filosofía moderna			
	5	Descartes: a evidencia do eu como criterio de certeza e punto de partida dun sistema dedutivo do saber.	Xan. / Feb.	16	
	6	A teoría do coñecemento empirista fronte ao racionalismo: o fenomenismo e a crítica da idea de causa en Hume.	Feb. / Mar	16	
Locke e a teoría do contrato social.					
7	A crítica da razón como síntese de racionalismo e empirismo.	Mar. /	10		

		O formalismo moral.	Abr..

3ª avaliación	UNIDADES DIDÁCTICAS / PROXECTOS / TEMAS		Temporalización	
	UD / Tema / Prox.	Contido	Mes	Sesiões
			BLOQUE III: Filosofía moderna	
	7	O formalismo moral.	Abr.	4
		BLOQUE IV: Filosofía contemporánea		
	8	Crítica ao idealismo e materialismo anterior: o concepto de alienación.	Abr. / Maio	12
		O materialismo histórico.		
	9	A crítica dos valores da cultura occidental: o nihilismo.	Mai.	8
		A vontade de poder e o superhome.		

UNIDADE 1

Objetivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de avaliación	Competencias clave	Temporalización			Grao mínimo de consecución	Actividades	Instrumentos de avaliación					Cualificación	Temas transversais												
					1ª AV	2ª AV	3ª AV			OB	PE	PO	RU	CC		CL	EO E	CA	TIC	EM P	EC	PV	EV					
Bloque I																												
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ c ▪ d ▪ e ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1. Orixe da filosofía grega. Os presocráticos: resposta á orixe do cosmos. ▪ B2.2. Dialéctica socrática. ▪ B2.3. Convencionalismo democrático e relativismo dos sofistas ▪ B2.4. Platón: ontoloxía e coñecemento; concepción dualista do ser humano; dimensión antropolóxica e política da virtude; o autor e o seu contexto. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1. Coñecer a orixe da filosofía en Grecia e comprender o primeiro gran sistema filosófico, o de Platón, analizando a relación entre realidade e coñecemento, a concepción dualista do ser humano e a dimensión antropolóxica e política da virtude, en relación coa filosofía presocrática e o xiro antropolóxico de Sócrates e os Sofistas, valorando a súa influencia no desenvolvemento das ideas e os cambios socioculturais da Grecia antiga, e apreciando criticamente o seu discurso. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HFB2.1.1. Utiliza conceptos de Platón como idea, mundo sensible, mundo intelixible, ben, razón, doxa, episteme, universal, absoluto, dualismo, reminiscencia, transmigración, mimese, methexe, virtude e xustiza, entre outros, e aplicaos con rigor. 	▪ CCL	X			Utiliza conceptos de Platón como idea, mundo sensible, mundo intelixible, ben, razón, doxa, episteme, universal, absoluto, dualismo, reminiscencia, transmigración, mimese, methexe, virtude e xustiza, entre outros, e aplicaos con rigor.	Definición de conceptos. Elaboración dun glosario de termos filosóficos. Proba escrita teórico-práctica.		X				X	10 %	X	X		X								
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HFB2.1.2. Entende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral como na escrita, as teorías fundamentais da filosofía de Platón, analizando a relación entre realidade e coñecemento, a concepción dualista do ser humano e a dimensión antropolóxica e política da virtude. 	▪ CCL	X			Entende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral como na escrita, as teorías fundamentais da filosofía de Platón, analizando a relación entre realidade e coñecemento, a concepción dualista do ser humano e a dimensión antropolóxica e política da virtude.	Comentario de textos de Platón. Proba escrita teórico-práctica.		X				X	10 %	X	X		X		X						
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HFB2.1.3. Distingue as respostas da corrente presocrática en relación á orixe do Cosmos, os conceptos fundamentais da dialéctica de Sócrates e o convencionalismo democrático e o relativismo moral dos sofistas, 	▪ CAA	X			Distingue as respostas da corrente presocrática en relación á orixe do Cosmos, os conceptos fundamentais da dialéctica de Sócrates	Traballo de investigación en parellas sobre os presocráticos e presentación en soporte informático.					X		10 %	X	X		X		X						

IES CHAN DO MONTE
DEPARTAMENTO DE FILOSOFÍA
PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DE FILOSOFÍA

CURSO 2019- 2020

			identificando os problemas da filosofía antiga, e relacionando esas respostas coas solucións achegadas por Platón.				e o convencionalismo democrático e o relativismo moral dos sofistas, identificando os problemas da filosofía antiga, e relacionando esas respostas coas solucións achegadas por Platón.	Cadro comparativo da filosofía de Sócrates e os sofistas. Comentario de textos e debate.	X			X	10 %	X	X			X	X		
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HFB2.1.4. Respecta o esforzo da filosofía de Platón por contribuír ao desenvolvemento das ideas e aos cambios sociais da Grecia antiga, valorando positivamente o diálogo como método filosófico, o nacemento das utopías sociais, o sentido do gobernante-filósofo ou a súa defensa da inclusión das mulleres na educación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC 			Respecta o esforzo da filosofía de Platón por contribuír ao desenvolvemento das ideas e aos cambios sociais da Grecia antiga, valorando positivamente o diálogo como método filosófico, o nacemento das utopías sociais, o sentido do gobernante-filósofo ou a súa defensa da inclusión das mulleres na educación.	Comentario de textos de Platón.	X			X	10 %	X	X					X	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ d ▪ e ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.5. A física de Demócrito. ▪ B2.6. Problemas da filosofía antiga e solución de Aristóteles. ▪ B2.7. Aristóteles: metafísica, física, coñecemento, ética eudemonista e política. Comparación coa filosofía platónica. O autor e o seu contexto. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.2. Entender o sistema teleolóxico de Aristóteles, en relación co pensamento de Platón e a física de Demócrito, e valorando a súa influencia no desenvolvemento das ideas e cos cambios socioculturais da Grecia antiga. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HFB2.2.1. Utiliza con rigor conceptos do marco do pensamento de Aristóteles, como substancia, ciencia, metafísica, materia, forma, potencia, acto, causa, efecto, teleoloxía, lugar natural, indución, dedución, abstracción, alma, monismo, felicidade e virtude, entre outros. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL 			Utiliza con rigor conceptos do marco do pensamento de Aristóteles, como substancia, ciencia, metafísica, materia, forma, potencia, acto, causa, efecto, teleoloxía, lugar natural, indución, dedución, abstracción, alma, monismo, felicidade e virtude, entre outros.	Definición de conceptos. Elaboración dun glosario de termos filosóficos. Proba escrita teórico-práctica.	X			X	10 %	X	X			X		X	
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HFB2.2.2. Comprende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías fundamentais de Aristóteles, examinando a 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL 	X		Comprende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías fundamentais de	Cadro comparativo da filosofía de Platón e Aristóteles.					X	10 %	X	X				X	

IES CHAN DO MONTE
DEPARTAMENTO DE FILOSOFÍA
PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DE FILOSOFÍA

CURSO 2019- 2020

			súa concepción da metafísica e da física, o coñecemento, a ética eudemonística e a política, en comparación coas teorías de Platón.				Aristóteles, examinando a súa concepción da metafísica e da física, o coñecemento, a ética eudemonística e a política, en comparación coas teorías de Platón.	Comentario de textos de Aristóteles. Proba escrita teórico-práctica.		X			X	10 %	X	X					X		
			▪ HFB2.2.3. Describe as respostas da física de Demócrito, identificando os problemas da filosofía antiga, e relaciona esas respostas coas solucións achegadas por Aristóteles.	▪ CAA		X	Describe as respostas da física de Demócrito, identificando os problemas da filosofía antiga, e relaciona esas respostas coas solucións achegadas por Aristóteles.	Comentario de textos de Aristóteles. Proba escrita teórico-práctica.		X			X	5 %	X	X					X		
			▪ HFB2.2.4. Estima e razoa o esforzo da filosofía de Aristóteles por contribuir ao desenvolvemento do pensamento occidental, valorando positivamente a formulación científica das cuestións.	▪ CMCCT		X	Estima e razoa o esforzo da filosofía de Aristóteles por contribuir ao desenvolvemento do pensamento occidental, valorando positivamente a formulación científica das cuestións.	Comentario de textos de Aristóteles. Proba escrita teórico-práctica.		X			X	5 %	X	X					X		
▪ d ▪ e ▪ h ▪ l	▪ B2.8. Doutrinas éticas helenísticas: Epicureísmo, Estoicismo e Escepticismo. ▪ B2.9. Científicos helenísticos. ▪ B2.10. A Biblioteca de Alexandría.	▪ B2.3. Coñecer as escolas éticas xurdidas no helenismo, como o Epicureísmo, o Estoicismo e o Escepticismo, valorar o seu papel no contexto socio-histórico e cultural da época, e recoñecer a repercusión dos grandes científicos helenísticos, apreciando a gran importancia para occidente da Biblioteca de Alexandría.	▪ HFB2.3.1. Describe as respostas das doutrinas éticas helenísticas, e identifica algúns dos grandes logros da ciencia alexandrina.	▪ CMCCT		X	Describe as respostas das doutrinas éticas helenísticas, e identifica algúns dos grandes logros da ciencia alexandrina.	Traballo de investigación en parellas sobre as escolas helenísticas e presentación en soporte informático.					X	10%	X	X		X			X		

UNIDADE 2

IES CHAN DO MONTE
DEPARTAMENTO DE FILOSOFÍA
PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DE FILOSOFÍA

CURSO 2019- 2020

Objetivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de avaliación	Competencias clave	Temporalización			Grao mínimo de consecución	Actividades	Instrumentos de avaliación					Cualificación	Temas transversais											
					1ª AV	2ª AV	3ª AV			OB	PE	PO	RU	CC		CL	EO E	CA	TIC	EM P	EC	PV	EV				
Bloque II																											
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ c ▪ d ▪ e ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.1. Cristianismo e filosofía. Agostiño de Hipona: teoría da iluminación, filosofía da historia, o problema da certeza e a defensa da liberdade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.1. Explicar a orixe do pensamento cristián e o seu encontro coa filosofía a través das ideas fundamentais de Agostiño de Hipona, apreciando a súa defensa da liberdade, da verdade e do coñecemento interior ou a historia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HFB3.1.1. Explica o encontro da filosofía e a relixión cristiá nas súas orixes, a través das teses centrais do pensamento de Agostiño de Hipona. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC 				X	Explica o encontro da filosofía e a relixión cristiá nas súas orixes, a través das teses centrais do pensamento de Agostiño de Hipona.	Elaboración dun cadro comparativo coas semellanzas e diferencias entre a filosofía platónica e neoplatónica e o pensamento cristián-agostiniano		X				X	20 %	X	X		X						
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.2. Escolástica medieval. Tomé de Aquino: relacións de razón e fe. Vías para a demostración da existencia de Deus. Lei moral. Relación coa filosofía antiga e coa agostiniana, a xudía e o nominalismo. O autor e o seu contexto. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.2. Coñecer a síntese de Tomé de Aquino, en relación co agostinismo, a filosofía árabe e xudía, e o nominalismo, e valorar a súa influencia no desenvolvemento das ideas e nos cambios socioculturais da Idade Media. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HFB3.2.1. Define conceptos de Tomé de Aquino, como razón, fe, verdade, deus, esencia, existencia, creación, inmortalidade, lei natural, lei positiva e precepto, entre outros, e aplicaos con rigor. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL 				X	Define conceptos de Tomé de Aquino, como razón, fe, verdade, deus, esencia, existencia, creación, inmortalidade, lei natural, lei positiva e precepto, entre outros, e aplicaos con rigor.	Definición de conceptos. Elaboración dun glosario de termos filosóficos. Proba escrita teórico-práctica.		X				X	15 %	X	X		X						
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HFB3.2.2. Entende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías fundamentais da filosofía de Tomé de Aquino, distinguindo a relación entre fe e razón, as vías de demostración da existencia de Deus, e a lei moral, en comparación coas teorías da filosofía Antiga. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL 				X	Entende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías fundamentais da filosofía de Tomé de Aquino, distinguindo a relación entre fe e razón, as vías de demostración da existencia de Deus, e a lei moral, en comparación coas teorías da filosofía Antiga.	Proba escrita teórico-práctica. Comentario de textos de Tomé de Aquino.		X				X	15 %	X	X				X				
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HFB3.2.3. Discrimina as respostas do agostinismo, a filosofía árabe e xudía, e o nominalismo, identificando os problemas da filosofía medieval, en relación coas solucións achegadas por Tomé de Aquino. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA 				X	Diferencia entre o agostinismo, a filosofía árabe e xudía, e o nominalismo, identificando os problemas da filosofía	Comentario de textos de Tomé de Aquino.		X				X	15 %	X	X				X				

								medieval, en relación coas solucións achegadas por Tomé de Aquino.																			
			▪ HFB3.2.4. Valora o esforzo da filosofía de Tomé de Aquino por contribuír ao desenvolvemento das ideas e os cambios sociais da Idade Media, xulgando positivamente a universalidade da lei moral.	▪ CSC				Valora o esforzo da filosofía de Tomé de Aquino por contribuír ao desenvolvemento das ideas e os cambios sociais da Idade Media, xulgando positivamente a universalidade da lei moral.	Comentario de textos de Tomé de Aquino.																		
▪ d ▪ e ▪ h	▪ B3.4. Crise da Escolástica no século XIV: nominalismo de Guillermo de Ockham. Relacións entre razón e fe. Novo pulo para a ciencia.	▪ B3.3. Coñecer algunha das teorías centrais do pensamento de Guillermo de Ockham, cuxa reflexión crítica supuxo a separación entre razón e fe, a independencia da filosofía e o novo pulo para a ciencia.	▪ HFB3.3.1. Coñece as teses centrais do nominalismo de Guillermo de Ockham e a súa importancia para a entrada na modernidade.	▪ CCEC				Coñece as teses centrais do nominalismo de Guillermo de Ockham e a súa importancia para a entrada na modernidade.	Traballo de investigación individual sobre o nominalismo de Guillermo de Ockham e a súa influencia.																		

UNIDADE 3

Objec tivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de avaliación	Compe tencias clave	Temporalización			Grao mínimo de consecución	Actividades	Instrumentos de avaliación					Cualifi cación	Temas transversais											
					1ª AV	2ª AV	3ª AV			OB	PE	PO	RU	CC		CL	EO E	CA	TIC	EM P	EC	PV	EV				
Bloque II																											
▪ b ▪ c ▪ d ▪ e ▪ h ▪ l	▪ B4.1. A filosofía no Renacemento. Humanismo: novo concepto sobre a natureza humana. ▪ B4.2. F. Bacon. Os prexuízos na investigación do coñecemento. ▪ B4.3. Implicacións da revolución científica.	▪ B4.1. Comprender a importancia do xiro do pensamento occidental que se deu no Renacemento e que anticipa a modernidade, valorando o novo humanismo que enxalza a "dignitas hominis", a investigación dos prexuízos do coñecemento de F. Bacon e as implicacións da Revolución Científica.	▪ HFB4.1.1. Comprende a importancia intelectual do xiro do pensamento científico que se deu no Renacemento, e describe as respostas da filosofía humanista sobre a natureza humana.	▪ CMCCT				Comprende a importancia intelectual do xiro do pensamento científico que se deu no Renacemento, e describe as respostas da filosofía humanista sobre a natureza humana	Contextualización da filosofía moderna: exposición escrita.																		
▪ b	▪ B4.5. Descartes: O método, o "cogito"	▪ B4.2. Entender o racionalismo de	▪ HFB4.2.1. Identifica conceptos de Descartes	▪ CCL				Identifica conceptos	Definición de																		

IES CHAN DO MONTE
DEPARTAMENTO DE FILOSOFÍA
PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DE FILOSOFÍA

CURSO 2019- 2020

<ul style="list-style-type: none"> ▪ c ▪ d ▪ e ▪ h 	(coñecemento e realidade) e o dualismo antropolóxico. ▪ B4.6. Comparación do autor coa filosofía antiga e medieval, e relación coa Moderna. O autor e o seu contexto.	Descartes, distinguíndoo e relacionándoo coa filosofía humanista e o monismo panteísta de Spinoza, e valorar a súa influencia no desenvolvemento das ideas e nos cambios socioculturais da Idade Moderna.	como razón, certeza, método, dúbida, hipótese, "cogito", idea, substancia e subxectivismo, entre outros, e aplicacións con rigor.				de Descartes como razón, certeza, método, dúbida, hipótese, "cogito", idea, substancia e subxectivismo, entre outros, e aplicacións con rigor.	conceptos. Elaboración dun glosario de termos filosóficos. Proba escrita teórico-práctica.																	
			▪ HFB4.2.2. Comprende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías fundamentais da filosofía de Descartes, analizando o método e a relación entre coñecemento e realidade a partir do "cogito" e o dualismo no ser humano, en comparación coas teorías da filosofía antiga e da medieval.	▪ CCL			X	Comprende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías fundamentais da filosofía de Descartes, analizando o método e a relación entre coñecemento e realidade a partir do "cogito" e o dualismo no ser humano, en comparación coas teorías da filosofía antiga e da medieval.	Proba escrita teórico-práctica. Comentario de textos de Descartes			X			X	5 %	X	X				X			
			▪ HFB4.2.3. Identifica os problemas da filosofía moderna e relacións coas solucións aportadas por Descartes.	▪ CCEC			X	Identifica os problemas da filosofía moderna e relacións coas solucións aportadas por Descartes.	Comentario de textos de Descartes.			X				5 %									
			▪ HFB4.2.4. Estima e razoa o esforzo da filosofía de Descartes por contribuir ao desenvolvemento das ideas e aos cambios socioculturais da Idade Moderna, e valora a universalidade da razón cartesiana.	▪ CSC			X	Estima e razoa o esforzo da filosofía de Descartes por contribuir ao desenvolvemento das ideas e aos cambios socioculturais da Idade Moderna, e valora a universalidade da razón cartesiana.	Comentario de textos de Descartes			X			X	5 %									
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ c ▪ d ▪ e ▪ h ▪ l 	▪ B4.7. Hume: o coñecemento, crítica á causalidade e á substancia. Emotivismo moral. Comparación coa filosofía anterior. O autor e o seu contexto ▪ B4.8. Locke: liberalismo político.	▪ B4.3. Coñecer o empirismo de Hume en relación co liberalismo político de Locke, e valorar a súa influencia no desenvolvemento das ideas e os cambios socioculturais da Idade Moderna.	▪ HFB4.3.1. Utiliza conceptos de Hume como escepticismo, crítica, experiencia, percepción, inmanencia, asociación, impresións, ideas, hábito, contradición, causa, crenza, sentimento, mérito, utilidade, felicidade,	▪ CCL		X	Utiliza conceptos de Hume como escepticismo, crítica, experiencia, percepción, inmanencia, asociación,	Definición de conceptos. Elaboración dun glosario de termos filosóficos. Proba escrita teórico-práctica.			X			X	10 %	X	X		X		X				

IES CHAN DO MONTE
DEPARTAMENTO DE FILOSOFÍA
PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DE FILOSOFÍA

CURSO 2019- 2020

		contrato social, liberdade e deber, entre outros, e úsaos con rigor.					impresións, ideas, hábito, contradición, causa, crenza, sentimento, mérito, utilidade, felicidade, contrato social, liberdade e deber, entre outros, e úsaos con rigor.																		
		<ul style="list-style-type: none"> HFB4.3.2. Entende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías fundamentais de Hume, distinguindo os principios e os elementos do coñecemento respecto á verdade, a crítica á causalidade e á substancia, e o emotivismo moral, en comparación coas teorías da filosofía antiga e da medieval, e co racionalismo moderno. 	<ul style="list-style-type: none"> CMCCT 		X		Entende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías fundamentais de Hume, distinguindo os principios e os elementos do coñecemento respecto á verdade, a crítica á causalidade e á substancia, e o emotivismo moral, en comparación coas teorías da filosofía antiga e da medieval, e co racionalismo moderno.	Proba escrita teórico-práctica. Comentario de textos de Hume		X		X	10 %	X	X										
		<ul style="list-style-type: none"> HFB4.3.3. Coñece e explica as ideas centrais do liberalismo político de Locke, identificando os problemas da filosofía moderna, e relaciónaaas coas solucións aportadas por Hume. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC 		X		Coñece e explica as ideas centrais do liberalismo político de Locke, identificando os problemas da filosofía moderna, e relaciónaaas coas solucións aportadas por Hume.	Proba escrita teórico-práctica. Comentario de textos de Locke		X		X	10 %	X	X										
		<ul style="list-style-type: none"> HFB4.3.4. Valora o esforzo da filosofía de Hume por contribuír ao desenvolvemento das ideas e aos cambios socioculturais da Idade Moderna, xulgando positivamente a procura da felicidade colectiva. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC 		X		Valora o esforzo da filosofía de Hume por contribuír ao desenvolvemento das ideas e aos cambios socioculturais da Idade Moderna, xulgando positivamente a procura da felicidade colectiva.	Comentario de textos de Hume		X		X	5 %	X	X										

IES CHAN DO MONTE
DEPARTAMENTO DE FILOSOFÍA
PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DE FILOSOFÍA

CURSO 2019- 2020

<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ c ▪ d ▪ e ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.9. A Ilustración francesa. Rousseau: a crítica social, a crítica á civilización, o estado de natureza, a defensa do contrato social e a vontade xeral. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.4. Coñecer os principais ideais dos ilustrados franceses, afondando no pensamento de J.J. Rousseau, e valorar a importancia do seu pensamento para o xurdimento da democracia mediante unha orde social acorde coa natureza humana. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HFB4.4.1. Comprende os ideais que impulsaron os ilustrados franceses, e explica o sentido e transcendencia do pensamento de Rousseau, a súa crítica social, a crítica á civilización, o estado de natureza, a defensa do contrato social e a vontade xeral. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC 		X		Comprende os ideais que impulsaron os ilustrados franceses, e explica o sentido e transcendencia do pensamento de Rousseau, a súa crítica social, a crítica á civilización, o estado de natureza, a defensa do contrato social e a vontade xeral.	Trabalo de investigación sobre os ideais da Ilustración e contextualización da filosofía de Kant					X	5 %	X	X		X		X			
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ c ▪ d ▪ e ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.10. Idealismo transcendental. Kant: as facultades e límites do coñecemento. ▪ B4.11. Lei Moral e paz perpetua. ▪ B4.12. Relación do proxecto ilustrado de Rousseau coa filosofía Moderna e Kant. ▪ B4.13. Comparación coas teorías da filosofía antiga, medieval e moderna. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.5. Comprender o idealismo crítico de Kant, en relación co racionalismo de Descartes, o empirismo de Hume e a filosofía ilustrada de Rousseau, e valorar a súa influencia no desenvolvemento das ideas e os cambios socioculturais da Idade Moderna. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HFB4.5.1. Aplica conceptos de Kant como sensibilidade, entendemento, razón, crítica, transcendental, ciencia, innato, xuízo, a priori, a posteriori, facultade, intuición, categoría, ilusión transcendental, idea, lei, fenómeno, nómeno, vontade, deber, imperativo categórico, autonomía, postulado, liberdade, dignidade, persoa, paz e pacto, entre outros, e utilízalos con rigor. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA 		X		Aplica conceptos de Kant como sensibilidade, entendemento, razón, crítica, transcendental, ciencia, innato, xuízo, a priori, a posteriori, facultade, intuición, categoría, ilusión transcendental, idea, lei, fenómeno, nómeno, vontade, deber, imperativo categórico, autonomía, postulado, liberdade, dignidade, persoa, paz e pacto, entre outros, e utilízalos con rigor.	Definición de conceptos. Elaboración dun glosario de termos filosóficos. Proba escrita teórico-práctica. Comentario de textos de Kant.				X		X	10 %	X	X		X		X		
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HFB4.5.2. Entende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías fundamentais da filosofía de Kant, analizando as facultades e os límites do coñecemento, a lei moral e a paz perpetua, comparándoas coas teorías da filosofía antiga, medieval e moderna. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL 		X		Entende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías fundamentais da filosofía de Kant, analizando as facultades e os límites do coñecemento, a lei moral e a paz perpetua, comparándoas coas teorías da filosofía antiga, medieval e moderna.	Comentario de textos de Kant. Proba escrita teórico-práctica.				X		X	10 %	X	X				X		

			<ul style="list-style-type: none"> HFB4.5.3. Describe a teoría política de Rousseau, identificando os problemas da filosofía moderna e relacionándoa coas solucións achegadas por Kant. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL 			X	Describe a teoría política de Rousseau, identificando os problemas da filosofía moderna e relacionándoa coas solucións achegadas por Kant.	Cadro comparativo das teorías contractualistas do s. XVIII.					X	5 %	X	X		X		X		
			<ul style="list-style-type: none"> HFB4.5.4. Respecta e razoa o esforzo da filosofía de Kant por contribuír ao desenvolvemento das ideas e aos cambios socioculturais da Idade Moderna, e valora a dignidade e a procura da paz entre as nacións 	<ul style="list-style-type: none"> CSC 			X	Respecta e razoa o esforzo da filosofía de Kant por contribuír ao desenvolvemento das ideas e aos cambios socioculturais da Idade Moderna, e valora a dignidade e a procura da paz entre as nacións	Comentario de textos de Kant.		X			X	5 %	X	X				X		

UNIDADE 4

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de avaliación	Competencias clave	Temporalización			Grao mínimo de consecución	Actividades	Instrumentos de avaliación					Cualificación	Temas transversais							
					1ª AV	2ª AV	3ª AV			OB	PE	PO	RU	CC		CL	EOE	CA	TIC	EMP	EC	PV	EV
Bloque II																							
<ul style="list-style-type: none"> b c d e h 	<ul style="list-style-type: none"> B5.1. Marx: o materialismo histórico, a crítica ao idealismo, á alienación e á ideoloxía, e a súa visión humanista do individuo. B5.2. Relación de Marx cos problemas da filosofía contemporánea. O autor e o seu contexto. 	<ul style="list-style-type: none"> B5.1. Entender o materialismo histórico de Marx, en relación co idealismo de Hegel e con Feuerbach, e valorar a súa influencia no dedutivas, medios de produción, loita de clases, traballo, plusvalor e humanismo, entre outros, e utilízalos con rigor. 	<ul style="list-style-type: none"> HFB5.1.1. Identifica conceptos de Marx como dialéctica, materialismo histórico, praxe, alienación, infraestrutura, superestruturas, forzas produtivas, medios de produción, loita de clases, traballo, plusvalor e humanismo, entre outros, e utilízalos con rigor. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC 			X	Identifica conceptos de Marx como dialéctica, materialismo histórico, praxe, alienación, infraestrutura, superestruturas, forzas produtivas, medios de produción, loita de clases, traballo, plusvalor e humanismo, entre outros, e utilízalos con	Definición de conceptos. Elaboración dun glosario de termos filosóficos. Proba escrita teórico-práctica. Comentario de textos de Marx.		X			X	10,00%	X	X				X		

IES CHAN DO MONTE
DEPARTAMENTO DE FILOSOFÍA
PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DE FILOSOFÍA

CURSO 2019- 2020

							rigor.																
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HFB5.1.2. Coñece e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías fundamentais da filosofía de Marx, examinando o materialismo histórico e a crítica ao idealismo, á alienación e á ideoloxía, e expón a súa visión humanista do individuo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL 			X	Coñece e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías fundamentais da filosofía de Marx, examinando o materialismo histórico e a crítica ao idealismo, á alienación e á ideoloxía, e expón a súa visión humanista do individuo.	Comentario de textos de Marx. Proba escrita teórico-práctica.				X			X	10 %	X	X		X	X	
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HFB5.1.3. Identifica os problemas da filosofía contemporánea en relación coas solucións achegadas por Marx. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC 			X	Identifica os problemas da filosofía contemporánea en relación coas solucións achegadas por Marx.	Comentario de textos de Marx. Proba escrita teórico-práctica.				X			X	10 %	X	X		X	X	
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HFB5.1.4. Valora o esforzo da filosofía de Marx por contribuír ao desenvolvemento das ideas e aos cambios sociais da Idade Contemporánea, xulgando positivamente a defensa da igualdade social. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC 			X	Valora o esforzo da filosofía de Marx por contribuír ao desenvolvemento das ideas e aos cambios sociais da Idade Contemporánea, xulgando positivamente a defensa da igualdade social.	Comentario de textos de Marx. Proba escrita teórico-práctica.				X			X	10 %	X	X		X	X	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ c ▪ d ▪ e ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.3. Nietzsche: crítica á metafísica, á moral e á ciencia; a verdade como metáfora. ▪ B5.4. O superhome, como resultado da inversión de valores e a vontade de poder, e comparación coas teorías da filosofía antiga, medieval, moderna e contemporánea. O autor e o seu contexto. ▪ B5.5. A vontade en Schopenhauer. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.2. Comprender o vitalismo de Nietzsche en relación co vitalismo de Schopenhauer, e valorar a súa influencia no desenvolvemento das ideas e os cambios socioculturais da Idade Contemporánea. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HFB5.2.1. Define conceptos de Nietzsche como crítica, traxedia, intuición, metáfora, convención, perspectiva, xenealoxía, transvaloración, nihilismo, superhome, vontade de poder, e eterno retorno, entre outros, e aplícaos con rigor. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL 			X	Define conceptos de Nietzsche como crítica, traxedia, intuición, metáfora, convención, perspectiva, xenealoxía, transvaloración, nihilismo, superhome, vontade de poder, e eterno retorno, entre outros, e aplícaos con rigor.	Definición de conceptos. Elaboración dun glosario de termos filosóficos. Proba escrita teórico-práctica. Comentario de textos de Nietzsche.				X			X	10 %	X	X		X	X	
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HFB5.2.2. Entende e explica con claridade, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL 			X	Entende e explica con claridade, tanto na	Proba escrita teórico-práctica.				X			X			X	10 %	X	X	

IES CHAN DO MONTE
DEPARTAMENTO DE FILOSOFÍA
PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DE FILOSOFÍA

CURSO 2019- 2020

			tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías fundamentais da filosofía de Nietzsche, considerando a crítica á metafísica, á moral e á ciencia, a verdade como metáfora, e a afirmación do superhome, como resultado da inversión de valores e a vontade de poder, en comparación coas teorías da filosofía antiga, medieval, moderna e contemporánea.					linguaxe oral coma na escrita, as teorías fundamentais da filosofía de Nietzsche, considerando a crítica á metafísica, á moral e á ciencia, a verdade como metáfora, e a afirmación do superhome, como resultado da inversión de valores e a vontade de poder, en comparación coas teorías da filosofía antiga, medieval, moderna e contemporánea.	Comentario de textos de Nietzsche.													
			▪ HFB5.2.3. Distingue as respostas de Schopenhauer na súa afirmación da vontade e identifica os problemas da filosofía contemporánea, en relación coas solucións achegadas por Nietzsche.	▪ CCEC				Distingue as respostas de Schopenhauer na súa afirmación da vontade e identifica os problemas da filosofía contemporánea, en relación coas solucións achegadas por Nietzsche.	Traballo de investigación sobre o concepto de vontade en Schopenhauer e as súas diferencias con Nietzsche.					X	5 %	X	X		X			X
			▪ HFB5.2.4. Estima o esforzo da filosofía de Nietzsche por contribuír ao desenvolvemento das ideas e aos cambios sociais da Idade Contemporánea, e valora a defensa da verdade e da liberdade.	▪ CSC				Estima o esforzo da filosofía de Nietzsche por contribuír ao desenvolvemento das ideas e aos cambios sociais da Idade Contemporánea, e valora a defensa da verdade e da liberdade.	Comentario de textos de Nietzsche.					X		X	5%	X	X			X
▪ b ▪ c ▪ d ▪ e ▪ h	▪ B5.6. Filosofía española. Ortega y Gasset: a súa relación con posturas filosóficas como o realismo, o racionalismo, o vitalismo ou o existencialismo, e outras posturas filosóficas. O autor e o seu contexto.	▪ B5.3. Entender o raciovitalismo de Ortega y Gasset en relación con figuras da filosofía española, como Unamuno, e do pensamento europeo, e valorar as influencias que recibe e a repercusión do seu pensamento no desenvolvemento das ideas e a rexeneración social, cultural e política de España.	▪ HFB5.3.1. Utiliza conceptos de Ortega y Gasset e aplícaos con rigor, como obxectivismo, ciencia, europeización, filosofía, mundo, circunstancia, perspectiva, razón vital, raciovitalismo, vi-da, categoría, liberdade, idea, crenza, historia, razón histórica, xeración, home-masa e home selecto, entre outros.	▪ CCL			X	Utiliza conceptos de Ortega y Gasset e aplícaos con rigor, como obxectivismo, ciencia, europeización, filosofía, mundo, circunstancia, perspectiva, razón vital, raciovitalismo,	Proba escrita teórico-práctica. Comentario de textos de Ortega.					X		X	5 %	X	X			X

IES CHAN DO MONTE
DEPARTAMENTO DE FILOSOFÍA
PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DE FILOSOFÍA

CURSO 2019- 2020

			vida, categoría, liberdade, idea, crenza, historia, razón histórica, xeración, home-masa e home selecto, entre outros.																			
			▪ HFB5.3.2. Comprende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías fundamentais da filosofía e da análise social de Ortega y Gasset, en relación con posturas filosóficas como o realismo, o racionalismo, o vitalismo ou o existencialismo, entre outras.	▪ CCL				X	Comprende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías fundamentais da filosofía e da análise social de Ortega y Gasset, en relación con posturas filosóficas como o realismo, o racionalismo, o vitalismo ou o existencialismo, entre outras.	Comentario de textos de Ortega.				X	5 %	X	X				X	
			▪ HFB5.3.3. Respecta o esforzo da filosofía de Ortega y Gasset por contribuir ao desenvolvemento das ideas e aos cambios sociais e culturais da Idade Contemporánea española, e valorao seu compromiso coa defensa da cultura e da democracia.	▪ CSC				X	Respecta o esforzo da filosofía de Ortega y Gasset por contribuir ao desenvolvemento das ideas e aos cambios sociais e culturais da Idade Contemporánea española, e valorao seu compromiso coa defensa da cultura e da democracia.	Comentario de textos de Ortega.				X	5 %	X	X				X	
▪ b ▪ c ▪ d ▪ e ▪ h	▪ B5.7. Filosofía crítica da escola de Frankfurt. A crítica a razón ilustrada e á idea de progreso. ▪ B5.8. Racionalidade dialóxica de Habermas: os intereses do coñecemento e a acción comunicativa. ▪ B5.9. Contribución de Habermas ao desenvolvemento das ideas e aos cambios sociais da Idade Contemporánea. ▪ B5.10. Pensamento posmoderno: principais teses dos filósofos	▪ B5.4. Coñecer as teses fundamentais da crítica da Escola de Frankfurt, analizando a racionalidade dialóxica de Habermas, relacionándoo coa filosofía crítica da Escola de Frankfurt, e valorando a súa influencia no desenvolvemento das ideas e os cambios socioculturais da Idade Contemporánea. Coñecer as teses máis definitivas do pensamento posmoderno, identificando as teses fundamentais de Vattimo, Lyotard e	▪ HFB5.4.1. Identifica conceptos de Habermas, como coñecemento, interese, consenso, verdade, enunciado, comunicación, desigualdade, ou mundo da vida, e conceptos da filosofía posmoderna, como deconstrución, diferenza, cultura, texto, arte, e comunicación, entre outros, aplicándoos con rigor.	▪ CSC				X	Identifica conceptos de Habermas, como coñecemento, interese, consenso, verdade, enunciado, comunicación, desigualdade, ou mundo da vida, e conceptos da filosofía posmoderna, como deconstrución, diferenza, cultura, texto, arte, e comunicación, entre	Cuestionarios e actividades on line sobre Habermas e a posmodernidade como "Escuela de Atenas Contemporánea" en páxinas como filopolis.net, entre outras (cibernous, webdianoia, boulesis, torredebabel...)				X	5 %	X	X		X		X	

IES CHAN DO MONTE
DEPARTAMENTO DE FILOSOFÍA
PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DE FILOSOFÍA

CURSO 2019- 2020

posmodernos, como Vattimo, Lyotard e Baudrillard, e reflexión sobre a súa vixencia actual.	Baudrillard, e valorar criticamente a súa repercusión no pensamento filosófico a partir de finais do século XX.																								
		▪ HFB5.4.2. Entende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías da filosofía de Habermas, distinguindo os intereses do coñecemento e a acción comunicativa, e as teorías fundamentais da posmodernidade, analizando a deconstrución da modernidade desde a multiplicidade da sociedade da comunicación.	▪ CCL					X							X	2 %	X	X							X
		▪ HFB5.4.3. Identifica as respostas da filosofía crítica da escola de Frankfurt e reflexiona sobre elas, identificando os problemas da filosofía contemporánea.	▪ CAA					X							X	2 %	X	X			X				X
		▪ HFB5.4.4. Estima o esforzo da filosofía de Habermas e do pensamento posmoderno por contribuir ao desenvolvemento das ideas e aos cambios sociais da Idade Contemporánea, e valora o seu esforzo na defensa do diálogo racional e o respecto á diferenza.	▪ CSC					X							X	2 %	X	X							X
▪ HFB5.4.5. Coñece as teses características do pensamento posmoderno, como a crítica á razón ilustrada, á idea de progreso, ao pensamento totalizador e á trivialización da existencia, o crepúsculo	▪ CSC					X							X	2 %	X	X			X				X		

IES CHAN DO MONTE
 DEPARTAMENTO DE FILOSOFÍA
 PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DE FILOSOFÍA

CURSO 2019- 2020

			do deber, ou a perda do suxeito fronte á cultura de masas, entre outras.					progreso, ao pensamento totalizador e á trivialización da existencia, o crepúsculo do deber, ou a perda do suxeito fronte á cultura de masas, entre outras.																	
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HFB5.4.6. Explica e argumenta sobre as principais teses dos filósofos posmodernos, como Vattimo, Lyotard e Baudrillard, e reflexiona sobre a súa vixencia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CCL 			X	Explica e argumenta sobre as principais teses dos filósofos posmodernos, como Vattimo, Lyotard e Baudrillard, e reflexiona sobre a súa vixencia.	Comentario de textos de Vattimo, Lyotard e Baudrillard					X	2 %	X	X					X			

LEENDA COMPETENCIAS

- CCL Comunicación lingüística.
- CMCCT Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía.
- CD Competencia dixital.
- CAA Competencia aprender a aprender.
- CSC Competencias sociais e cívicas.
- CSIEE Sentido de iniciativa e espírito emprendedor.
- CCEC Conciencia e expresións culturais.

LEENDA TRANSVERSAIS

- CL Comprensión lectora.
- EOE Expresión oral e escrita.
- CA Comunicación audiovisual.
- TIC Tecnoloxías da información e da comunicación.
- EMP Emprendemento.
- EC Educación cívica.
- PV Prevención da violencia.

4.7 Relación de Aspectos Curriculares Para Cada Unidade Didáctica Para Psicología de 2º BAC.

UNIDADES DIDÁCTICAS

UNIDADE 1: **A psicología como ciencia.**
 UNIDADE 2: **Fundamentos biolóxicos da conducta.**
 UNIDADE 3: **Procesos cognitivos básicos: percepción, atención e memoria.**
 UNIDADE 4: **Procesos cognitivos superiores: aprendizaxe, intelixencia e pensamento.**
 UNIDADE 5: **Construcción do ser humano: motivación, personalidade e afectividade**
 UNIDADE 6: **Psicología social e das organizacións.**

		UNIDADES DIDÁCTICAS / PROXECTOS / TEMAS		Temporalización	
UD / Tema		Contido		Mes	Sesións
1ª avaliación		BLOQUE I			
	1	Historia da psicología dende as súas orixes na filosofía		Set. / Out.	21
		Escolas e teorías clásicas da psicología			
		Obxectivos da psicología como ciencia			
		Ramas da psicología			
		Métodos da psicología			
		BLOQUE II			
	2	Filoxénese da especie humana. A evolución cerebral		Out. / Nov.	21
		División do SNC: areas e funcións cerebrais			
		Técnicas de investigación do cerebro			
Patoloxías cerebrais					
Conduta feminina e masculina					
Sistema endocrino					

	UNIDADES DIDÁCTICAS / PROXECTOS / TEMAS		Temporalización	
	UD / Tema / Prox.	Contido	Mes	Sesiões
	BLOQUE III			
2ª avaliación	3	O proceso perceptivo. Teorías da percepción.	Dec. / Xan.	21
		Fenómenos e trastornos perceptivos		
		Atención e concentración		
		Tipos de memoria		
		Alteracións da memoria.		
BLOQUE IV				
	4	Teorías da aprendizaxe. Factores que inflúen na aprendizaxe	Febr. / Mar.	21
		Teorías sobre a intelixencia		
		Fases de desenvolvemento da intelixencia		
		O pensamento		
		Aplicacións da intelixencia artificial		

	UNIDADES DIDÁCTICAS / PROXECTOS / TEMAS		Temporalización	
	UD / Tema / Prox.	Contido	Mes	Sesións
	BLOQUE V			
3ª avaliación	5	Teorías da motivación. A motivación no ámbito educativo e laboral	Marz. / Abr	15
		Teorías da personalidade. Fases de desenvolvemento da personalidade		
		Métodos de avaliación da personalidade		

		Conciencia e procesos inconscientes. Estados alterados de conciencia			
		Psicopatoloxía. Trastornos emocionais			
	UD / Tema / Prox	Bloque B X	BLOQUE VI		
	6		Influencia da cultura no comportamento	Abr. / Mai	12
			O proceso de socialización		
		Estudo psicolóxico das masas			
		Aplicacións da psicoloxía ó mundo laboral			

UNIDADE 1

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de avaliación	Competencias clave	Temporalización			Grao mínimo de consecución	Actividades	Instrumentos de avaliación					Calificación	Temas transversais																				
					1 a A V	2 a A V	3 a A V			O B	P E	P O	R U	C C		C L	E O	C A	T I C	E M P	E C	P V	E V													
Bloque I																																				
<ul style="list-style-type: none"> - b - e - h - l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1. A psicoloxía desde as súas orixes en Grecia ata o século XIX. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1. Entender e apreciar a especificidade e a importancia do coñecemento 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ PSB1.1.1. Explica e constrúe un marco de referencia global da psicoloxía, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA 	X			Explica a evolución da psicoloxía, desde as súas orixes en	Caderno-diario de clase: elaboración de		X			X	15,00%	X	X							X												

IES CHAN DO MONTE
DEPARTAMENTO DE FILOSOFÍA
PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DE FILOSOFÍA

CURSO 2021- 2022

métodos e obxectivos.	con outras ciencias cuxo fin é a comprensión dos fenómenos humanos, como a filosofía, a bioloxía, a antropoloxía, a economía, etc.	relaciona as facetas teórica e práctica da psicoloxía, e identifica as ramas en que se desenvolven (clínica e da saúde, da arte, das actividades físico-deportivas, da educación, forense, da intervención social, ambiental, etc.), investigando e valorando a súa aplicación nos ámbitos de atención na comunidade, como na familia e na infancia, na terceira idade, en minusvalías, muller, xuventude, minorías sociais e inmigrantes, cooperación para o desenvolvemento, etc.	CSC		facetas teórica e práctica da psicoloxía, e identifica as ramas en que se desenvolven	diario de clase: elaboración de esquemas ou mapa conceptual sobre as ramas da psicoloxía													
		▪ PSB1.2.3. Describe e aprecia a utilidade das técnicas e das metodoloxías de investigación psicolóxica, explicando as características de	▪ CAA	Describe as diferentes técnicas e metodoloxías de investigación psicolóxica,	Caderno-diario de clase: elaboración dun cadro comparativo sobre os					X	15,00%	X	X						

			<p>cada unha, como son os métodos comprensivos (introspección, fenomenoloxía, hermenéutica, test, entrevista persoal, dinámica de grupos, etc.) e os seus obxectivos (observación, descrición, experimentación, explicación, estudos de casos, etc.).</p>						distintos métodos da psicoloxía														
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ e ▪ g ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.8. Achegas máis importantes da psicoloxía na comprensión dos fenómenos humanos. Problemas tratados e conclusións ofrecidas. ▪ B1.9. Teorías psicolóxicas: psicanálise, condutismo, teoría cognitiva, Gestalt, humanismo e psicobioloxía. ▪ B1.10. Textos de autores como W. Wundt, S. Freud, A. Maslow, W. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.3. Recoñecer e expresar as achegas máis importantes da psicoloxía, desde os seus inicios ata a actualidade, identificando os principais problemas formulados e as solucións achegadas polas correntes psicolóxicas contemporáneas, realizando unha análise crítica de textos significativos e breves de contido psicolóxico, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ PSB1.3.1. Explica e reconece a importancia das achegas que a psicolóxica realizou na comprensión dos fenómenos humanos, identificando os problemas específicos dos que se ocupa e as conclusións achegadas. ▪ PSB1 3.2. Utiliza a súa capacidade de aprender a aprender, realizando os seus propios mapas conceptuais, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCE ▪ C ▪ CAA ▪ CCL 	X				Explica as achegas que a psicolóxica realizou na comprensión dos fenómenos humanos, identificando os problemas específicos dos que se ocupa	Traballo individual: presentación en formato dixital e exposición sobre os principais autores e teorías psicolóxicas.	X	X		X	15,00%	X	X		X	X			
									Realiza mapas conceptuais, acerca das	Proba escrita: explicación das principais teorías	X	X		X	15,00%	X	X		X	X			

	James e B. F. Skinner, entre outros.	identificando as problemáticas formuladas e relacionándoas co estudado na unidade.	acerca das seguintes teorías: psicanálise, condutismo, teoría cognitiva, Gestalt, humanismo e psicobioloxía.					seguintes teorías: psicanálise, condutismo, teoría cognitiva, Gestalt, humanismo e psicobioloxía.	clásicas da psicoloxía.															
			<ul style="list-style-type: none"> PSB1.3.3. Analiza e valora criticamente textos sobre os problemas, as funcións e as aplicacións da Psicoloxía de autores como W. Wundt, S. Freud, A. Maslow, W. James e B. F. Skinner, entre outros. 					Analiza e valora criticamente textos sobre os problemas, as funcións e aplicacións da Psicoloxía	Caderno-diario de clase: comentario de textos de varios autores clásicos da psicoloxía	X	X			X	15,00%	X	X		X			X		

UNIDADE 2

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de avaliación	Competencias clave	Temporalización			Grao mínimo de consecución	Actividades	Instrumentos de avaliación					Cuñificación	Temas transversais								
					1ª	2ª	3ª			O	P	P	R	C		C	E	C	T	E	E	P	E	
					AV	AAV	AAV			O	P	P	R	C		C	E	C	T	E	E	P	E	

				e																																			
Bloque II																																							
e g h i	<ul style="list-style-type: none"> B2.1. Anatomía do encéfalo humano. Comparativa co doutros animais. B2.2. Filoxénese da evolución do cerebro humano e relación coa conduta. 	<ul style="list-style-type: none"> B2.1. Explicar a evolución do cerebro humano desde un enfoque antropolóxico, distinguindo as súas características específicas das doutros animais, co fin de apreciar a importancia do desenvolvemento neurolóxico e as consecuencias que delas se derivan. 	<ul style="list-style-type: none"> PSB2.1.1. Identifica, contrasta e valora a nivel anatómico diferentes tipos de encéfalos animais en comparación co humano, valéndose de medios documentais. 	CMC CT	X																																		
			<ul style="list-style-type: none"> PSB2.1.2. Investiga a filoxénese humana e a evolución do cerebro, explicando e apreciando a relación directa que mantén co desenvolvemento da conduta humana. 	CD	X																																		
d e g i	<ul style="list-style-type: none"> B2.3. Morfoloxía da neurona. Sinapse, impulso nervioso e neurotransmisores. 	<ul style="list-style-type: none"> B2.2. Analizar e apreciar a importancia da organización do sistema nervioso central, fundamentalmente do 	<ul style="list-style-type: none"> PSB2.2.1. Realiza unha presentación, con medios informáticos, en colaboración grupal, sobre a morfoloxía 	CD	X																																		

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.4. Áreas do cerebro e as funcións que executan. 	<p>encéfalo humano, distinguindo as localizacións e as funcións que determinan a conduta dos individuos</p>	<p>neuronal e a sinapse, describindo o proceso de transmisión sináptica e os factores que a determinan, o impulso nervioso e os neuro-transmisores.</p>				neuronal e a sinapse	sobre a morfoloxía neuronal e a sinapse.												
				<ul style="list-style-type: none"> ▪ PSB2.2.2. Investiga e explica a organización das áreas cerebrais e as súas funcións, e localiza nun debuxo as devanditas áreas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMC CT 	X			Investiga e explica a organización das áreas cerebrais e as súas funcións	Caderno-diario de clase: actividades sobre as funcións das áreas cerebrais.	X	X		X	10,00%	X	X		X	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ e ▪ h ▪ i ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.5. Técnicas de investigación da actividade cerebral: anxiogramas, EEG, TAC, TEP, IRM, intervencións directas e estudo de casos. ▪ B2.6. Impulso que deron as técnicas de investigación do cerebro para o estudo do comporta- 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.3. Entender e valorar as técnicas actuais de investigación do cerebro e o seu impacto no avance científico acerca da explicación da conduta e na superación dalguns trastornos e dalgunhas doenzas mentais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ PSB2.3.1. Describe e compara as técnicas científicas de investigación do cerebro: anxiogramas, EEG, TAC, TEP, IRM, intervencións directas e estudo de casos. ▪ PSB2 3.2. Analiza e aprecia o impulso que estas técnicas de investigación 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMC CT 	X		Describe e compara as diversas técnicas científicas de investigación do cerebro	Caderno-diario de clase: actividades sobre as técnicas de investigación do cerebro.	X				X	10,00%	X	X			X	
				<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC 	X	Valora a importancia das técnicas de investigación	Caderno-diario de clase: actividades sobre as		X		X	10,00%	X	X					X	

			monosomía, deleción, etc.																			
			<ul style="list-style-type: none"> PSB2.4.3. Localiza e selecciona información en internet acerca de distintos tipos de doenzas causadas por alteracións xenéticas, tales como a síndrome de Down, a síndrome de Turner, a síndrome do miaño de gato ou a síndrome de Klinefelter, entre outras. 	<ul style="list-style-type: none"> CD CMC CT 																		
<ul style="list-style-type: none"> b c d h 	<ul style="list-style-type: none"> B2.9. Sistema endócrino. Glándulas e hormonas, e influencia na conduta. Influencia na diferenza entre a conduta feminina e a masculina. 	<ul style="list-style-type: none"> B2.5. Investigar e resumir a influencia do sistema endócrino sobre o cerebro e os comportamentos derivados diso, co fin de valorar a importancia da relación entre ambos. 	<ul style="list-style-type: none"> PSB2. 5.1. Realiza, en colaboración grupal, un mapa conceptual do sistema endócrino, apreciando a súa influencia na conduta humana e os seus trastornos, por exemplo: hipófise e depresión, tiroide e ansiedade, paratiroide e astenia, suprarrenais e 	<ul style="list-style-type: none"> CMC CT CSIE E 	X			Realiza un mapa conceptual do sistema endócrino apreciando a súa influencia na conduta humana e os seus trastornos.	Caderno-diario de clase: realiza un mapa conceptual sobre o sistema endocrino.		X			X	5,00 %	X	X		X		X	

			delirios, páncreas e depresión, sexuais e climaterio, etc.																				
			■ PSB2.5.2. Investiga as diferenzas endocrinolóxicas entre homes e mulleres, e os seus efectos na conduta, valorando o coñecemento destas diferenzas como un instrumento que permite un entendemento e unha comprensión mellores entre as persoas de diferente sexo.	■ CSC			Investiga as diferenzas endocrinolóxicas entre homes e mulleres, e os seus efectos na conduta.	Caderno-diario de clase: realiza un mapa conceptual sobre o sistema endocrino.					X										
														X									

UNIDADE 3

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de avaliación	Competencias claves	Temporalización			Grao mínimo de consecución	Actividades	Instrumentos de avaliación					Cualificación	Temas transversais								
					1ª AV	2ª AV	3ª AV			OB	PE	PO	RU	CC		CL	OE	CA	TI	EM	EC	VP	EV	

			e																										
Bloque III																													
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ d ▪ e ▪ g ▪ h ▪ l ▪ m 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.1. Percepción: elementos e fases do proceso. ▪ B3.2. Teorías sobre a percepción: asociacionismo, Gestalt, cognitivismo e neuropsicoloxía. ▪ B3.3. Leis da percepción da Gestalt. ▪ B3.4. Ilusións ópticas e trastornos perceptivos. ▪ B3.5. Algúns fenómenos perceptivos: constancia perceptiva, percepción subliminar e extrasensorial, membro fantasma e percepción por estimulación eléctrica do cerebro (por exemplo, o ollo 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.1. Comprender a percepción humana como un proceso construtivo eminentemente subxectivo e limitado, no cal ten a súa orixe o coñecemento sobre a realidade, valorando o ser humano como un procesador de información. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ PSB3.1.1. Distingue e relaciona os elementos que interveñen no fenómeno da percepción (estímulo, sentido, sensación e limiares de percepción), recoñecéndoo dentro das fases do proceso perceptivo (excitación, transdución, transmisión e recepción). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMC ▪ CT 	X	Distingue e relaciona os elementos que interveñen no fenómeno da percepción.	Caderno-diario de clase: realiza un mapa conceptual sobre a percepción. Proba escrita: definición de conceptos.											X								X			
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ PSB3.1.2. Compara e valora as achegas das principais teorías acerca da percepción: asociacionismo, Gestalt, cognitivismo e neuropsicoloxía. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CCE ▪ C 		Compara e valora as achegas das principais teorías acerca da percepción.	Caderno-diario de clase: realiza un mapa conceptual sobre a percepción. Proba escrita: definición de conceptos.														X								X
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ PSB3.1.3. Elabora unha presentación 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIE 		Elabora unha presentación	Traballo en grupo:	X		X	X							X	X	X	X								

de Dobelle), etc.		con medios audiovisuais e en colaboración grupal, desenvolvendo a súa iniciativa persoal e as leis gestálticas da percepción, valorando a súa achega conceptual e identificando exemplos concretos de como actúan (por exemplo, a través de obras pictóricas ou fotografías).	E				con medios audiovisuais e en colaboración grupal, sobre as leis gestálticas da percepción.	presentación en formato dixital e exposición sobre as leis gestálticas da percepción.													
		▪ PSB3.1.4. Procura e selecciona información, utilizando páxinas web, acerca dalgúns tipos de ilusións ópticas, diferenciándoas dos trastornos perceptivos como as alucinacións e a agnosia.	▪ CD				Procura e selecciona información, utilizando páxinas web, acerca dalgúns tipos de ilusións ópticas.	Traballo en grupo: presentación en formato dixital e exposición sobre as ilusións ópticas.	X		X	X		10,00%	X	X	X	X			
		▪ PSB3.1.5. Comenta e aprecia algúns fenómenos perceptivos, como a	▪ CD				Comenta e aprecia algúns fenómenos perceptivos,	Traballo en grupo: presentación en formato dixital e	X		X	X		10,00%	X	X	X	X			

			constancia perceptiva, a percepción subliminar e extrasensorial, o membro fantasma e a percepción por estimulación eléctrica do cerebro (por exemplo, o ollo de Do-belle) entre outros, e expón as súas conclusións a través de soportes de presentación informáticos.					como a constancia perceptiva, a percepción subliminar etc. e expón as súas conclusións a través de soportes de presentación informáticos.	exposición sobre diversos fenómenos perceptivos.																	
▪ b ▪ d ▪ e ▪ h	▪ B3.6. Factores individuais e sociais que inflúen na percepción.	▪ B3.2. Explicar e apreciar a relevancia das influencias individuais e sociais no fenómeno da percepción, valorando criticamente tanto os seus aspectos positivos como os negativos.	▪ PSB3.2.1. Discirne e elabora conclusións, en colaboración grupal, sobre a influencia dos factores individuais (motivación, actitudes e intereses) e sociais (cultura e hábitat) no fenómeno da percepción, utilizando, por exemplo, os experimentos sobre prexuízos realizados por Allport e Kra-	▪ CSC	X			Reflexiona sobre a influencia dos factores individuais (motivación, actitudes e intereses) e sociais (cultura e hábitat) no fenómeno da percepción	Caderno-diario de clase: comentario de textos.				X	5,00 %	X	X								X		

			especializados, acerca das principais causas do esquecemento, tales como as fisiolóxicas, as producidas por lesións, por represión, por falta de procesamento, por contexto inadecuado, etc., e elabora conclusións.				libros especializados acerca das principais causas do esquecemento	sobre as causas do esquecemento														
			<ul style="list-style-type: none"> PSB3.3.4. Analiza e valora a importancia dalgúns dos efectos producidos na memoria por desuso, interferencia, falta de motivación, etc., e expón as súas consecuencias de xeito argumentado. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL 			Analiza e valora a importancia dalgúns dos efectos producidos na memoria por desuso, interferencia, falta de motivación, etc.	Caderno-diario de clase: realiza un mapa conceptual sobre as causas do esquecemento		X					10,00%	X	X				X	
			<ul style="list-style-type: none"> PSB3.3.5. Exemplifica, a través de medios audiovisuais, algunhas distorsións ou alteracións da memoria, como a amnesia, a hiperpnnesia, a 	<ul style="list-style-type: none"> CD 			Exemplifica, a través de medios audiovisuais, algunhas distorsións ou alteracións da memoria	Traballo en grupo: presentación en formato dixital e exposición sobre as distorsións ou	X		X	X			10,00%	X	X	X	X			

			paramnesia e os falsos recordos, desenvolvendo a súa capacidade emprendedora.						alteracións da memoria.																			
--	--	--	---	--	--	--	--	--	-------------------------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

UNIDADE 4

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de avaliación	Competencias clave	Temporalización			Grao mínimo de consecución	Actividades	Instrumentos de avaliación					Calificación	Temas transversais													
					1ª AV	2ª AV	3ª AV			O B	P E	P O	R U	C C		C L	E O E	C A	T I C	E M P	E C	P V	E V						
Bloque IV																													
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ d ▪ e ▪ g ▪ h ▪ m 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1. Teorías da aprendizaxe: condicionamento clásico; aprendizaxe por ensaio-erro; condicionamento instrumental; teoría cognitiva; aprendizaxe 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1. Explicar as principais teorías sobre a aprendizaxe, identificando os factores que cada unha delas considera determinantes neste proceso, co obxecto de iniciarse na 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ PSB4.1.1. Utiliza a súa iniciativa persoal para confeccionar, utilizando medios informáticos, un cadro comparativo das teorías da aprendizaxe. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIE 		X		Realiza, utilizando medios informáticos, un cadro comparativo das teorías da aprendizaxe.	Traballo en grupo: presentación en formato dixital e exposición sobre as teorías da aprendizaxe.	X	X		X		15,00%	X	X	X	X		X								

<p>social.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.2. Técnicas de condicionamento na publicidade. ▪ B4.3. Factores que inflúen na aprendizaxe: coñecementos previos adquiridos, capacidades, personalidade, estilos cognitivos, motivación, actitudes e valores. 	<p>comprensión deste fenómeno e das súas aplicacións no campo social, e utilizar os seus coñecementos para mellorar a súa propia aprendizaxe.</p>	<p>condicionamento clásico (Pavlov e Watson); aprendizaxe por ensaio-erro (Thorndike); condicionamento instrumental (Skinner); teoría cognitiva (Piaget); Gestalt (Khöler); aprendizaxe social ou vicaria (Bandura), etc.</p>																		
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ PSB4.1.2. Analiza e aprecia os resultados da aplicación das técnicas de condicionamento na publicidade, mediante a localización destas últimas en exemplos de casos concretos, utilizados nos medios de comunicación audiovisual. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCE ▪ C ▪ CD 	X	<p>Analiza e aprecia os resultados da aplicación das técnicas de condicionamento na publicidade.</p>	<p>Traballo en grupo: presentación en formato dixital e exposición sobre as técnicas de condicionamento na publicidade.</p>	X	X	X	15,00%	X	X	X	X	X					
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ PSB4.1.3. Describe e valora a importancia dos factores que inflúen na aprendizaxe, como por exemplo os 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL 		<p>Describe e valora a importancia dos factores que inflúen na aprendizaxe.</p>	<p>Traballo en grupo: presentación en formato dixital e exposición sobre os</p>	X	X	X	15,00%	X	X	X	X	X					

			coñecementos previos adquiridos, as capacidades, a personalidade, os estilos cognitivos, a motivación, as actitudes e os valores.						factores que inflúen na aprendizaxe.																				
▪ b ▪ d ▪ e ▪ g ▪ m	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.4. Teorías actuais sobre a intelixencia: teoría factorial de Spearman, multifactorial de Thurstone, e teorías de Cattell, Vernon, Sternberg, Gardner, etc. ▪ B4.5. Fases do desenvolvemento da intelixencia segundo J. Piaget. ▪ B4.6. O CI e os problemas da medición da intelixencia. ▪ B4.7. Procesos cognitivos superiores: pensamento, razoamento e creatividade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.2. Comprender os procesos cognitivos superiores do ser humano, como a intelixencia e o pensamento, mediante o coñecemento dalgunhas teorías explicativas da súa natureza e o seu desenvolvemento, distinguindo os factores que inflúen nel e investigando a eficacia das técnicas de medición utilizadas e o concepto de CI, co fin de entender esta capacidade humana. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ PSB4.2.1. Elabora mapas conceptuais dalgunhas das actuais teorías sobre a intelixencia, valorando as achegas que no seu estudo tivo cada unha delas, como por exemplo a teoría factorial de Spearman, a multifactorial de Thurstone e as de Cattell, Vernon, Sternberg, Gardner, etc. 	▪ CAA	X	Elabora mapas conceptuais dalgunhas das actuais teorías sobre a intelixencia.	Caderno-diario de clase: elaboración dun mapa conceptual ou quadro comparativo das teorías sobre a intelixencia.						X	10,0 0%	X	X													X
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ PSB4.2.2. Utiliza a súa iniciativa persoal para elaborar un esquema explicativo sobre as fases do desenvolvemento da intelixencia 	▪ CSIE E									Elabora un esquema explicativo sobre as fases do desenvolvemento da intelixencia	Traballo en grupo: presentación en formato dixital e exposición sobre o desenvolvemento	X														X

			segundo J. Piaget, valorando a importancia das influencias xenéticas e do medio neste proceso.						nto da intelixencia.													
			▪ PSB4.2.3. Investiga, en páxinas de internet, o que é o CI e a escala de Stanford-Binet, que clasifica estes valores desde a deficiencia profunda ata a superdotación, apreciando a obxectividade real dos seus resultados e examinando criticamente algunhas técnicas de medición da intelixencia.	▪ CD					Traballo en grupo: presentación en formato dixital e exposición sobre as técnicas de medición da intelixencia.	X						10,00%	X	X			X	
▪ b ▪ h	▪ B4.8. A intelixencia emocional e as súas competencias.	▪ B4.3. Recoñecer e valorar a importancia da intelixencia emocional no desenvolvemento psíquico da persoa.	▪ PSB4 3.1. Valora a importancia das teorías de Gardner e Goleman, realizando un esquema das competencias da intelixencia emocional e a súa importancia	▪ CAA		X		Realiza un esquema das competencias da intelixencia emocional e a súa importancia no éxito	Caderno-diario de clase: actividades sobre as principais habilidades que comprende a							X	10,00%	X	X			X

			no éxito persoal e profesional.				persoal e profesional.	intelixencia emocional, exemplificando e sacando conclusións.																
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ h ▪ m 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.9. Posibilidades, alcance, límites e perigos da intelixencia artificial. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.4. Reflexionar sobre as posibilidades da intelixencia artificial e vulgar criticamente os seus alcances e os seus límites, co fin de evitar a equivocada humanización das máquinas pensantes e a deshumanización das persoas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ PSB4.4.1. Avalía, en traballo grupal, as vertentes positivas e negativas das aplicacións da intelixencia artificial, así como os perigos que pode representar pola súa capacidade para o control do ser humano, invadindo a súa intimidade e a súa liberdade. 			X	Avalía, en traballo grupal, as vertentes positivas e negativas das aplicacións da intelixencia artificial, así como os perigos que pode representar	Traballo en grupo: presentación en formato dixital e exposición sobre as aplicacións e os riscos da intelixencia artificial.		X			X		10,00%		X	X		X				

UNIDADE 5

O b x e c t i v o s	C o n t i d o s	C r i t e r i o s d e a v a l i a c i o n	E s t á n d a r e s d e a v a l i a c i o n	C o m p e t e n c i a s c l a v	T e m p o r a l i z a c i o n			G r a o m i n i m o d e c o n s e c u c i o n	A c t i v i d a d e s	I n s t r u m e n t o s d e a v a l i a c i o n					C u l i f i c a c i o n	T e m a s t r a n s v e r s a i s						
					1 a	2 a	3 a			O B	P E	P O	R U	C C		C L	E O E	C A	T I C	E M P	E C	P V

e																												
Bloque V																												
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ d ▪ e ▪ g ▪ m 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.1. Teorías sobre a motivación: momeostática; das necesidades; do incentivo; cognitivas; psicanalíticas; humanistas. ▪ B5.2. Causas da frustración. Clasificación dos conflitos de Lewin. ▪ B5.3. Alternativas á frustración: agresión, logro indirecto, evasión, depresión ou aceptación. ▪ B5.4. Motivación e consecución de logros no ámbito laboral e no educativo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.1. Explicar e valorar a importancia da motivación, a súa clasificación e a súa relación con outros procesos cognitivos, desenvolvendo os supostos teóricos que a explican e analizando as deficiencias e os conflitos que no seu desenvolvemento conducen á frustración. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ PSB5.1.1. Utiliza e selecciona información acerca das teorías da motivación (homeostática; das necesidades; do incentivo; cognitivas; psicanalíticas; humanistas), utilizando mapas conceptuais, e elabora conclusións. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CSIE ▪ E 				X	Utiliza e selecciona información acerca das teorías da motivación utilizando mapas conceptuais, e elabora conclusións.	Caderno-diario de clase: actividades sobre as principais teorías da motivación, usando mapas conceptuais e sacando conclusións.									X	5,00 %	X	X						X
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ PSB5.1.2. Recorre á súa iniciativa para realizar unha presentación, con medios informáticos, acerca das causas da frustración, partindo da clasificación dos conflitos de Lewin e valorando as respostas alternativas a 																Realiza unha presentación, con medios informáticos, acerca das causas da frustración.	Traballo en grupo: presentación en formato dixital e exposición sobre as causas da frustración.	X				X			10,00 %

IES CHAN DO MONTE
DEPARTAMENTO DE FILOSOFÍA
PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DE FILOSOFÍA

CURSO 2021- 2022

			esta, como a agresión, o logro indirecto, a evasión, a depresión ou a súa aceptación (tolerancia á frustración).																		
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ PSB5.1.3. Argumenta, en colaboración grupal, sobre a importancia da motivación no ámbito laboral e educativo, analizando a relación entre motivación e consecución de logros. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIE E 																	
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ PSB5.2.1. Describe, establecendo semellanzas e diferenzas, as teorías da personalidade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA 			X														
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ PSB5.2.2. Recorre á súa iniciativa persoal para realizar unha presentación, a 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIE E 					X			X		10,00%	X	X	X				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ d ▪ e ▪ g ▪ h ▪ m 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.5. Teorías da personalidade ▪ B5.6. Fases do desenvolvemento da personalidade ▪ B5.7. Métodos de avaliación da personalidade e as súas limitacións. ▪ B5.8. Relación entre a conciencia e os procesos inconscientes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.2. Comprender o que é a personalidade, analizando as influencias xenéticas, ambientais e culturais e as que se edifican, as teorías que estudan e os factores motivacionais, afectivos e cognitivos necesarios para a súa axitada 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ PSB5.1.3. Argumenta, en colaboración grupal, sobre a importancia da motivación no ámbito laboral e educativo, analizando a relación entre motivación e consecución de logros. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIE E 																	
			Arguenta, en colaboración grupal, sobre a importancia da motivación no ámbito laboral e educativo.						X			X		5,00%	X	X	X				
			Describe, establecendo semellanzas e diferenzas, as teorías da personalidade.						X			X		10,00%	X	X	X				
			Realiza unha presentación, a través de medios						X			X		10,00%	X	X	X				

			<ul style="list-style-type: none"> PSB5.2.4. Diserta sobre a complexa relación entre a función da conciencia e os procesos inconscientes, analizando algúns fenómenos inconscientes, como os sonhos ou a hipnose. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL 				Diserta sobre a complexa relación entre a función da conciencia e os procesos inconscientes analizando algúns fenómenos inconscientes	Caderno-diario de clase: actividades sobre a relación entre conciencia e inconsciente.					X	5,00 %	X	X			X				
			<ul style="list-style-type: none"> PSB5.2.5. Investiga, en traballo grupal, sobre os estados alterados de conciencia provocados polas drogas, valorando criticamente a súa influencia nas alteracións da personalidade, e presenta as súas conclusións de maneira argumentada. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC 				Investiga, en traballo grupal, sobre os estados alterados de conciencia provocados polas drogas, valorando criticamente a súa influencia.	Traballo en grupo: presentación en formato dixital e exposición sobre os estados alterados de conciencia provocados polas drogas.	X			X		5,00 %	X	X	X						
<ul style="list-style-type: none"> b c e g h m 	<ul style="list-style-type: none"> B5.11. Perspectivas, modelos de estudo e métodos usados para tratar as psicopatoloxías. 	<ul style="list-style-type: none"> B5.3. Entender e reflexionar sobre a complexidade que implica definir o que é un trastorno 	<ul style="list-style-type: none"> PSB5.3.1. Describe perspectivas e modelos de estudo da psicopatoloxía, e reflexiona sobre os métodos 	<ul style="list-style-type: none"> CMC CT 		X		Describe perspectivas e modelos de estudo da psicopatoloxía e reflexiona	Caderno-diario de clase: actividades sobre os métodos da		X			X	5,00 %	X	X			X				

IES CHAN DO MONTE
 DEPARTAMENTO DE FILOSOFÍA
 PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DE FILOSOFÍA

CURSO 2021- 2022

<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.12. Trastornos en relación ás necesidades biolóxicas e ás adiccións. ▪ B5.13. Trastornos en relación ás emocións. ▪ B5.14. Trastornos en relación a elementos corporais. ▪ B5.15. Trastornos en relación á personalidade. ▪ B5.16. Trastornos en relación ao desenvolvemento evolutivo. 	mental, describindo algúns dos factores xenéticos, ambientais e evolutivos implicados, co fin de comprender as perspectivas psicopatolóxicas e os seus métodos de estudo.	utilizados por cada unha delas.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA 				sobre os seus métodos.	psicopatoloxía																
		PSB5.3.2. Utiliza a súa iniciativa persoal para realizar un cadro esquemático, en colaboración grupal e utilizando medios informáticos, acerca das características relativas a algúns tipos de trastornos, por exemplo os asociados ás necesidades biolóxicas e ás adiccións (sexuais, alimentarias, drogodependencias, etc.), ás emocións (ansiedade e depresión), a elementos corporais (psicosomáticos, somatomorfos e dissociativos), á personalidade (esquizoide, paranoide, limítrofe, dependente, narcisista, antisocial, etc.),					Realiza un cadro esquemático, en colaboración grupal e utilizando medios informáticos, acerca das características relativas a diferentes tipos de trastornos psicopatolóxicos.	Traballo en grupo: presentación en formato dixital e exposición sobre diferentes tipos de trastornos tratados pola psicopatoloxía.																

			ao desenvolvemento o evolutivo (autismo, atraso mental, déficit de atención e hiperactividade, da aprendizaxe, asociados á vellez), etc.																	
▪ b ▪ d ▪ e ▪ g ▪ h	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.17. Compoñentes hereditarios e aprendidos dos afectos. ▪ B5.18. Relación entre emoción e cognición. ▪ B5.19. Emocións primarias, secundarias e autoconscientes. ▪ B5.20. Teorías sobre a emoción, como experiencia, como comportamento ou como suceso fisiolóxico. A psicoafectividade e o equilibrio da persoa. ▪ B5.21. Trastornos e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.4. Recoñecer e valorar os tipos de afectos, así como a orixe dalgúns trastornos emocionais, co obxecto de espertar o seu interese polo desenvolvemento persoal desta capacidade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ PSB5.4.1. Explica os tipos de afectos (sentimento, emoción e paixón), especificando os seus determinantes hereditarios e aprendidos, e analizando a relación entre emoción e cognición. ▪ PSB5.4.2. Describe as emocións primarias (medo, noxo, alegría, tristura, ira, sorpresa, etc.)e secundarias (ansiedade, hostilidade, humor, felicidade, amor, etc.), distinguíndoas das emocións autoconscientes 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL 			X					X	5,00 %	X	X				X	
				<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL 			X					X	5,00 %	X	X				X	

conclusionés.

UNIDADE 6

Ob xectivo s	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de avaliación	Co mpe tencias clave	Temporali zación			Grao mínimo de consecución	Actividades	Instrumentos de avaliación					Cu alifi cación	Temas transversais											
					1 a A V	2 a A V	3 a A V			O B	P E	P O	R U	C C		C L	E O E	C A	T I C	E M P	E C	P V	E V				
Bloque VI																											
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ c ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.1. Impacto das diferenzas culturais no comportamento individual: a súa influencia nos esquemas cognitivos, na personalidade e na vida afectiva. ▪ B6.2. Proceso de socialización. Influencia no desenvolvemento persoal dos grupos, os papeis e os 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.1. Comprender e apreciar a dimensión social do ser humano, e entender o proceso de socialización como a interiorización das normas e valores sociais, apreciando a súa influencia na personalidade e na conduta das persoas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ PSB6.1.1. Analiza e valora as diferenzas culturais e o seu impacto no comportamento das persoas ao exercer a súa influencia nos esquemas cognitivos, a personalidade e a vida afectiva do ser humano. ▪ PSB6.1.2. Realiza unha presentación, colaborando en grupo e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CD 			X						10,00%	X	X		X										
							X	Realiza unha presentación, colaborando	Traballo en grupo: presentación	X			X		10,00%	X	X		X								

	status sociais. ▪ B6.3. Orixe social das actitudes persoais. Influencia en condutas violentas en distintos ámbitos. ▪ B6.4. Roles sociais de xénero e as súas consecuencias no pensamento e na conduta do home e da muller		utilizando medios informáticos, sobre o proceso de socialización humana e a influencia dos grupos, os papeis e os status sociais no desenvolvemento da persoa. ▪ PSB6.1.3. Investiga acerca da orixe social das actitudes persoais, valorando a súa utilidade para a predición da conduta humana e a súa influencia en condutas de violencia escolar, laboral, doméstica e de xénero, entre outras.	▪ CSC				en grupo e utilizando medios informáticos, sobre o proceso de socialización humana e a influencia dos grupos.	en formato dixital e exposición sobre o proceso de socialización.											
▪ a ▪ b ▪ c ▪ d ▪ e ▪ g ▪ h ▪ m	▪ B6.5. Procesos psicolóxicos de masas: impulsividade, intolerancia, inconsciencia, falta de perseveranza, volubidade e falta de capacidade crítica. ▪ B6.6. Estudo psicolóxico das	▪ B6. 2. Coñecer e valorar os procesos psicolóxicos das masas, a súa natureza, as características e as pautas de comportamento, co fin de evitar as situacións de vulnerabilidade en que da persoa poida	▪ PSB6.2.1. Procura e selecciona información en internet acerca das características da conduta do individuo inmerso na masa, tales como impulsividade, intolerancia, inconsciencia, falta de perse-	▪ CD			X	Procura e selecciona información en internet acerca das características da conduta do individuo inmerso na masa.	Traballo en grupo: presentación en formato dixital e exposición sobre a psicoloxía de masas.	X			X		10,00%	X	X		X	

<p>masas de Gustav Le Bon. Contaxio de sentimentos e emocións, e perda temporal da personalidade individual e consciente da persoa.</p> <p>▪ B6.7. Psicología de Erikson e a súa explicación das condutas radicais e irracionais nalgúns grupos.</p> <p>▪ B6.8. Medidas para previr a conversión das persoas en masa.</p>	<p>perder o control sobre os seus propios actos.</p>	<p>veranza, volubilidade e falta de capacidade crítica, entre outras.</p>																		
		<p>▪ PSB6.2.2. Utiliza e selecciona información acerca do estudo psicolóxico das masas, realizado por Gustav Le Bon, e elabora conclusións acerca do poder da persuasión, o contaxio de sentimentos e emocións que se produce nas masas e os seus efectos na perda temporal da personalidade individual e consciente da persoa.</p>	<p>▪ CSC</p>	<p>Utiliza e selecciona información acerca do estudo psicolóxico das masas, realizado por Gustav Le Bon, e elabora conclusións.</p>	<p>Traballo en grupo: presentación en formato dixital e exposición sobre a psicología de masas.</p>															
		<p>▪ PSB6.2.3. Indaga na psicología de Erikson e destaca algunhas das causas psicolóxicas explicativas que sinala acerca dos actos terroristas</p>	<p>▪ CSC</p>	<p>Indaga na psicología de Erikson e destaca algunhas das causas psicolóxicas explicativas</p>	<p>Caderno-diario de clase: comentario de textos.</p>															

			ou do pensamento radical e irracional que se pon de manifesto en seguidores/as de equipos deportivos, artistas, grupos políticos, relixiosos, etc.				que sinala acerca dos actos terroristas ou do pensamento radical e irracional.																	
			<ul style="list-style-type: none"> PSB6.2.4. Elabora conclusións, en colaboración grupal, e formula pautas de conduta preventivas co fin de evitar que as persoas se convertan en parte da masa, perdendo o control da súa conduta, dos seus pensamentos e dos seus sentimentos. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC 			Elabora conclusións, en colaboración grupal, e formula pautas de conduta preventivas co fin de evitar que as persoas se convertan en parte da masa.	Traballo en grupo: presentación en formato dixital e exposición sobre a psicoloxía de masas.	X						10,00%	X	X		X					
<ul style="list-style-type: none"> b e h m 	<ul style="list-style-type: none"> B6.9. Aplicación da Psicoloxía no mundo laboral. Recursos humanos: selección de persoal, integración na empresa, e evolución persoal e profesoral. 	<ul style="list-style-type: none"> B6.3. Entender e describir a importancia da psicoloxía no campo laboral e o desenvolvemento das organizacións, reflexionando sobre a 	<ul style="list-style-type: none"> PSB6.3.1. Comenta e aprecia a importancia da aplicación da psicoloxía no mundo laboral, en temas tales como os aspectos psicolóxicos que inflúen na 	<ul style="list-style-type: none"> CSIEE 		X	Comenta e aprecia a importancia da aplicación da psicoloxía no mundo laboral.	Caderno-diario de clase: comentario de textos.						X	10,00%	X	X		X	X				

<p>sional.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.10. Aplicación da psicoloxía no mundo laboral. Factores psicolóxicos e desenvolvemento laboral: adaptación, innovación, traballo colaborador, xestión de coñecementos, creatividade, autoestima, proposición de retos, motivación, fomento da participación, autonomía e xeración de ambientes creativos. ▪ B6.11. Aplicación da psicoloxía no mundo laboral. Riscos da saúde psicolóxica laboral. 	<p>importancia do liderado como condición necesaria para a xestión das empresas, reflexionando sobre os erros psicolóxicos que se producen na súa xestión e procurando os recursos axeitados para afrontar os problemas.</p>	<p>produtividade e no desenvolvemento empresarial, a importancia dos métodos e das técnicas psicolóxicas para a selección de persoal segundo os perfís laborais e a resolución de conflitos, etc.</p>																		
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ PSB6.3.2. Procura e selecciona información sobre recursos humanos: selección de persoal e desenvolvemento de programas profesionais favorecedores da integración do persoal traballador na empresa, e a súa evolución persoal e profesional. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIE E 	<p>Procura e selecciona información sobre recursos humanos: selección de persoal e desenvolvemento de programas profesionais favorecedores da integración do persoal traballador na empresa.</p>	<p>Caderno-diario de clase: actividades sobre as tarefas de selección de persoal.</p>						X	10,00%	X	X		X			X	
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ PSB6.3.3. Describe a importancia dos factores psicolóxicos que inflúen no 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL 	<p>Describe a importancia dos factores psicolóxicos</p>	<p>Caderno-diario de clase: actividades</p>					X	10,00%	X	X		X			X		

			desenvolvemnto laboral, como a adaptación, a innovación, o traballo colaborador, a xestión de coñecementos, a creatividade e a autoestima, identificando factores fundamentais, como a proposición de retos, a motivación, o fomento da participación, a autonomía e a xeración de ambientes creativos, mediante exemplos de casos concretos e reflexionando criticamente sobre a súa aplicación en diversos ámbitos de traballo.				que inflúen no desenvolvemento laboral, como a adaptación, a innovación, o traballo colaborador, a xestión de coñecementos, a creatividade e a autoestima.	sobre os factores psicolóxicos que inflúen no desenvolvemento laboral.													
			<ul style="list-style-type: none"> • PSB6.3.4. Investiga, en páxinas de internet, acerca dos principais riscos da saúde laboral, como son o estrés, a ansiedade, o 	• CD			Investiga, en páxinas de internet, acerca dos principais riscos da saúde laboral,	Traballo en grupo: presentación en formato dixital e exposición sobre os	X			X		10,00%	X	X		X			

IES CHAN DO MONTE
 DEPARTAMENTO DE FILOSOFÍA
 PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DE FILOSOFÍA

CURSO 2021- 2022

			mobbing e a síndrome de Burnout.					como son o estrés, a ansiedade, o mobbing e a síndrome de Burnout.	principais riscos da saúde laboral											
--	--	--	--	--	--	--	--	---	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

5. METODOLOXÍA

5.1 Aspectos Xerais

Seguindo as directrices marcadas no Decreto, empregaremos metodoloxías que teñan en conta os diferentes ritmos de aprendizaxe do alumnado e as súas características individuais e/ou estilos de aprendizaxe, co fin de conseguir que todo o alumnado acade o máximo desenvolvemento das súas capacidades. Asimesmo, procuraremos favorecer a capacidade do alumnado para aprender por si mesmo, para traballar en equipo e para aplicar métodos de investigación apropiados.

Así, o proxecto que elaborou este departamento ten en conta os seguintes **criterios metodolóxicos**:

a) Conceder importancia á motivación dos alumnos. Para iso é necesario, entre outras cousas:

- Usar unha metodoloxía activa e participativa, na que se conceda importancia á actividade persoal do alumnado, suscitando e favorecendo o exercicio das súas facultades e das súas capacidades. Isto contribúe a unha aprendizaxe máis significativa e, á vez, máis dinámico.

- Conectar cos intereses e a vida real dos estudantes. Para iso, pódense utilizar diversas técnicas de probada eficacia: aplicación da técnica do caso, relación dos temas con cuestións que aparecen nos medios de comunicación, etcétera.

b) Aplicar estratexias de indagación. A recollida de información e a súa posterior clasificación e organización constitúen un medio moi adecuado para a aprendizaxe significativa nesta etapa, pois estas estratexias pon ao alumno ante feitos, en certo xeito, problemáticos, sobre os cales deben aplicarse reflexivamente os conceptos, os procedementos e as competencias que o profesor prevexa.

c) O traballo en grupos grandes e pequenos ofrece amplas posibilidades de participación efectiva de todos, favorece o intercambio de ideas, a motivación e o feito de que uns aprendan doutros. En ocasións, os grupos pódense organizar como equipos estables; outras veces pódense crear mediante calquera outro sistema de agrupación sinxela e funcional.

d) Atender ao feito de que os alumnos e alumnas son diferentes entre si. No proceso educativo, deberase procurar que cada estudante alcance o seu máximo desenvolvemento persoal e exercite realmente as súas capacidades, adaptando os ensinamentos e as actividades ás posibilidades, necesidades e intereses de cada un. É indubidable que o traballo individual, ben programado, facilita considerablemente que cada cal desenvolva as súas capacidades e siga o ritmo de aprendizaxe que mellor se adecúe ás súas circunstancias persoais.

e) Empregar diversas técnicas de ensino (pluralismo metodolóxico). Os alumnos aprenden mellor cando o profesor emprega diversas técnicas de ensino e aprendizaxe, e combínalas adecuadamente. Unhas veces, será unha breve explicación do docente; outras, a reflexión e o diálogo a partir da lectura dun texto; a valoración crítica de determinados feitos cunha dimensión ética; o xuízo sobre informacións que aparecen nos medios de comunicación; un debate ou unha mesa redonda; etcétera.

f) Introducir aos alumnos na técnica do comentario de textos. Hase de iniciar o coñecemento e a aprendizaxe sistemática desta técnica, recoñecida como unha das principais do traballo intelectual e, especificamente, da reflexión filosófica. É conveniente que o alumnado se familiarice coa análise, o comentario e a valoración crítica de textos. Ante todo, preténdese que os estudantes sexan capaces de comprender e asimilar a linguaxe filosófica, así como a terminoloxía usada durante séculos. Para iso, preguntarase polo sentido e a interpretación do pensamento do autor: trátase de comprobar que, con

axuda da información que asimilaron, poden localizar as ideas e situalas no contexto do tema que se estuda. Ademais, fomentárase o espírito crítico: o alumno aprenderá a valorar os textos, razoando adecuadamente con argumentos filosóficos. A comparación entre textos de distintos filósofos e de diversas posturas axudará a que o alumno saiba discernir unhas correntes de pensamento doutras, mida os proles e os contras, e saque as súas propias conclusións tras sopesar os argumentos.

Tamén se pretende que sexa capaz de darse conta (e de manifestalo) de como unha visión xusta dun tema pode, con todo, ser parcial si non se teñen en conta outros aspectos do problema que se trata. Deste xeito, preténdese estimular e valorar a súa capacidade de análise e de síntese.

g) Utilizar a técnica do vídeo fórum. O uso do cine nas clases de Filosofía cos alumnos de Bacharelato é un método de gran eficacia educativa humana e cultural. Actualmente, non se pode educar sen contar cos medios audiovisuais. Hai películas e documentais sobre temas de clara dimensión moral ou antropolóxica, e que son un medio excelente para informar e para formar aos alumnos, desenvolvendo neles unha serie de capacidades de gran valor educativo: observar; facer pensar; desenvolver a sensibilidade; educar actitudes; polos en situación de valorar eticamente, con sentido crítico, situacións e condutas, etcétera.

h) Aplicar o método da disertación. A exposición dun tema ou o desenvolvemento duns argumentos sobre unha cuestión concreta, son formas eficaces de comprobar até que punto os alumnos son capaces de buscar, ordenar, assimilar e transmitir información. Permite, así mesmo, valorar si estudan criticamente a información recibida, si exponen problemas reais e concretos, e si resólvenos dun modo persoal e creativo.

i) Empregar a práctica do debate e a súa participación nel mediante a exposición razoada e argumentada do pensamento propio. Esta técnica permitirá que os alumnos e alumnas acheguen as súas propias reflexións e relaciónenas con outras posicións previamente estudadas. Ademais, aprenderán a construír e a enriquecer as súas propias opinións, traballando de forma activa e construtiva cos demais.

5.2 Estratexias Metodolóxicas

O proceso de ensino-aprendizaxe da área de **Valores Éticos** non se limita ao ámbito dos coñecementos. Unha materia como esta, que pretende unha **formación integral** do alumno, debe considerar tamén os procedementos que permitan a adquisición de capacidades e estratexias para un **traballo autónomo** e, ao mesmo tempo, o desenvolvemento de **valores e actitudes** de convivencia democrática que fagan posible a actitude crítica do alumnado e que faciliten a súa inserción na sociedade na que viven.

O punto de partida de todo o proceso de ensino-aprendizaxe deben de ser os **coñecementos previos** do alumnado para proceder a partir de aí, cun espírito sempre construtivo, á análise crítica dos mesmos.

Conforme a este principio, propónse as seguintes **orientacións metodolóxicas**:

- A aprendizaxe non ha de basearse exclusivamente nun proceso acumulativo, no que as ideas se impoñen externamente e vanse engadindo unhas a outras. O profesor debe evitar as explicacións maxistras dando **protagonismo ao alumno**. Trátase de que sexan os alumnos, nun proceso continuo de intercambio de opinións, coñecementos e experiencias, tanto persoais como alleas, os encargados de **construír a súa propia aprendizaxe**, logrando, desta forma, alcanzar os obxectivos.
- Débense potenciar aquelas actividades orientadas a **aprender a razoar e argumentar**, de modo crítico e autónomo, tal e como vén recollido na obxectivos da área.

As **unidades didácticas** que compoñen cada curso inicianse cunhas cuestións iniciais que o profesor exporá aos seus alumnos na **primeira sesión** e que lle permitirá obter a información necesaria (detectar os seus coñecementos e experiencias previos) para orientar o proceso de ensino-aprendizaxe e anticipar algúns dos conceptos máis importantes que se irán abordando no resto da unidade.

Durante as **seguintes sesións**, os alumnos realizarán as actividades (individuais e de grupo) seleccionadas polo profesor. Estas serán de diferente natureza, de feito algunhas delas requiren o uso de internet e as novas tecnoloxías, polo que corresponde ao docente decidir, en función do tempo dispoñible e, sobre todo, do interese que suscite o tema en cuestión, se traballalas na aula de forma oral ou ben facelo por escrito. Deberá, ao mesmo tempo, considerar a conveniencia de que algunhas delas poidan ser realizadas en casa polo alumno, ou alumnos (se se trata dun traballo en grupo) para ser revisadas nas próximas sesións.

Nas materia de **Filosofía de 1º de Bacharelato** as tecnoloxías da información e da comunicación serán unha ferramenta fundamental para a aprendizaxe, tanto na búsqueda de información como na elaboración de traballos en forma de presentacións, glosarios de conceptos clave de cada tema ou mapas conceptuais.

Realizaremos actividades para reforzar as habilidades de comprensión lectora e de uso da información, a expresión escrita e a capacidade de expresarse correctamente en público, mediante a lectura, participación en debates, redacción de conclusións e sínteses de temas ou exposición de resultados de traballos de investigación.

Na materia de **Historia da filosofía de 2º de Bacharelato** debemos de ter presentes unha serie de fases metodolóxicas que poidan facilitar a efectiva transmisión da materia.

- Será adecuado realizar unha completa contextualización de cada autor, nela deberán aclararse as coordenadas históricas nas que se enmarca o seu pensamento. Tamén parece necesario referir ás principais manifestacións culturais así como unha presentación dos autores que consideremos máis importantes.

- Exposición clara e concisa das características fundamentais da corrente filosófica nas que se enmarque cada autor.

- Explicación sistemática dos núcleos temáticos do pensamento do autor, relacionándoo cos contidos precedentes e posteriores da materia.

- Elaboración dunha síntese conceptual no que se recollan os conceptos, termos e expresións fundamentais de cada autor.

- Incidir na lectura, comprensión e interpretación dos textos máis significativos de cada núcleo temático. De tal forma orientarse a acción didáctica á realización de comentarios de texto, nos que se realizarán, por exemplo, os seguintes tipos de cuestións:

. Contextuales: enmarcación histórico-cultural.

. Terminolóxicas: especificación e definición de conceptos e expresións.

. Temáticas: nas que se relacione o texto e o tema principal.

. Interpretativas: demostrando a comprensión do sentido do texto.

. De relación: comparando os autores e escolas segundo o enfoque e resolución dos mesmos problemas.

. De actualización: relacionando determinado problema cun enfoque actual.

Da forma proposta realizarase un adecuado percorrido polo eixo temporal, formación que en todo caso deberá concretarse nunha serie de destrezas que lle permitan, dentro da súa propia competencia filosófica:

- Buscar información activamente.
- Seleccionar persoalmente lecturas e obras.
- Ter un criterio e capacidade crítica para dar unha visión propia sobre os autores.
- Ter unha visión sistemática da historia da filosofía.

6. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

Na asignatura de **Valores Éticos** utilizaranse diferentes materiais seleccionados e/ou elaborados por este Departamento para o desenvolvemento dos contidos e actividades do curso. Ademais de apuntes para o desenvolvemento dos principais contidos, usaremos:

- Diversos recursos multimedia dispoñibles en internet: Curtos, Contos, Puzzles, Crucigramas, Sopas de letras, Xogos online...
- Novas tecnoloxías da información e a comunicación (smartphones, tablets, ordenadores).
- Películas e lecturas recomendadas ao principio ou ao final de cada unha das seis unidades didácticas.
- Rúbricas de avaliación.

A materia de **Filosofía de 1º de Bacharelato** impartirase utilizando unha variedade de recursos elaborados e/ou seleccionados polo Departamento. Usaremos presentacións, fragmentos de libros, documentais, e diversos documentos adecuados a cada un dos temas tratados.

Os alumnos deberán manexar internet para a procura de información e elaboración de traballos individuais ou en equipo. En Filosofía de 1º de Bacharelato será de lectura obrigatoria *El mundo de Sofía*, de J Gaarder.

Recomendaranse lecturas complementarias para a realización de traballos trimestrais, destinadas persoalmente a cada alumno en función das súas necesidades.

En **Historia da Filosofía de 2º de Bacharelato** os recursos serán principalmente materiais elaborados polo departamento para o desenvolvemento dos contidos do temario, que os alumnos e alumnas adquirirán fotocopiados, así como os textos dos autores seleccionados para as ABAU, que se poden descargar da páxina da CIUG. Ademais, empregaremos internet para diversas actividades, dicionarios filosóficos e outros materiais audiovisuais: fragmentos de películas, vídeos ou documentais, programas de radio e televisión, etc.

7. CRITERIOS SOBRA A AVALIACIÓN, A CUALIFICACIÓN E A PROMOCIÓN DO ALUMNADO

7.1 Avaliación Continua

O obxectivo fundamental da avaliación debe ser mellorar a aprendizaxe dos nosos alumnos e alumnas. Para logralo, é conveniente diversificar as ferramentas que nos van a permitir obter as evidencias de aprendizaxe, así como dispor de tempos e espazos na aula destinados á avaliación dos diferentes elementos que integran todo proceso educativo.

Os instrumentos de que nos serviremos para levar a cabo a avaliación serán os seguintes:

1. Observación e análise de tarefas.
2. Participación nas actividades da aula.
3. Realización das tarefas propostas no tempo establecido.
4. Recollida de información de fontes diversas.
5. Probas de control: Poderán ser de distintos tipos: definicións breves, probas obxectivas, comentarios de texto, argumentacións, establecemento de relacións, etc.

Realizarase, polo menos, un exame escrito ao terminar cada un dos bloques do programa.

A avaliación é continua en cada trimestre e ao final do curso o profesor terá en conta o progreso do alumno e redondeará a nota final de xuño segundo ese progreso ou non durante o curso.

ANÁLISE E COMENTARIO DE TEXTOS

Seguiranse os seguintes criterios:

1. Lectura do texto.
2. Elaboración de esquemas que axuden á comprensión do texto no seu conxunto.
3. Comprensión dos principais conceptos e termos filosóficos sen o cal non poderá establecerse o tema do texto ou idea principal e non se desenvolverán ben os contidos relativos a devandito tema.
4. Establecer as relacións entre conceptos
5. Resumo do contido do texto.
6. O texto é unha escusa para desenvolver o tema ou/e o autor do que trata ou quen o escribe. Por tanto, unha vez realizado o resumo e localizada a idea principal ou tema, o alumno debe desenvolver os contidos teóricos que estudou, de forma obxectiva, saíndo do texto en cuestión, relacionando o tema do con eses contidos. Realmente esta parte equivale a unha cuestión teórica do temario, pero aquí relaciónase cun texto que dá a pista do que falar.
7. Opinión persoal razoada se se pidese.

O comentario escrito debe incluír con claridade 3 apartados:

1. **Resumo**
2. **Idea principal**
3. **Desenvolvemento de contidos relacionados co tema do texto.**

Por tanto, para rexistrar as evidencias de aprendizaxe vinculadas aos estándares utilizaremos varios instrumentos, como son as rúbricas, as presentacións realizadas con medios informáticos, as probas escritas, o caderno diario de clase...

A continuación presentamos diferentes ferramentas que poden ser de utilidade para a avaliación dos diferentes elementos que, dunha ou outra maneira, integran o proceso de ensino-aprendizaxe.

MODELO DE RÚBRICA PARA A AUTOAVALIACIÓN DA ACTITUDE E O RENDEMENTO DO ALUMNO

	NUNCA	Ás veces	SEMPRE
Levo o material a clase todos os días?			
Participo na clase e estou atento ás intervencións do profesor e dos meus compañeiros?			
Entendo ben os contidos e mostro interese e motivación?			
Adoito ter problemas para realizar actividades?			
Son autónomo á hora de traballar en clase e en casa?			
Planifico o tempo que vou dedicar a facer as actividades da área de Valores Éticos?			
Anoto na miña axenda as actividades e traballos pendentes?			
Mostro unha actitude positiva e reflexiono sobre a utilidade do esforzo?			

MODELO DE RÚBRICA PARA A AVALIACIÓN DO CADERNO-DIARIO DE CLASE

	BAIXO	MEDIO	ALTO
A portada do caderno, inclúe o nome e apelidos, o título da área, o curso e grupo?			
Deixa unha páxina ao principio do caderno para o índice de contidos (títulos das unidades didácticas)?			
Titula cada unidade e escribe a data na que se realizan as actividades?			
Copia sempre os enunciados das actividades e coida a ortografía e a presentación (orde, limpeza...)?			

Respecta as marxes e organiza correctamente as actividades realizadas ao longo de cada unidade?			
Corrixe as actividades seguindo as explicacións dos compañeiros e as do profesor?			
Apunta as dúbidas para consultalas co profesor na próxima sesión?			
Inclúe esquemas, imaxes, resumos... que axuden no estudo e comprensión do contido?			
Separa claramente cada unha das unidades didácticas e comeza cada unidade nunha páxina nova?			
Entrega o caderno para a súa revisión na data indicada?			

MODELO DE RÚBRICA PARA A AVALIACIÓN DA EXPOSICIÓN DE TRABALLOS INDIVIDUAIS E EN GRUPO

	BAIXO	MEDIO	ALTO
Sáuda e preséntase de forma educada?			
Introduce o tema de forma correcta, describindo a orde que vai seguir durante a exposición?			
A información transmitida é correcta e foi elaborada a partir de fontes de información fiables?			
Utiliza un vocabulario acorde co tema e coida a linguaxe non verbal			
Utiliza algún dispositivo audiovisual para amenizar a presentación e é creativo?			
As imaxes e outros recursos gráficos utilizados foron ben seleccionados conforme aos criterios de calidade e idoneidade?			
Finaliza a exposición do traballo incluíndo unha reflexión e conclusións propias?			
Ao terminar a presentación, responde acertadamente ás preguntas dos seus compañeiros?			

MODELO DE RÚBRICA PARA QUE O PROFESOR AVALÍE O PROCESO DE ENSINO APRENDIZAXE.

	NON	Ás veces	SI
Realizo unha avaliación inicial e axusto a programación ás características do alumnado?			
Expoño algunha actividade para detectar os coñecementos previos de cada unidade?			
Reviso e corrixo de forma regular as actividades propostas na aula e fóra dela?			
Proporciono información aos alumnos sobre o seu desempeño nas actividades realizadas e doullas pautas para melloralas?			
Optimizo o tempo dispoñible para o desenvolvemento de cada unidade didáctica?			
Propoño actividades individuais e de grupo para reforzar e ampliar os contidos?			
Utilizo dispositivos audiovisuais ou doutro tipo para apoiar as explicacións dos contidos?			
Promovo o traballo cooperativo e manteño unha comunicación fluída co alumnado?			
Expoño actividades que permitan a adquisición dos estándares de aprendizaxe asignados á área de Valores Éticos?			
Expoño actividades individuais e grupais?			
Utilizo distintas ferramentas de avaliación en función do nivel dos alumnos e dos contidos tratados na unidade?			
Informo convenientemente ao alumnado e aos seus pais dos resultados obtidos , así como de calquera outra incidencia?			

7.2 Avaliación Final

A materia de **Valores Éticos** cualificarase atendendo ós seguintes criterios:

A.- Probas escritas teórico-prácticas, 50%.

B.- Valoración do traballo cotián na aula no caderno de traballo e presentación-exposición dos traballos recomendados, 30%.

C.- Actitude expresada na participación na aula, 20%. .

D.- Para superar cada unha das avaliacións, deben acadar unha nota dun 5. A nota final do curso, en Xuño, valorarase facendo media das notas de cada unha das avaliacións, pero tendo en conta que se trata dunha avaliación continua. Así, para aprobar a terceira avaliación será preciso ter superados os contidos dos tres trimestres.

En **Filosofía de 1º bacharelato** a cualificación de cada avaliación virá expresada nunha nota numérica que será o resultado da seguinte suma porcentual:

70%: Probas escritas, compostas de dúas partes: comentario de texto e cuestións de desenvolvemento e/ou definicións de conceptos. Haberá polo menos un exame por avaliación.

* CRITERIOS suficientes para baixar a nota dun exame:

- Non utilizar os termos filosóficos correctamente: ata 1 punto menos.
- Non expresarse con corrección (tachas, faltas de ortografía, ...), nin de forma organizada (cometer anacolutos, falta de concordancia sintáctica entre suxeito e predicado, non acabar unha frase, contradicións, etc.): ata 1 punto menos.
- Non localizar o tema ou idea principal dun comentario de texto: até 1 punto menos
- Non relacionar con suficientes contidos o texto con outras ideas do autor ou cun tema en concreto: 0 puntos esta actividade (apartado 3 do comentario de texto).
- Non desenvolver suficientemente os contidos das cuestións teóricas: restaráselle ata 1 punto.
- Non presentar o exame limpo ou presentalo con moitos tachones ou rectificacións: restaráselle ata 1 punto.
- Subliñar é un valor neste Departamento: é importante ter claro que o exame escrito é algo que debe informar o principio do dominio que ten o alumno dos conceptos; por iso, creemos que un bo subliñado axuda a quen corrixe a captar que termos está a utilizar o alumno e dá unha impresión positiva desde o principio. Valorarase positivamente este criterio como un ben para o alumno, aínda que non se cualificará. Tamén se considerará un erro subliñar case todo o texto xa que non destacaría ningún concepto e non tería sentido.

30%: traballo persoal do alumno que pode consistir en varios exercicios:

- Comentarios de textos
- Comprensión oral e escrita de textos filosóficos e científicos
- Definición de conceptos ou desenvolvemento de contidos
- Preguntas de sínteses
- Lectura de libros e o seu comentario filosófico
- Esquemas de temas
- Visión de películas e a súa correspondentes ficha didáctica
- Cuestións de reflexión, para avaliar a capacidade crítica do alumno, etc.
- Actitude expresada mediante a participación debates, actividades voluntarias, etc.

* Non entregar as tarefas e os traballos no tempo acordado suporá unha cualificación de 0 puntos nesa actividade.

A **cualificación final de xuño** obterase facendo a media das tres avaliacións si se aprobaron.

A materia **Historia da Filosofía de 2º bacharelato** cualificarase atendendo ós seguintes criterios:

A.-Probas escritas teórico-prácticas, 70%.

B.-Valoración do traballo cotián na aula no caderno de traballo e presentación e exposición dos traballos recomendados, 20%.

C.-Actitude expresada na participación na aula, 10%.

Para superar cada unha das avaliacións, deben acadar unha nota dun 5. A nota final do curso, en Xuño, valorarase facendo media das notas de cada unha das avaliacións, pero tendo en conta que se trata dunha avaliación continua. Así, para aprobar a terceira avaliación será preciso ter superados os contidos dos tres trimestres.

7.3 **Avaliación Extraordinaria**

-Ó alumno terá dúas oportunidades para superar os contidos de cada trimestre:

-Unha, obtendo unha media de 5 ó final deste.

-Outra, a de recuperación propiamente, superando unha proba global teórico-práctica, despois de cada avaliación, e podendo presentar e expoñer un traballo individual sobre aqueles contidos nos que tivera maiores deficiencias.

A realización da proba global sería obrigatoria para cada alumno/a que tivese que recuperar a avaliación, pero a presentación do traballo e á súa exposición terían un carácter voluntario, e sería exposto fóra das horas lectivas da materia.

-Para os alumnos que aínda así, non superen os contidos dalgúns bloques, haberá unha proba, a final de curso, en xuño, só teórica, de contidos correspondentes ós obxectivos mínimos esixibles.

A nota máxima, a efecto de medias, será de 5 na parte ou partes obxecto de exame.

-O feito de non superar un ou varios bloques despois deste proceso, supón non aprobar a materia en xuño.

-Os alumnos/as convocados para a proba de setembro deben superar unha proba teórico-práctica similar ás de recuperación trimestral durante o curso pero referida a toda a materia. Tamén deben aportar no seu caso un traballo correspondente a cada trimestre, de non ser así, ese apartado non se computa a efectos de obter a media.

Só será obrigatorio que entreguen estes traballos en setembro aqueles alumnos/as que durante todo o curso, non realizaran nin entregaran ningún tipo de actividade no caderno de aula, nin entregaran nunca ningún traballo individual, nin formaran parte de ningún grupo nos traballos.

Esta proba de setembro, tamén estaría baseada nos contidos mínimos.

Así, haberá unha proba extraordinaria en Setembro que constará dunha proba escrita similar as das avaliacións ordinarias. Esixiráselle ó alumnado que non entregase durante o curso escolar ningún dos exercicios realizados na aula, ou ningún traballo, que os presente en Setembro como requisito indispensable para superar a materia.

8. INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DE ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE

Desenvolverase a avaliación do ensino e os seus compoñentes conforme a estratexias que permitan obter información significativa e continua para formular xuízos e tomar decisións que favorezan a mellora de calidade do ensino.

Para obter información do proceso de ensino empregaranse algunhas das seguintes técnicas:

- **Observación:** directa (proceso de aprendizaxe dos alumnos) e indirecta (análise de contido da programación didáctica).
- **Entrevista:** permitíranos obter información sobre a opinión, actitudes, problemas, motivacións etc. dos alumnos e das súas familias. O seu emprego adecuado esixe sistematización: definición dos seus obxectivos, a delimitación da información que se pensa obter e o rexistro dos datos esenciais que se obtiveron.
- **Cuestionarios:** complementan a información obtida a través da observación sistemática e entrevistas periódicas. Resulta de utilidade a avaliación que realizan os alumnos sobre algún elemento da programación: que iniciativas metodolóxicas foron máis da súa agrado, con que formula de avaliación senten máis cómodos, etc.

Levarase a cabo o seguimento e valoración do traballo do profesor apoiándose nos seguintes *indicadores de logro*:

- 1 = Escaso/non logrado.
- 2 = Básico.
- 3 = Satisfactorio.
- 4 = Excelente.

	INDICADORES DE LOGRO DE PROCESO DE ENSINO	VALORACIÓN (De 1 a 4)	PROPOSTAS DE MELLORA
	Motivación inicial do alumnado		
1			
2			
	Motivación ao longo de todo o proceso		
3			
4			
	Presentación dos contidos (conceptos, procedementos e actitudes)		
5			
6			
	Actividades na aula		
7			
8			
	Recursos e organización da aula		
9			
10			
	Instrucións, aclaracións e orientacións ás tarefas do alumnado		

11			
12			
Clima da aula			
13			
14			
Seguimento/ control do proceso de ensino-aprendizaxe			
15			
16			
Diversidade			
17			
18			

	INDICADORES DE LOGRO DA PRÁCTICA DOCENTE	VALORACIÓN (De 1 a 4)	PROPOSTAS DE MELLORA
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			
8			
9			
10			
11			
12			
13			
14			
15			
16			
17			
18			

A avaliación do proceso de ensino terá un carácter formativo, orientado a facilitar a toma de decisións para introducir as modificacións oportunas que nos permitan a mellora do proceso de maneira continua. Con iso pretendemos unha avaliación que contribúa a garantir a calidade e eficacia do proceso educativo. Todos estes logros e dificultades atopados serán recollidos nas Propostas de Mellora da Programación de xeito que cada curso escolar, a práctica docente aumente o seu nivel de calidade.

9. ORGANIZACIÓN DAS ACTIVIDADES E SEGUIMIENTO, RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DAS MATERIAS PENDENTES

➤ **SEGUIMIENTO**

Tarefas: serán entregadas ao alumnado directamente as actividades de recuperación correspondentes.

➤ **RECUPERACIÓN**

Antes de cada avaliación determinaranse as probas específicas de recuperación das materias pendentes.

O calendario será exposto no calendario da Aula Virtual.

➤ **AVALIACIÓN:**

- ✓ Superadas as unidades didácticas considerarase aprobada esa parte da materia.
- ✓ Se non supera algunha unidade didáctica quedará pendente de recuperación esa parte da materia.

10. ORGANIZACIÓN DOS PROCEDEMENTOS QUE LLE PERMITAN AO ALUMNADO ACREDITAR OS COÑECEMENTOS NECESARIOS EN DETERMINADAS MATERIAS EN BACHARELATO

11. DESEÑO DA AVALIACIÓN INICIAL E MEDIDAS INDIVIDUAIS OU COLECTIVAS QUE SE POIDAN ADOPTAR COMO CONSECUENCIA DOS SEUS RESULTADOS

Nos primeiros días do curso farase unha proba inicial para todos os alumnos a fin de avaliar o seu nivel.

12. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

As capacidades, motivacións e intereses dos nosos alumnos son **diferentes**. Por esta razón, algúns deles poden requirir unha atención especial. Así pois, antes de decidir as medidas de atención á diversidade, é necesario ter **información** sobre aqueles aspectos que poden ser relevantes á hora de dar resposta ás necesidades do noso alumnado, como son:

- O número de alumnos e as características físicas da aula.
- O funcionamento do grupo e a súa disciplina.
- Os desempeños competenciais prioritarios que hai que traballar no grupo.
- Disponibilidade de recursos, sobre todo, no referente aos medios informáticos.
- Nivel académico e hábitos de estudo.
- Experiencias previas en tarefas e traballos colaborativos.
- Os casos de alumnos que teñan unhas necesidades educativas especiais.

Avaliación inicial

É moi importante realizar unha **avaliación previa** coa que poder obter información achega do grupo e de cada un dos alumnos. Esta avaliación inicial permite ao docente:

- Identificar aqueles alumnos que requiran un maior seguimento no seu proceso de aprendizaxe (alumnos con necesidades educativas especiais, altas capacidades...).
- Establecer o procedemento máis adecuado para realizar o seguimento do proceso de aprendizaxe do alumnado.
- Iniciar posibles adaptacións curriculares para aqueles alumnos que o requiran.
- Decidir que medidas organizativas adoptar: tipo de agrupamentos, localización de espazos, xestión do tempo, etc.
- Decidir o modo e os tempos nos que levar a cabo a avaliación do proceso de ensino-aprendizaxe.

Alumnos con necesidades educativas especiais

- Alumnos e alumnas con déficit auditivo, visual ou motriz, sen unha problemática intelectual ou emocional acusada. Van necesitar fundamentalmente de medios técnicos, axudas especiais e sistemas alternativos de comunicación para facilitarlles o seu acceso ao currículo.
- Alumnos e alumnas que proceden dun medio sociocultural desfavorecido ou pertencen a unha cultura diferente (como é o caso do alumnado estranxeiro) e que presentan dificultades para adaptarse ás tarefas de aprendizaxe que o curso propón.
- Alumnos e alumnas con dificultades xeneralizadas de aprendizaxe.
- Alumnos e alumnas con falta de motivación.
- Alumnos e alumnas con dificultades emocionais e conductuais que adoitan xerar dificultades de aprendizaxe.
- Alumnos e alumnas con altas capacidades (sobredotación).

Niveis de atención á diversidade

A atención á diversidade debe converterse nun elemento definitorio da práctica docente e reflíctese en seis niveles:

- Atención á diversidade na programación de actividades.
- Atención á diversidade na metodoloxía.
- Organización do grupo ou aula.
- Atención á diversidade na avaliación.
- Adaptacións do currículo.

a) Atención á diversidade na programación de actividades

É importante propor actividades de distinto tipo, xa que non todos os alumnos aprenden coas mesmas estratexias, coa mesma motivación, nin tan sequera coa mesma intensidade. Algunhas destas actividades poden ser:

- Actividades de repaso e recuperación para os alumnos que vaian máis atrasados.
- Actividades de ampliación e profundización para os máis avantaxados.
- Actividades nas que o alumno utilice diferentes estratexias (resolución de casos, debate, análise de datos, lectura e estudo de noticias e artigos de opinión...).
- Actividades de investigación que favorecen o traballo autónomo e permiten a cada alumno aplicar o ritmo e forma de traballo máis adecuados ás súas características individuais.
- Actividades individuais e grupais.
- Atenderanse os intereses e motivacións persoais do alumno, permitindo que elixa entre distintos temas para a realización de traballos de investigación.

b) Atención á diversidade na metodoloxía

A atención á diversidade tradúcese, metodoloxicamente, nun tratamento individualizado dos alumnos:

- Adaptaranse os exemplos e casos prácticos á súa experiencia, á realidade cotiá que vive o alumnado.
- Partirase do nivel de desenvolvemento dos alumnos e das súas ideas previas.
- Procurarase incrementar a súa motivación e curiosidade para cada un dos temas expostos nas unidades didácticas.
- Procurarase a participación de todos, creando un clima agradable e de respecto.
- Abordaranse os contidos, sempre que sexa posible, desde diversos puntos de vista e de distinta forma.

c) Organización do grupo ou aula

A disposición dos alumnos na aula dependerá da actividade que se estea realizando e, sobre todo, das características dos alumnos (nivel de motivación, dificultades de atención, problemas de audición ou visión, etc.). Concretamente, os alumnos con problemas de atención sentarán nas primeiras filas, así como os que teñan problemas de visión ou audición.

d) Atención á diversidade na avaliación

A avaliación personalizada, continua e integradora, facilita, en gran medida, a atención á diversidade dos alumnos, posto que ten en conta o nivel de partida do mesmo, permite axustar e orientar o proceso

de ensino e aprendizaxe ao progreso de cada alumno, e tomar decisións adecuadas ás súas necesidades. Débense utilizar instrumentos diversos xa que non todos os alumnos aprenden do mesmo xeito.

e) Adaptacións do currículo

Na programación debe terse en conta que non todos os alumnos adquiren os coñecementos da mesma forma, nin ao mesmo ritmo, nin tan sequera con igual intensidade. A programación debe deseñarse de modo que asegure un nivel mínimo para todos os alumnos. Así pois, é importante distinguir os contidos e capacidades mínimas dos que non o son.

Haberá casos nos que sexa necesario realizar adaptacións significativas (sempre traballando co equipo de orientación), que afecten os elementos básicos do currículo, a condición de que se respecten as prescricións contidas na normativa vixente.

13. ELEMENTOS TRANSVERSAIS

O desenvolvemento da comprensión lectora, a expresión e a argumentación serán claves en todas as materias do Departamento de Filosofía.

14. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES

Para todos os cursos e materias, dependendo das circunstancias, propoñemos a asistencia a algunha conferencia, exposición ou representación teatral que se realice na localidade, e que teña relación con algún aspecto do currículo.

Para o alumnado de Valores Éticos de 1º, 2º 3º e 4º ESO propoñemos planificar unha saída ao concello de Marín, se é posible para presenciar un pleno, aínda que tamén sería interesante unha visita guiada.

Realizaríamos esta visita tendo en conta a dispoñibilidade do Concello para que resulte o máis educativa e formativa posible, aínda que sería conveniente que se levase a cabo en datas o máis próximas posibles á celebración do Día da Constitución, 6 de decembro, ou durante o segundo trimestre do curso, cando se tratan os temas relacionados co sistema democrático.

En 4º de ESO e 1º de Bacharelato participaremos na *VIII Olimpíada filosófica de Galicia*, organizada dende a U. S. C. e a asociación Nexos de filosofía. Poderemos concursar nas modalidades de fotografía, de curta de vídeo e banda deseñada, dependendo da motivación de alumnado.

Si fose posible, tamén para o alumnado de Filosofía de 1º de Bacharelato, realizaríamos unha visita a un Pleno do Concello, entroncando cos temas de filosofía do dereito e da política.

Como actividade extraescolar para 2º de Bacharelato propoñemos a visita á U.S.C. ou á Universidade de Vigo.

Ademais realizaremos actividades complementarias coincidindo con datas sinaladas como a conmemoración do Día Internacional contra a Violencia de Xénero, o 25 de Novembro; o Día da Declaración Universal dos Dereitos Humanos, o 10 de Decembro; o Día Internacional da non Violencia e a Paz, o 30 de Xaneiro; o Día Internacional da Muller traballadora, o 8 de Marzo; a semana da prensa, do 9 ao 13 de Marzo; a Semana das letras Galegas, do 7 ao 17 de Maio; e o Día Mundial do medio ambiente, o 5 de Xuño.

15. MECANISMOS DE REVISIÓN, DE AVALIACIÓN E DE MODIFICACIÓN DA PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA EN RELACIÓN COS RESULTADOS ACADÉMICOS E PROCESOS DE MELLORA

A programación terá un seguimento permanente por parte dos membros do departamento no relativo ao grao de cumprimento, proceso de ensinanza e aprendizaxe e desviación entre resultados obtidos e esperados.

Tamén se irá tomando nota de todas as suxestións que vaian xurdindo co obxectivo de velar polo axuste e calidade da nosa programación a través do seguimento dos seguintes **indicadores**:

	INDICADORES DE LOGRO DE SEGUIMIENTO DA PROGRAMACIÓN	VALORACIÓN (De 1 a 4)	PROPOSTAS DE MELLORA
1	Adecuación do deseño das unidades didácticas, temas ou proxectos a partir dos elementos do currículo.		
2	Adecuación da secuenciación e da temporalización das Unidades didácticas / temas / proxectos.		
3	O desenvolvemento da programación respondeu á secuenciación e a temporalización previstas.		
4	Adecuación da secuenciación dos estándares para cada unha das unidades, temas ou proxectos.		
5	Adecuación do grao mínimo de consecución fixado para cada estándar.		
6	Asignación a cada estándar do peso correspondente na cualificación.		
7	Vinculación de cada estándar a un ou varios instrumentos para a súa avaliación.		
8	Asociación de cada estándar cos elementos transversais a desenvolver.		
9	Fixación dunha estratexia metodolóxica común para todo o departamento.		
10	Adecuación da secuencia de traballo na aula.		
11	Adecuación dos materiais didácticos utilizados.		
12	Adecuación do libro de texto (no caso de que se use).		
13	Adecuación do plan de avaliación inicial deseñado, incluídas as consecuencias da proba.		
14	Adecuación da proba de avaliación inicial, elaborada a partir dos estándares.		
15	Adecuación do procedemento de acreditación de coñecementos previos [Só para 2º de bacharelato].		
16	Adecuación das pautas xerais establecidas para a avaliación continua: probas, traballos, etc.		
17	Adecuación dos criterios establecidos para a recuperación dun exame e dunha avaliación.		
18	Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación final.		
19	Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación extraordinaria.		
20	Adecuación dos criterios establecidos para o seguimento de materias pendentes.		

21	Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación desas materias pendentes.		
22	Adecuación dos exames, tendo en conta o valor de cada estándar.		
23	Adecuación dos programas de apoio, recuperación, etc. vinculados aos estándares.		
24	Adecuación das medidas específicas de atención ao alumnado con NEAE.		
25	Grao de desenvolvemento das actividades complementarias e extraescolares previstas.		
26	Adecuación dos mecanismos para informar ás familias sobre criterios de avaliación, estándares e instrumentos.		
27	Adecuación dos mecanismos para informar ás familias sobre os criterios de promoción.		
28	Adecuación do seguimento e da revisión da programación ao longo do curso.		
29	Contribución desde a materia ao plan de lectura do centro.		
30	Grao de integración das TIC no desenvolvemento da materia.		

16. PUBLICIDADE DA PROGRAMACIÓN

A programación didáctica encóntrase a libre disposición de quen queira consultala en Xefatura de Estudos en formato electrónico.

Por outra banda, a información do funcionamento da materia é subministrada de forma resumida ao alumnado ao comezo de curso.